

**Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України**

*Державний стандарт
професійно-технічної освіти*

ДСПТО 8331.A.01.50 - 2016
(позначення стандарту)

Професія: Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

Код: 8331

Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорій A1, A2, B1, B2, B3, C, D1, E1, E2, G1, G2, H

*Видання офіційне
Київ – 2016*

**Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України**

ЗАТВЕРДЖЕНО

*Наказ Міністерства освіти і науки України
від „30” вересня 2016 р. № 1183*

*Державний стандарт
професійно-технічної освіти*

ДСПТО 8331 .А.01.50 - 2016
(позначення стандарту)

Професія: Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

Код: 8331

Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорій А1, А2, В1, В2, В3, С, D1, Е1, Е2, G1, G2, Н

*Видання офіційне
Київ – 2016*

Загальні положення

Державний стандарт професійно-технічної освіти для підготовки (підвищення кваліфікації) робітників з професії Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії A1, A2, B1, B2, B3, C, D1, E1, E2, G1, G2, H розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про професійний розвиток працівників», «Про зайнятість населення», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права та гарантії їх діяльності», постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікації» та інших нормативно-правових документів і є обов'язковим для виконання усіма професійно-технічними навчальними закладами, підприємствами, установами та організаціями, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників, незалежно від їх підпорядкування та форми власності.

Державний стандарт професійно-технічної освіти містить:

титольні сторінки;

загальні положення;

освітньо-кваліфікаційні характеристики (далі – ОКХ) випускника за відповідними рівнями кваліфікації;

типовий навчальний план професійної підготовки;

типові програми базового блоку та навчальних модулів;

вимоги до результатів навчання.

Освітньо-кваліфікаційні характеристики випускника містять вимоги до знань, умінь та навичок і складені на основі кваліфікаційної характеристики професії Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва, затверджених першим заступником Міністра аграрної політики від 08.09.2011, досягнень науки і техніки, впровадження сучасних технологічних процесів, передових методів праці, врахування особливостей галузі, потреб роботодавців.

Освітньо-кваліфікаційні характеристики випускника охоплюють сукупність необхідних загальних та професійних компетентностей - здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності.

Типові навчальні плани професійної підготовки на відповідні категорії включають напрями загальнопрофесійної та професійно-теоретичної підготовки, професійно-практичну підготовку, консультації, проміжний контроль базового блоку та проміжний або вихідний контроль за навчальними модулями. У типових навчальних планах визначено кількість годин для оволодіння базовим блоком та навчальними модулями.

Перелік навчальних предметів визначається навчальним закладом спільно з роботодавцями.

Типові програми базового блоку та навчальних модулів визначають зміст, що забезпечує формування професійних і загальних компетентностей.

Професійні (професійні базові, професійні профільні) та загальні компетентності об'єднані у модулі, відповідно до кожного виду роботи, формуються в процесі загальнопрофесійної, професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки.

Професійні базові компетентності (базові знання й уміння) визначаються професійно-технічним навчальним закладом за погодженням з роботодавцями. Якщо навчання здійснюється неперервно на декілька кваліфікаційних категорій, то базовий навчальний блок вивчається один раз (за повним переліком професійних базових компетентностей) – перед оволодінням навчальним матеріалом навчальних модулів.

Робочі навчальні програми розробляються навчальним закладом спільно з підприємствами-замовниками робітничих кадрів.

Вимоги до результатів навчання визначаються за знаннями та уміннями освітньої кваліфікаційної характеристики. За результатами оволодіння кожним рівнем кваліфікації – проводиться кваліфікаційна атестація, що включає перевірку теоретичних знань (шляхом

тестування тощо) та практичних умінь шляхом виконання кваліфікаційної пробної роботи і визначається двома параметрами: «знає – не знає»; «уміє – не вміє».

Поточне оцінювання проводиться відповідно до нормативно-правової бази. Кожна з професійних профільних компетентностей завершується тематичним оцінюванням знань та умінь.

Професійно-практична підготовка здійснюється в навчальних майстернях, лабораторіях, навчально-виробничих дільницях, або безпосередньо на робочих місцях підприємств.

Навчальний час учня, слухача визначається обліковими одиницями часу, передбаченого для виконання навчальних програм професійно-технічної освіти.

Обліковим одиницями навчального часу є:

академічна година тривалістю 45 хвилин;

навчальний день, тривалість якого не перевищує 8 академічних годин; навчальний тиждень, тривалість якого не перевищує 36 академічних годин;

навчальний семестр, тривалість якого визначається навчальним планом; навчальний рік, тривалість якого не перевищує 40 навчальних тижнів;

під час виробничої практики можливе навантаження учнів (слухачів) до 40 годин, у разі досягнення ними 18-тирічного віку.

Навчальний (робочий) час учня, слухача в період проходження виробничої практики встановлюється залежно від режиму роботи підприємства, установи, організації згідно з законодавством.

Професійно-технічні навчальні заклади, органи управління освітою, засновники організують та здійснюють поточний, тематичний, проміжний і вихідний контроль знань, умінь та навичок учнів (слухачів), їх кваліфікаційну атестацію. Представники роботодавців, їх організацій та об'єднань можуть долучаються до тематичного, вихідного контролю знань, умінь та навичок учнів (слухачів) та безпосередньо брати участь у кваліфікаційній атестації.

Перед виробничою практикою передбачено проведення перевірочних робіт за рахунок годин виробничого навчання.

Після завершення навчання кожний учень (слухач) повинен уміти самостійно виконувати роботи, передбачені освітньо-кваліфікаційною характеристикою, технологічними умовами і нормами, встановленими у даній галузі.

До самостійного виконання робіт під час практичного навчання учні, слухачі допускаються лише після навчання й перевірки знань з охорони праці. Навчання з охорони праці проводиться згідно з вимогами чинного Закону України «Про охорону праці».

Кваліфікаційна пробна робота проводиться за рахунок часу, відведеного на виробничу практику. Перелік кваліфікаційних пробних робіт розробляється професійно-технічними навчальними закладами, підприємствами, установами та організаціями відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик.

Критерії кваліфікаційної атестації випускників розробляються навчальним закладом разом з роботодавцями і базуються на компетентнісному підході відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики та погоджуються з регіональними органами освіти.

Кваліфікаційна атестація забезпечується шляхом організації та проведення контролю знань, умінь і навичок учнів (слухачів) з навчальних предметів та професійно-практичної підготовки, тобто аналіз та оцінювання результатів навчання, що формують компетентність випускника.

Присвоєння освітньо-кваліфікаційного рівня «кваліфікований робітник» відповідної категорії можливе за умови освоєння учнем, слухачем усіх компетентностей.

Оволодіння базовим блоком, а саме оволодіння компетентностями з технічної експлуатації та керування тракторами, додержання правил дорожнього руху, основ агрономії, основ слюсарної справи, основ технічного креслення, дотримання правил з охорони праці є передумовою опанування навчальними модулями.

При первинній професійній підготовці або професійному навчанні на виробництві після

базового блоку здійснюється поетапне навчання за ДСПТО з професії тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва на категорію А1 та однією з наступних категорій.

Підвищення кваліфікації може здійснюватись на категорії А2, В1, В2, В3, С, D1, Е1, Е2, G1, G2, Н за умови наявності кваліфікаційного посвідчення на право керування машинами категорії А1 та стажу роботи не менше одного року.

При організації перепідготовки за робітничими професіями термін професійного навчання встановлюється на основі термінів, передбачених для первинної професійної підготовки робітників з відповідної професії, при цьому навчальна програма перепідготовки може бути скорочена до 50% за рахунок виключення раніше вивченого матеріалу за наявності у слухача документа про присвоєння робітничої професії.

У разі необхідності зазначені терміни навчання можуть бути подовжені за рахунок включення додаткового навчального матеріалу відповідно до вимог сучасного виробництва, конкретного робочого місця, замовників робітничих кадрів тощо.

Випускникам професійно-технічного навчального закладу першого атестаційного рівня, яким присвоєно освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» видається свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації встановленого зразка.

Випускникам професійно-технічного навчального закладу другого та третього атестаційних рівнів, яким присвоєно освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник», видається диплом встановленого зразка.

Особам, які не закінчили повний курс навчання у професійно-технічному навчальному закладі другого та третього атестаційних рівнів, але за результатами державної кваліфікаційної атестації їм присвоєно освітньо-кваліфікаційний рівень “кваліфікований робітник” з набутої професії відповідної категорії, видається свідоцтво про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації встановленого зразка.

Випускникам, які навчалися за професією тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії Е1, Е2, відповідним уповноваженим державним органом видається Сертифікат на право виконання робіт з навантаження та розвантаження легкозаймистих вантажів, мінеральних добрив, засобів захисту рослин та інших токсичних речовин.

Випускникам, які навчалися за професією тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії Н, відповідним уповноваженим державним органом видається Сертифікат на внесення хімічних засобів захисту рослин від хвороб та шкідників.

Посвідчення тракториста-машиніста видається уповноваженим державним органом після складання теоретичного і практичного іспиту.

Право на керування машинами мають громадяни, яким виповнилося 18 років. Випускникам професійно-технічних навчальних закладів, які отримали кваліфікацію тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва, видається посвідчення тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва незалежно від їх віку. При цьому в графі посвідчення «Для особливих відміток» зазначається дата, починаючи з якої власник посвідчення має право керувати машинами.

**Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України**

*Державний стандарт
професійно-технічної освіти*

ДСПТО 8331.А.01.50 - 2016
(позначення стандарту)

**Професія: Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва
Код: 8331**

Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії А1

*Видання офіційне
Київ - 2016*

I. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

1. **Професія: 8331 Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва**

2. **Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії А1**

3. **Кваліфікаційна характеристика**

Завдання та обов'язки. Самостійно виконує сільськогосподарські та інші механізовані роботи на колісних і гусеничних тракторах з потужністю двигуна до 73,5 кВт (до 100 к. с.), сільськогосподарських машинах, що агрегатуються з тракторами цієї потужності згідно з вимогами агротехніки та агротехнології. Комплектує машинно-тракторні агрегати. Виконує транспортні роботи на тракторах з дотриманням правил дорожнього руху та правил перевезення вантажів.

Виконує щозмінне технічне обслуговування та періодичне технічне обслуговування тракторів, сільськогосподарських машин, на яких працює. Визначає несправності тракторів, причіпних і начіпних знарядь та інших машин, що з ними агрегатуються, усуває їх. Самостійно виконує технологічні регулювання робочих органів сільськогосподарських та інших машин і пристроїв до них.

Читає нескладні машинобудівні креслення, схеми, користується інструкціями з експлуатації машин. Раціонально використовує паливно-мастильні, гумо-технічні та інші експлуатаційні матеріали і запасні частини. Виконує слюсарні роботи середньої складності з технічного обслуговування та ремонту тракторів, сільськогосподарських та інших машин, що з ними агрегатуються. Ремонтує, складає і регулює вузли та агрегати середньої складності тракторів і сільськогосподарських машин із заміною окремих частин і деталей. Готує трактори, сільськогосподарські та інші машини і знаряддя до зберігання.

Дотримується правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Повинен знати: правила, способи й особливості виконання сільськогосподарських та інших робіт машинно-тракторними агрегатами згідно з вимогами агротехніки та агротехнології; будову, принцип дії колісних і гусеничних тракторів; вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів для виконання механізованих робіт; ознаки та причини основних несправностей тракторів, сільськогосподарських та інших машин і способи їх усунення; системи технічного обслуговування, ремонту тракторів, сільськогосподарських та інших машин; правила дорожнього руху та перевезення вантажів; правила зберігання та способи захисту від корозії тракторів, сільськогосподарських і інших машин; основи організації, оплати праці й соціально-трудових відносин у сільськогосподарському виробництві; основні властивості паливно-мастильних матеріалів та охолоджувальних рідин; способи виконання слюсарних робіт під час технічного обслуговування та ремонту тракторів, сільськогосподарських та інших машин, що з ними агрегатуються; методи виявлення і способи усунення дефектів у роботі машин та окремих агрегатів, зміст і правила оформлення первинних документів з обліку роботи машин (облікового листа тракториста-машиніста, шляхового листа та інших документів); норми виробітку і витрати паливно-мастильних матеріалів на виконання основних механізованих робіт, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, методи та засоби підвищення продуктивності праці; правила і норми з охорони праці, виробничої санітарії та пожежної

безпеки під час експлуатації та обслуговування тракторів, сільськогосподарських та інших машин, вимоги законодавства з питань охорони навколишнього природного середовища.

Кваліфікаційні вимоги. Повна або базова загальна середня освіта. Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання за програмами підготовки тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва. Кваліфікаційна атестація на право керування машинами категорії А1. Без вимог до стажу роботи. Наявність кваліфікаційного посвідчення на право керування тракторами цієї категорії.

Приклади робіт

1. Виконувати розмічання, рубання, згинання, різання, обпилювання, свердління, Zenкування, розвертання, нарізання різи, клепаання, склеювання, паяння, шабрування.
2. Виконувати операції технічного обслуговування сільськогосподарської техніки.
3. Виконувати ремонт тракторів агрегатним методом та нескладний ремонт робочих органів сільськогосподарських машин.
4. Виконувати дефектування робочих органів техніки.
5. Керувати гусеничним та колісним тракторами з потужністю двигуна до 73,5 кВт (100 к.с.).
6. Проводити комплектування та підготовку МТА для виконання сільськогосподарських та інших робіт.
7. Виконувати технологічні операції:
 - основного і передпосівного обробітку ґрунту;
 - посіву та посадки сільськогосподарських культур;
 - внесення добрив та ядохімікатів, в тому числі промивка під час переходу з одного виду добрив та ядохімікатів на інший;
 - заготівлі грубих кормів та силосу;
 - поливу сільськогосподарських культур;
 - обробітку посівів;
 - збирання сільськогосподарських культур.
8. Виконувати транспортні роботи.
9. Виконувати операції із зберігання сільськогосподарської техніки.

4. Вимоги до освітнього, освітньо-кваліфікаційного рівнів, кваліфікації осіб, які навчатимуться за професією Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії А1

4.1. При вступі на навчання

Повна або базова загальна середня освіта.

4.2. Після закінчення навчання

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії А1.

5. Сфера професійного використання випускника

КВЕД ДК 009:2010 01. Сільське господарство.

6. Специфічні вимоги

6.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється відповідно до законодавства.

6.2. Стать: чоловіча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затверджених наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993, п. 2.7).

6.3. Медичні обмеження.

7. **Порівняльна таблиця кваліфікаційної характеристики та професійних профільних компетентностей**

Код модуля	Найменування модуля	Згідно з ДКХП, категорії А1
ТрА1 – 1	<i>Виконання сільськогосподарських та інших механізованих робіт на колісних і гусеничних тракторах з потужністю двигуна до 73,5 кВт (до 100 к. с.), сільськогосподарських машинах, що агрегатуються з тракторами цієї потужності згідно з вимогами агротехніки та агротехнології</i> Виконання основного та поверхневого обробітку ґрунту. Виконання посів та посадки сільськогосподарських культур. Виконання догляду за посівами сільськогосподарських культур. Збирання сільськогосподарських культур. Приготовляння та внесення мінеральних і органічних добрив та ядохімікатів. Заготовляння, приготовляння та роздавання кормів та силосу. Виконання зрошувальних робіт. Виконання транспортних робіт	Самостійно виконує сільськогосподарські та інші механізовані роботи на колісних і гусеничних тракторах з потужністю двигуна до 73,5 кВт (до 100 к. с.), сільськогосподарських машинах, що агрегатуються з тракторами цієї потужності згідно з вимогами агротехніки та агротехнології. Комплектує машинно-тракторні агрегати. Самостійно виконує технологічні регулювання робочих органів сільськогосподарських та інших машин і пристроїв до них. Виконує транспортні роботи на тракторах з дотриманням правил дорожнього руху та правил перевезення вантажів. Дотримується правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки
ТрА1 – 2	Виконання операцій технічного обслуговування Розбирання тракторів та с-г машин на вузли і агрегати, та їх миття. Усунення нескладних несправностей тракторів, причіпних і начіпних знарядь та інших машин, що з ними агрегатуються. Виконання технічного обслуговування та ремонту двигуна. Виконання технічного обслуговування та ремонту трансмісії трактора. Виконання технічного обслуговування та ремонту сільськогосподарських машин. Виконання технічного обслуговування і ремонту гідравлічного та електричного обладнання. Підготовка тракторів, сільськогосподарських та інших машин і знарядь до зберігання	Виконує щозмінне технічне обслуговування та періодичне технічне обслуговування тракторів, сільськогосподарських машин, на яких працює. Визначає несправності тракторів, причіпних і начіпних знарядь та інших машин, що з ними агрегатуються, усуває їх. Виконує слюсарні роботи середньої складності з технічного обслуговування та ремонту тракторів, сільськогосподарських та інших машин, що з ними агрегатуються. Ремонтуює, складає і регулює вузли та агрегати середньої складності тракторів і сільськогосподарських машин із заміною окремих частин і деталей. Готує трактори,

		сільськогосподарські та інші машини і знаряддя до зберігання
ТрА1 – 3	Індивідуальне навчання керуванню гусеничним та колісним тракторами з потужністю двигуна до 73,5 кВт (до 100 к.с.)	

Примітки

Модуль ТрА1 – 3 вивчається учнями поза сіткою робочого плану паралельно з вивченням модулів ТрА1 – 1, ТрА1 – 2.

Скорочення (позначення): сільськогосподарський(-і,-их) ____с-г

Одиниці потужності: Кінських сил _____к.с.

Базовий навчальний блок та зміст професійних базових компетентностей
(типова програма базового блоку)

Код компетентностей	Найменування компетентностей	Зміст професійних базових компетентностей
БК. 1	<i>Розуміння основ галузевої економіки та підприємництва</i>	Знати: норми продуктивності і витрати паливно-мастильних матеріалів на виконання основних механізованих робіт; шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, методи та засоби підвищення продуктивності праці; основні економічні процеси, відносини та явища, які функціонують та виникають між суб'єктами економіки (підприємствами, державою та громадянами); порядок створення приватного підприємства; порядок створення та заповнення нормативної документації (книга «доходів та витрат», баланс підприємства); порядок ліквідації підприємства; основи менеджменту (управління підприємством та розташування трудових ресурсів); зміст і правила оформлення первинних документів з обліку роботи машин (облікового листа тракториста-машиніста, шляхового листа та інших документів); основи маркетингу (як управляти продажами продукції); конкуренція (її види та прояви в економічних відносинах); основні фактори впливу держави (нормативно-законодавчу базу, податки, пільги, дотації) Уміти: оформляти первинні документи з обліку роботи машин (облікового листа тракториста-машиніста, шляхового листа та інших документів); написати бізнес-план; розрахувати: прибутковість, рентабельність та амортизацію підприємства; вирішувати задачі на 2 і більше дій (ситуацій), змодельованих на основі економічних ситуацій побуту (реального життя); організувати та відкрити власне приватне підприємство на засвоєних знаннях
БК. 2	<i>Розуміння основ трудового законодавства</i>	Знати: основи організації, оплати праці й соціально-трудова відносин у сільськогосподарському виробництві; основні трудові права та обов'язки працівників; положення, зміст, форми та строки укладання трудового договору; соціальні гарантії та чинний соціальний захист на підприємстві Уміти: застосовувати норми трудового законодавства, відстоювати власні трудові права

БК. 3	Розуміння та дотримання Правил дорожнього руху	Знати: правила дорожнього руху в останній офіційній редакції Уміти: застосовувати вимоги Правил дорожнього руху при експлуатації техніки
БК. 4	Дотримання та виконання вимог охорони праці	Знати: вимоги нормативних актів про охорону праці; вимоги інструкцій підприємства з охорони праці та пожежної безпеки; вимоги до організації робочого місця; правила технічної експлуатації устаткування, що обслуговується Уміти: визначати необхідні засоби індивідуального та колективного захисту, їх справність, правильно їх застосовувати; застосовувати первинні засоби пожежогашіння; забезпечувати особисту безпеку в процесі виконання робіт; безпечно експлуатувати машини та обладнання
БК. 5	Уміння виконувати обов'язкові дії при ліквідації аварій та їхніх наслідків та при наданні першої долікарської допомоги потерпілим у разі нещасних випадків	Знати: основні види потенційних небезпек та їхні наслідки в професійній діяльності; план ліквідації аварійних ситуацій та їх наслідків; правила та засоби надання першої долікарської допомоги потерпілим у разі нещасних випадків Уміти: ліквідовувати аварії та їхні наслідки; надавати першу долікарську допомогу потерпілим у разі нещасних випадків під час аварій; використовувати, в разі необхідності, засоби попередження і усунення природних і непередбачених виробничих негативних явищ (пожежі, аварії, повені тощо)
БК. 6	Розуміння та дотримання вимог енерго- та матеріалозб ереження, раціонально ї роботи обладнання	Знати: основи енерго- та матеріалозбереження; принципи раціональної роботи машин та обладнання Уміти: раціонально використовувати паливо-мастильні матеріали; раціонально і ефективно експлуатувати машини та обладнання

БК. 7	Розуміння та дотримання вимог агрономії	Знати: основи агрономії; поняття про рослину як живий організм; грунти, їх утворення та класифікація; системи обробітку ґрунту; сівозміни та їх освоєння; живлення рослин та добрива; насіння і сівба; догляд за посівами; основні бур'яни, хвороби та шкідники сільськогосподарських рослин; засоби боротьби з бур'янами, шкідниками та хворобами сільськогосподарських культур; агробіологічні особливості зернових, зернобобових, технічних та овочевих культур; основи кормовиробництва та агробіологічні особливості кормових культур; основи плідівництва та виноградарства; основи меліорації ґрунтів; агротехнічні заходи із захисту ґрунтів від водної та вітрової ерозій; технології обробітку ґрунту; технології догляду за посівами; технології внесення добрив; основи захисту рослин; основи зрошення сільськогосподарських культур; технології вирощування та збирання сільськогосподарських культур; основні кормові культури та їх агробіологічні особливості: зернові, зернобобові, круп'яні культури; овочеві культури; кукурудза (на зерно); соя; картопля; цукрові буряки; соняшник; льон; ріпак Уміти: визначати основні сільськогосподарські культури, визначати основні типи ґрунтів, складати сівозміни, розраховувати потреби рослин у живленні, розробляти технологічні карти вирощування с-г культур, розробляти агротехнічні заходи із захисту ґрунтів від водної та вітрової ерозій
БК. 8	Організація і технологія механізованих робіт	Знати: основні відомості про будову тракторів і сільськогосподарських машин; організацію проведення механізованих робіт; основи раціонального використання машин; типи машинно-тракторних агрегатів та їх комплектування; експлуатаційні показники машинно-тракторних агрегатів; продуктивність машинно-тракторних агрегатів; способи руху агрегатів;

		витрати палива і мастильних матеріалів та шляхи їх економії Уміти: підбирати склад МТА згідно з нарядом на роботу та з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов; складати операційні та технологічні карти
БК. 9	Оволодіння основами слюсарної справи	Знати: основні відомості про метали та сплави; допоміжні матеріали; захист поверхні деталей машин від корозії; допуски, посадки та технічні вимірювання; технології виконання загальнослюсарних робіт; обладнання, інструмент, пристосування, вимірювальні засоби; дефекти деталей, та методи їх усунення; безпечні методи праці Уміти: готувати робоче місце; читати нескладні машинобудівні креслення; виконувати загальнослюсарні роботи: розмічання; рубання, виправлення та згинання металу; різання металу; обпилювання металу; свердління, зенкерування, зенкування, розвертання отворів; нарізування різьби, клепання, паяння, склеювання, шабрування; пригонку та припасування з дотриманням технологічних вимог та безпечних методів праці
БК. 10	Розуміння та дотримання вимог безпеки руху	Знати: вимоги безпеки руху Уміти: застосовувати вимоги безпеки руху при експлуатації техніки
БК. 11	Розуміння та оволодіння основами технічного креслення	Знати: основи технічного креслення, призначення, види і застосування креслень у виробництві; основні поняття про розрізи і перерізи на кресленнях, види проєкцій; поняття конструкторської та технологічної документації; поняття про складальні креслення; поняття про кінематичні схеми та принципові електричні схеми Уміти: читати креслення механізмів та вузлів обладнання, що використовується, кінематичні схеми та принципові електричні схеми; використовувати технологічну документацію
БК. 12	Використання інформаційних технологій	Знати: основи роботи на персональному комп'ютері; вимоги до влаштування робочого місця та правила безпеки роботи на персональному комп'ютері Уміти: працювати на персональному комп'ютері в обсязі, достатньому для виконання професійних обов'язків

Загальні компетентності

Усвідомлення важливості свого трудового внеску в досягнення колективу.

Взаємодія з членами колективу в процесі роботи.

Оперативність в прийнятті правильних рішень у позаштатних ситуаціях під час роботи.

Здатність відповідально ставитися до професійної діяльності.

Знання професійної термінології.

Здатність діяти в нестандартних ситуаціях.

Здатність працювати в команді.

Дотримання професійної етики.

Здатність запобігати конфліктній ситуації.

Перелік навчальних модулів та професійних профільних компетентностей

<i>Код навчальних модулів</i>	<i>Код компетентностей</i>	<i>Найменування професійних профільних компетентностей та навчальних модулів (або однакова назва для компетентності та модуля)</i>
Кваліфікація: категорія А 1 Керування машинами категорії А 1 Оволодіння операціями, способами та видами робіт, які повинен виконувати тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії А 1		
ТрА1-1	Виконання сільськогосподарських та інших механізованих робіт на колісних і гусеничних тракторах з потужністю двигуна до 73,5 кВт (до 100 к. с.), с-г, що агрегатуються з тракторами цієї потужності згідно з вимогами агротехніки та агротехнології	
	ТрА1-1.1	Виконання основного та поверхневого обробітку ґрунту
	ТрА1-1.2	Виконання посіву та посадки с-г культур
	ТрА1-1.3	Виконання догляду за посівами с-г культур
	ТрА1-1.4	Виконання збирання с-г культур
	ТрА1-1.5	Виконання приготування та внесення мінеральних та органічних добрив
	ТрА1-1.6	Виконання заготівлі та роздавання кормів
	ТрА1-1.7	Виконання зрошувальних робіт
	ТрА1-1.8	Виконання транспортних робіт
ТрА1-2	Технічне обслуговування та ремонт тракторів, с-г та інших машин відповідно до кваліфікації А1	
	ТрА1- 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування
	ТрА1- 2.2	Розбирання тракторів та с-г машин на вузли і агрегати, та їх миття
	ТрА1- 2.3	Проведення нескладного ремонту тракторів, с-г та інших машин, що з ними агрегатуються
	ТрА1- 2.4	Виконання технічного обслуговування та ремонту двигуна
	ТрА1- 2.5	Виконання технічного обслуговування та ремонту трансмісії трактора
	ТрА1- 2.6	Виконання технічного обслуговування та ремонту ходової частини і органів керування
	ТрА1- 2.7	Виконання технічного обслуговування та ремонту гідравлічного та електричного обладнання
	ТрА1- 2.8	Підготовка тракторів, с-г і меліоративних машин та знарядь до зберігання
ТрА1-3	Індивідуальне навчання керуванню гусеничним та колісним тракторами з потужністю двигуна до 73,5 кВт (до 100 к. с.)	

	ТрА1-3.1	Індивідуальне навчання керуванню гусеничним та колісним тракторами з потужністю двигуна до 73,5 кВт (до 100 к. с.)
--	----------	--

Типова програма з оволодіння професійними профільними компетентностями за професією Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії А1

Код компетентності	Професійні профільні компетентності	Зміст професійних профільних компетентностей
Модуль ТрА1-1 Виконання с-г та інших механізованих робіт на колісних і гусеничних тракторах з потужністю двигуна до 73,5 кВт (до 100 к. с.), с-г машинах, що агрегатуються з тракторами цієї потужності згідно з вимогами агротехніки та агротехнології		
ТрА1-1.1	Виконання основного та поверхневого обробітку ґрунту	Знати: правила, способи та особливості виконання сільськогосподарських робіт машинно-тракторними агрегатами відповідно до вимог агротехніки та агротехнології; будову, принцип дії, експлуатаційні регулювання колісних і гусеничних тракторів потужністю до 73,5 кВт включно та с-г машин; порядок проведення щозмінного технічного обслуговування; вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів; обрахування роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці; оформлення документації за пророблену роботу; правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування тракторів, с-г машин; основні вимоги законодавства з питань охорони навколишнього середовища Уміти: готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; давати оцінку стану ґрунтів, переважаючих бур'янів, враховуючи взаємодію між властивостями ґрунту та можливостями використання; уникати, визначати та усувати пошкодження ґрунту; готувати поле до роботи; здійснювати щозмінне технічне обслуговування; самостійно виконувати с-г та інші механізовані роботи на колісних і гусеничних тракторах з потужністю двигуна до

		73,5 кВт (до 100 к. с.), с-г машинах, що агрегатуються з тракторами цієї потужності згідно з вимогами агротехніки та агротехнології, а саме: оранку, культивування, дискування, боронування, вирівнювання, коткування; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію; комплектувати машинно-тракторні агрегати; самостійно виконувати технологічні регулювання робочих органів с-г та інших машин і пристроїв до них згідно з нарядом на роботу (також з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов); дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища
ТрА1-1 .2	Виконання посіву та посадки сільськогосподарських культур	Знати: агротехнічні вимоги до якості насіння; агротехнічні вимоги до сівби; будову, класифікацію, принципи роботи с-г машин для посіву та посадки; порядок налаштування с-г машин до конкретної роботи; порядок проведення щозмінного технічного обслуговування; вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів для сівби; обрахування роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці; оформлення документації за пророблену роботу; правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування тракторів, с-г машин; основні вимоги законодавства з питань охорони навколишнього середовища Уміти: готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; готувати поле до роботи; підбирати та комплектувати склад МТА згідно з нарядом на роботу (також з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов); здійснювати щозмінне технічне обслуговування; перевіряти та налагоджувати загальне функціонування агрегатів в режимі експлуатації; виставляти бортові прилади; проводити відповідно до агротехнічних вимог посів та посадку: зернових, зернобобових, круп'яних, технічних, овочевих, картоплі, розсади овочевих культур; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію; дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища
ТрА1-1 .3	Виконання догляду за посівами сільськогосподарських культур	Знати: основні прийоми догляду за посівами та їх захисту; агротехнічні вимоги до операцій з догляду за посівами сільськогосподарських культур;

	арських культур	будову, класифікацію, принципи роботи с-г машин призначених для догляду за посівами с-г культур; порядок налаштування с-г машин до конкретної роботи; порядок проведення щозмінного технічного обслуговування; вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів для догляду за посівами сільськогосподарських культур; обрахування роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці; оформлення документації за пророблену роботу; правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування тракторів, с-г машин; основні вимоги законодавства з питань охорони навколишнього середовища; особливості обслуговування машин у разі застосування хімічних засобів захисту рослин Уміти: давати оцінку догляду за рослинами стосовно різних культур; готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; підготовляти поле до роботи; підбирати та комплектувати склад МТА згідно з нарядом на роботу (також з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов); здійснювати щозмінне технічне обслуговування; перевіряти та налагоджувати загальне функціонування агрегатів в режимі експлуатації; виставляти бортові прилади; проводити відповідно до агротехнічних вимог: механічний догляд за посівами; хімічний догляд за посівами; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію; дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища
ТрА1-1.4	Виконання збирання сільськогосподарських культур	Знати: основні технологічні процеси і операції у процесі збирання с-г культур, агротехнічні вимоги до них; будову, класифікацію, принципи роботи с-г машин, призначених для збирання с-г культур; порядок налаштування с-г машин до конкретної роботи; порядок проведення щозмінного технічного обслуговування; вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів для збирання с-г культур; обрахування роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці, методи боротьби з неконтрольованими втратами; контроль за якістю робіт; оформлення документації за пророблену роботу; правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування тракторів, с-г машин;

		основні вимоги законодавства з питань охорони навколишнього середовища Уміти: визначати стан с-г культур і поля; готувати робоче місце; вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; готувати поле до роботи; підбирати та комплектувати склад МТА згідно з нарядом на роботу (також з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов); здійснювати щозмінне технічне обслуговування; перевіряти та налагоджувати загальне функціонування агрегатів в режимі експлуатації; виставляти бортові прилади; проводити відповідно до агротехнічних вимог збирання причіпними агрегатами с-г культур: зернових, зернобобових, круп'яних, технічних, овочевих, картоплі; кормових культур; прядильних культур; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію; дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища
<i>ТрА1-1 .5</i>	<i>Виконання приготування та внесення мінеральних і органічних добрив та ядохімікатів</i>	Знати: технологію приготування мінеральних та органічних добрив і розчинів ядохімікатів; способи та строки внесення добрив і ядохімікатів, агротехнічні вимоги; будову, класифікацію, принципи роботи с-г машин призначених для приготування, транспортування, внесення мінеральних та органічних добрив і ядохімікатів; порядок налаштування с-г машин до конкретної роботи; порядок проведення щозмінного технічного обслуговування; вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів для приготування, транспортування, внесення мінеральних та органічних добрив і ядохімікатів; обрахування роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці; контроль за якістю робіт; оформлення документації за пророблену роботу; правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування тракторів, с-г машин; основні вимоги законодавства з питань охорони навколишнього середовища Уміти: готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; підбирати та комплектувати склад МТА згідно з нарядом на роботу (також з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов); здійснювати щозмінне технічне обслуговування; перевіряти та налагоджувати загальне функціонування агрегатів в режимі експлуатації; виставляти бортові прилади;

		проводити відповідно до агротехнічних вимог приготування, транспортування, внесення мінеральних та органічних добрив і ядохімікатів; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію; дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища
<i>ТрА1-1 .6</i>	<i>Виконання заготівлі та роздавання кормів</i>	Знати: види кормів та умови їх використання; технологію приготування кормів; будову, класифікацію, принципи роботи с-г машин призначених для заготівлі, приготування, роздавання кормів та силосу; порядок налаштування с-г машин до конкретної роботи; порядок проведення щозмінного технічного обслуговування; вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів для заготівлі, приготування та роздавання кормів та силосу; обрахування обсягу роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці, контроль за якістю робіт; оформлення документації за пророблену роботу; правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування тракторів, с-г машин; основні вимоги законодавства з питань охорони навколишнього середовища Уміти: готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; підбирати та комплектувати склад МТА згідно з нарядом на роботу (також з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов); здійснювати щозмінне технічне обслуговування; перевіряти та налагоджувати загальне функціонування агрегатів в режимі експлуатації; виставляти бортові прилади; проводити відповідно до агротехнічних вимог приготування, транспортування, роздавання кормів та силосу; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію; дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища
<i>ТрА1-1 .7</i>	<i>Виконання зрошувальних робіт</i>	Знати: технологію зрошувальних робіт; будову, класифікацію, принципи роботи с-г машин призначених для зрошувальних робіт; порядок налаштування с-г машин до конкретної роботи; порядок проведення щозмінного технічного обслуговування; вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів для зрошувальних робіт; обрахування роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці; контроль за якістю робіт;

		оформлення документації за пророблену роботу; правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування тракторів, с-г машин; основні вимоги законодавства з питань охорони навколишнього середовища Уміти: готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; підбирати та комплектувати склад МТА згідно з нарядом на роботу (також з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов); здійснювати щозмінне технічне обслуговування; перевіряти та налагоджувати загальне функціонування агрегатів в режимі експлуатації; виставляти бортові прилади; проводити відповідно до агротехнічних вимог приготування до зрошувальних робіт; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію; дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища
ТрА1-1.8	Виконання транспортних робіт	Знати: типи причепів; загальну будову причепів і напівпричепів; равила переоснащування машин та обладнання для руху по автомобільних шляхах і закріплення їх для транспортування, завантаження транспортного засобу й умови перевезення вантажів; особливості перевезення небезпечних вантажів і тари з-під них; дозволи на їх перевезення; особливості перевезення сипучих вантажів; обов'язки водія під час перевезення вантажів; обов'язки тракториста під час водіння тракторних поїздів; порядок проходження тракторного поїзду; установлення тракторних поїздів під навантаження та розвантаження с-г вантажів; заходи безпеки під час зустрічних роз'їздів з тракторними поїздами на вузьких дорогах, поворотах, крутих підйомах та схилах; запобіжні заходи під час водіння тракторних причепів в умовах бездоріжжя Уміти: переоснащувати машини та обладнання для руху по автомобільних шляхах і закріплювати їх для транспортування відповідно до вимог безпеки дорожнього руху; вести сільськогосподарські тягачі та робочу техніку у громадському дорожньому русі з дотриманням Правил дорожнього руху; здавати техніку, оформляти документацію; виконувати транспортні роботи на тракторах з дотриманням правил дорожнього руху та правил перевезення вантажів

Модуль ТрА1-2 Технічне обслуговування та ремонт тракторів, сільськогосподарських та інших машин відповідно до кваліфікації А1		
ТрА1 – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування	Знати: основні положення і елементи в системі технічного обслуговування машин; засоби технічного обслуговування; щозмінне технічне обслуговування, його роль у системі технічного обслуговування тракторів і сільськогосподарських машин; роль періодичного технічного обслуговування в системі технічного обслуговування; періодичність проведення технічного обслуговування тракторів і с-г машин ТО-1, ТО-2, ТО-3; порядок проведення технічного обслуговування №1 та №2 тракторів і с-г машин; зміст операцій сезонного технічного обслуговування під час переходу до весняно-літнього та осінньо-зимового періоду експлуатації; безпечні методи праці Уміти: визначати несправності простими діагностичними методами; виконувати щозмінне технічне обслуговування та періодичне технічне обслуговування тракторів, с-г машин, на яких працює; виконувати періодичне технічне обслуговування №1, №2; виконувати сезонне технічне обслуговування з дотриманням технологічних вимог та безпечних методів праці

ТрА1 –2.2	Розбирання тракторів та сільськогосподарських машин на вузли і агрегати та їх миття	Знати: порядок приймання машин на ремонт, загальні вказівки щодо розбирання машин; миття вузлів, деталей; інструменти, обладнання та пристосування, що використовуються під час розбирання; способи та порядок демонтажу двигуна, кабіни та інших вузлів і агрегатів трактора; послідовність розбирання та складання простих з'єднань і вузлів; технологічний процес розбирання двигуна, вузлів та деталей трансмісії, ходової частини, механізмів керування, гальм; контроль якості роботи; безпечні методи праці Уміти: очищати і мити трактори та сільськогосподарські машини, готувати їх до ремонту; користуватися інструментами та пристосуваннями для розбирання; проводити демонтаж двигунів, вузлів та агрегатів трансмісії, ходової частини, механізмів керування, гальм та розбирати їх на агрегати, вузли та деталі з дотриманням технологічних вимог та безпечних методів праці
-----------------------------	---	---

ТрА1-2.3	Проведення нескладного ремонту тракторів, сільськогосподарських та інших машин, що з ними агрегатуються	Знати: види спрацьовування та відновлення деталей машин; визначення технічного стану основних механізмів тракторів і робочих органів с-г машин; вимоги до робочих органів ґрунтообробних, посівних, садильних, збиральних машин та машин для захисту рослин; характерні дефекти робочих та допоміжних органів; способи та технологію ремонту; інструменти та пристосування, що застосовують під час ремонту; способи перевірки якості ремонту; вимоги безпеки праці під час виконання ремонтних робіт Уміти: готувати робоче місце; читати нескладні машинобудівні креслення, схеми, користуватись інструкціями з експлуатації машин; визначати несправності тракторів, причіпних і начіпних знарядь та інших машин, що з ними агрегатуються простими діагностичними методами, усувати їх; виконувати слюсарні роботи середньої складності з технічного обслуговування та ремонту тракторів, с-г та інших машин, що з ними агрегатуються, а саме: ремонтувати типові з'єднання та деталі, приклепувати накладки до веденого диска зчеплення; проводити заміну гальмівних накладок; замінювати хрестовини і вали; складати карданні передачі; замінювати непридатні траверси; випрямляти рами холодним способом; правити борти і диски коліс; замінювати шпильки, втулки і гайки коліс; заточувати робочі органи с-г машин та проводити заміну деталей збірних одиниць; проводити демонтаж і монтаж коліс; вулканізувати камери з дотриманням технологічних вимог та безпечних методів праці
------------------------	---	--

ТрА1-2.4	Виконання технічного обслуговування та ремонту двигуна	Знати: характерні несправності двигуна; технологічну послідовність розбирання механізмів та систем двигуна, алгоритм складання двигуна з вузлів; особливості ремонту блока і головки блока циліндрів; особливості ремонту розподільчого механізму; притирання клапанів вручну; способи ремонту, пристосування та інструмент для ремонту; особливості ремонту систем мащення, живлення та охолодження двигунів; характерні дефекти вузлів і деталей системи охолодження, мащення і живлення; технологію розбирання вузлів системи охолодження, мащення і живлення; обладнання, інструменти для ремонту радіатора; заміну пошкоджених трубок; припаювання трубок до опорних пластин; збирання радіатора і контрольне випробовування; особливості ремонту системи живлення – паливний бак, фільтри палива, повітроочисники, паливopідкачувальний насос низького тиску; випробовування форсунок на якість розпилювання; особливості контролю якості ремонту; особливості ремонту редуктора пускового двигуна; технічне обслуговування двигуна Уміти: проводити технічне обслуговування та ремонт блока і головки блока циліндрів; ремонтувати розподільчий механізм; проводити технічне обслуговування і ремонтувати систему мащення; проводити технічне обслуговування і ремонт системи охолодження; проводити технічне обслуговування і ремонтувати систему живлення з дотриманням технологічних вимог та безпечних методів праці
------------------------	--	--

ТрА1 – 2.5	Виконання технічного обслуговування та ремонт трансмисії трактора	Знати: характерні несправності трансмісії; технологію розбирання та визначення видів спрацювань трансмісії; порядок ремонту муфти зчеплення; розбирання муфти зчеплення, виявлення дефектів; наклеювання і наклепування накладок; підбір і заміну пружин, підшипників. збирання і регулювання муфти зчеплення; перевірку якості ремонту; ремонт коробок передач тракторів; розбирання, миття і вибраковування деталей, шестерень, втулок, валів, підготовка корпусу коробки передач для налагодження збірних або клеєних швів, накладних латок; збирання коробки передач; збирання механізму переключення передач; перевірку якості роботи; ремонт заднього моста колісних тракторів; вибраковку деталей; ремонт диференціала; ремонт місць посадки підшипників на валах, корпусі диференціала і маточин коліс; збирання заднього моста регулювання і перевірку якості ремонту; технічне обслуговування трансмісії Уміти: розбирати муфти зчеплення, виявляти дефекти; наклеювати і наклепувати накладки; підбирати і замінювати пружини, підшипники; збирати і регулювати муфти зчеплення; перевіряти якість ремонту; ремонтувати коробки передач тракторів; розбирати, мити і вибраковувати деталі, шестерні, втулки,вали; готувати корпус коробки передач для налагодження збірних або клеєних швів, накладних латок; збирати коробки передач; збирати механізм переключення передач; ремонтувати задній міст колісних тракторів; вибраковувати деталі; ремонтувати диференціал; збирати задній міст; перевіряти якість ремонту і дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
------------------------------	---	--

ТрА1 - 2.6	Виконання технічного обслуговування та ремонт ходової частини і органів керування	Знати: характерні несправності ходової частини гусеничних та колісних тракторів та органів їх керування; технологію розбирання та дефектування механізмів та деталей ходової частини та органів керування; способи ремонту валу сошки, рульових тяг і важелів, педалей керування, шарнірних з'єднань; дефектування маточин коліс та дисків, покришок та камер; контроль якості робіт Уміти: розбирати механізми та деталі ходової частини та органів керування тракторів; проводити ремонт валу сошки, рульових тяг і важелів, педалей керування, шарнірних з'єднань; ремонтувати гальмівні стрічки, замінювати гумові манжети та діафрагми; ремонтувати ресори; проводити місцевий ремонт покришок та камер; збирати колеса; контролювати якість виконання робіт
ТрА1 -2.7	Виконання технічного обслуговування та ремонт гідравлічного та електричного обладнання	Знати: технологію розбирання агрегатів та приладів гідравлічного та електричного обладнання; пристосування та інструменти для ремонту; технічне обслуговування гідравлічного і електричного обладнання Уміти: розбирати та складати агрегати, вузли та деталі гідравлічної системи; замінювати гумові ущільнення, сальники, шланги високого тиску; розбирати прилади запалювання і освітлення тракторів; брати участь у ремонті електрообладнання; готувати акумуляторні батареї до зарядки; проводити технічне обслуговування агрегатів і приладів електрообладнання з дотриманням технологічних вимог та безпечних методів праці

ТрА1 – 2.8	Підготовка тракторів, сільськогосподарських і меліоративних машин та знарядь до зберігання	Знати: - види та способи зберігання сільськогосподарської техніки; - особливості підготовки машин до зберігання; обладнання для підготовки машин до зберігання; матеріали для консервації і герметизації; - порядок виконання операцій; - технічне обслуговування машин у період зберігання; зміст та послідовність виконання робіт щодо знімання машин із зберігання; - операції післясезонного технічного обслуговування с-г машин; - засоби технічного обслуговування під час зберігання машин; - відповідальність за недбайливе використання та зберігання с-г машин; - державні контрольні органи, їх права щодо вимог до експлуатації та зберігання сільськогосподарської техніки; - безпеку праці Уміти: - готувати робоче місце; - перевіряти технічний стан машин, доставляти до місця зберігання; - готувати трактори, с-г та інші машини і знаряддя до зберігання; - знімати вузли окремого зберігання; - дофарбовувати; - виконувати роботи із знімання с-г техніки із зберігання з дотриманням технологічних вимог та безпечних методів праці
-------------------------------------	--	---

Модуль ТрА1 – 3 Індивідуальне навчання керуванню гусеничним та колісним тракторами з потужністю двигуна до 73,5 кВт (до 100 к. с.)		
ТрА1 – 3.1	Індивідуальне навчання керуванню гусеничним та колісним тракторами з потужністю двигуна до 73,5 кВт (до 100 к. с.)	Знати: призначення важелів і педалей трактора та прийомів користування ними; значення показань контрольних приладів Уміти: запускати двигун (в тому числі при низьких температурах); рушати трактором з місця до досягнення плавності руху; керувати трактором на твердій кам'янистій та нерівній, слизькій і розбитій дорогах, підйомах, спусках, із зупинки та рушання з місця під час спускання з гори та підйому на гору, дотримуючись при цьому правил дорожнього руху; під'їжджати заднім ходом до начіпного та причіпного знарядь; здійснювати в'їзд в умовні ворота переднім, заднім ходом до досягнення точності руху; водити трактор в агрегаті із с-г машиною за зазначеними віхами і маркерними лініями; керувати трактором у нічний час

Професія: 8331 Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

Кваліфікація: Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії А1

Загальний фонд навчального часу – 1034 години

№з/п	Напрями підготовки	Кількість годин				
		Всього годин	Базовий блок	Модуль ТрА1 – 1	Модуль ТрА1 – 2	Модуль ТрА1 – 3
1	Загальнопрофесійна підготовка	51	51			
2	Професійно-теоретична підготовка	432	214	138	80	
3	Професійно-практична підготовка	528	60	312	156	
3.1	Виробниче навчання	264	60	138	66	
3.2	Виробнича практика	264		174	90	
4	Консультації	16				
5	Державна кваліфікаційна атестація	7				
6	Загальний обсяг навчального часу (без п.4)	1018	325	450	236	
7	Індивідуальне навчання керуванню гусеничним та колісним тракторами з потужністю двигуна до 73,5 кВт (до 100 к. с.) (поза сіткою навчального плану)					11

Перелік основних засобів навчання

Категорія А1

Найменування		Кількість на групу з 15 осіб		Примітка
		для індивідуального користування	для групового користування	
1		2	3	4
1.	Натуральні зразки			
	Натуральні зразки сільськогосподарських рослин		комплект	
	Деталі і збірні одиниці вузлів і агрегатів тракторів		комплект	
	Робочі органи сільськогосподарської техніки		комплект	
2.	Інструменти			
	Комплект вимірювального інструменту	1		на ланку
	Комплект слюсарного інструменту	1		
	Комплект інструментів для нарізання різьб	1		
	Комплект ключів		5	
	Ломики монтажні		2	
	Ключі для відгвинчування шпильок		2	
	Кувалда		2	
	Динамометричні ключі		2	
	Динамометри		1	
	Контрольна лінійка		1	
	Набір щупів		2	
	Свердла спіральні з конічним і циліндричним хвостовиком Ø 1-24 мм (різні)		комплект	
	Ручні, електричні дрилі		комплект	за числом одночасн о здіяєних ланок
	Паяльники: звичайний, електричний		комплект	
	Набір ключів		комплект	
	Пристрій для перевірки тиску форсунок		комплект	
	Люфтоміри		комплект	
	Лінійка для перевірки сходження коліс		комплект	
	Денсиметр		комплект	

	Ртутний термометр		комплект	
	Спиртовий термометр		комплект	за числом одночасн о здіяних ланок
	Скляна трубка для вимірювання рівня електроліту		комплект	
	Контрольна лампа		комплект	
	Пластинчасті щупи		комплект	
	Пружинний динамометр		комплект	
3.	Машини і механізми			
	Трактори колісні з потужністю двигуна до 73,5 кВт (до 100 к.с.)		2	
	Трактори гусеничні з потужністю двигуна до 73,5 кВт (до 100 к.с.)		1	
	Плуги		2	
	Культиватори		2	
	Луцильник		1	
	Розкидувач органічних добрив		1	
	Розкидувач мінеральних добрив		1	
	Оприскувач		1	
	Косарка		1	
	Граблі тракторні		1	
	Картоплесаджалка		1	
	Борони зубові		комплект	
	Борона дискова		1	
	Котки		комплект	
	Сівалки		2	
	Косарка-плющилка		1	
	Причеп тракторний		2	
4.	Устаткування			
	Лещата	1		
	Таль ручна		1	
	Стіл монтажний		5	
	Підставка для роз'єднання деталей		5	
	Підставки під агрегати		5	
	Ванна пересувна		1	
	Стелаж для деталей		1	
	Компресор		1	

	Кран-балка		1	
	Верстат свердлильний		1	
	Маслонагнітач		1	
	Солідолонагнітач		1	
	Домкрат-гідравлічний		2	
	Пристрої для рихтування		2	
5.	Пристосування:			
	Комплект знімачів		1	
	Підставки під опорні колеса		комплект	
	Підставки під копіювальні колеса		комплект	
	Підставки під раму		комплект	
	Пристрій для перенесення акумуляторних батарей		комплект	
	Вибивачі різних діаметрів		комплект	
	Вибивачі з латунними наконечниками		комплект	
	Комплект наставок для втулок		2	
	Шаблони оправки для центрування дисків		комплект	

*Державний стандарт
професійно-технічної освіти*

ДСПТО 8331.А.01.50 - 2016
(позначення стандарту)

Професія: Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

Код: 8331

Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії А2

*Видання офіційне
Київ - 2016*

**І. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного
навчального закладу**

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

1. **Професія: 8331 Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва**
2. **Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії А 2**
3. **Кваліфікаційна характеристика**

Завдання та обов'язки

Самостійно виконує сільськогосподарські та інші механізовані роботи на колісних і гусеничних тракторах з потужністю двигуна понад 73,5 кВт (понад 100 к.с.), сільськогосподарських машинах, що агрегатуються з тракторами цієї потужності відповідно до вимог агротехніки та агротехнології. Виконує щозмінне технічне обслуговування тракторів, сільськогосподарських машин, які експлуатує. Визначає несправності тракторів, причіпних знарядь і машин, що з ними агрегатуються, усуває їх. Самостійно виконує технологічні регулювання робочих органів сільськогосподарських та інших машин і пристроїв до них. Виконує слюсарні роботи середньої складності з технічного обслуговування та ремонту тракторів, сільськогосподарських та інших машин, що з ними агрегатуються.

Дотримується правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Повинен знати: способи і особливості виконання сільськогосподарських та інших робіт машинно-тракторними агрегатами відповідно до вимог агротехніки й агротехнології; експлуатаційні регулювання тракторів, сільськогосподарських та інших машин, що агрегатуються з тракторами цієї категорії; будову, принцип дії, вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів для виконання механізованих робіт; ознаки та причини основних несправностей тракторів, сільськогосподарських та інших машин і способи їх усунення; системи технічного обслуговування та ремонту тракторів, сільськогосподарських та інших машин; правила дорожнього руху та перевезення вантажів; способи виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування і ремонту тракторів, сільськогосподарських та інших машин; технологічні регулювання сільськогосподарських та інших машин, що агрегатуються з тракторами цієї потужності.

Кваліфікаційні вимоги. Повна або базова загальна середня освіта. Професійно-технічна освіта чи професійно-технічне навчання за програмами підготовки тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва. Кваліфікаційна атестація на право керування машинами категорії А 2. Наявність кваліфікаційного посвідчення на право керування тракторами цієї категорії. У разі підготовки за двома або кількома категоріями – без вимог до стажу роботи. За інших умов – стаж керування машинами категорії А1 не менше одного року.

Приклади робіт

1. Виконувати операції технічного обслуговування сільськогосподарської техніки.
2. Виконувати ремонт тракторів агрегатним методом та нескладний ремонт робочих органів сільськогосподарських машин.
3. Виконувати дефектування робочих органів техніки.
4. Проводити комплектування та підготовку МТА для виконання сільськогосподарських та інших робіт.
5. Виконувати технологічні операції:
 - основного і передпосівного обробітку ґрунту;
 - посіву та посадки сільськогосподарських культур;

- внесення добрив та ядохімікатів;
 обробітку посівів.
6. Виконувати транспортні роботи.
 7. Виконувати операції з зберігання сільськогосподарської техніки.

4. Вимоги до освітнього рівня осіб, які навчатимуться в системі професійно-технічної освіти

- 4.1. При продовженні навчання – повна або базова загальна середня освіта.
- 4.2. При підвищенні кваліфікації – професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, стаж роботи за професією тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва категорії А1 не менше одного року.
- 4.3. Після закінчення навчання – повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії А2.

5. Сфера професійного використання випускника КВЕД ДК 009:2010: 01 Сільське господарство.

6. Специфічні вимоги

- 6.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється відповідно до законодавства.
- 6.2. Стать: чоловіча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затверджених наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993, п. 2.7).
- 6.3. Медичні обмеження.

7. Порівняльна таблиця кваліфікаційної характеристики та професійних профільних компетентностей

Код модуля	Найменування модуля	Згідно з ДКХП, категорії А2
ТрА2 – 1	Виконання сільськогосподарських та інших механізованих робіт на колісних і гусеничних тракторах з потужністю двигуна понад 73,5 кВт (понад 100 к. с.), сільськогосподарських машинах, що агрегатуються з тракторами цієї потужності згідно з вимогами агротехніки та агротехнології: Виконання основного та поверхневого обробітку ґрунту. Виконання посіву та посадки сільськогосподарських культур. Виконання обробітку посівів сільськогосподарських культур. Внесення добрив та ядохімікатів. Заготовляння, приготування та роздавання кормів та силосу.	Самостійно виконує сільськогосподарські та інші механізовані роботи на колісних і гусеничних тракторах з потужністю двигуна понад 73,5 кВт (понад 100 к. с.), сільськогосподарських машинах, що агрегатуються з тракторами цієї потужності згідно з вимогами агротехніки та агротехнології. Самостійно виконує технологічні регулювання робочих органів сільськогосподарських та інших машин і пристроїв до них.

	Виконання транспортних робіт	Дотримується правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки
ТрА2 – 2	Виконання операцій технічного обслуговування тракторів, сільськогосподарських машин. Визначення та усунення несправностей тракторів, причіпних і начіпних знарядь та інших машин, що з ними агрегатуються. Виконання технічного обслуговування та ремонту двигуна. Виконання технічного обслуговування та ремонту трансмісії трактора. Виконання технічного обслуговування та ремонту гідравлічного і електричного обладнання	Виконує щозмінне технічне обслуговування тракторів, сільськогосподарських машин, які експлуатує. Визначає несправності тракторів, причіпних і начіпних знарядь і машин, що з ними агрегатуються, усуває їх. Виконує слюсарні роботи середньої складності з технічного обслуговування та ремонту тракторів, сільськогосподарських та інших машин, що з ними агрегатуються
ТрА2 – 3	Індивідуальне навчання керуванню гусеничним та колісним тракторами з потужністю двигуна понад 73,5 кВт (понад 100 к. с.)	

Базовий навчальний блок та зміст професійних базових компетентностей

(типова програма базового блоку)

Інтегральна компетентність: готовність до подальшого засвоєння модулів

Код компетентностей	Найменування компетентностей	Зміст професійних базових компетентностей
БК.1	Розуміння та дотримання Правил дорожнього руху	Знати: Правила дорожнього руху в останній офіційній редакції Уміти: застосовувати вимоги Правил дорожнього руху при експлуатації техніки
БК.2	Дотримання та виконання вимог охорони праці.	Знати: правила технічної експлуатації устаткування, що обслуговується Уміти: забезпечувати особисту безпеку в процесі виконання робіт; безпечно експлуатувати машини та обладнання

БК.3	Розуміння та дотримання вимог безпеки руху	Знати: вимоги безпеки руху Уміти: застосовувати вимоги безпеки руху при експлуатації техніки
БК.4	Використання інформаційних технологій	Знати: програми, що необхідні для виконання професійних обов'язків та правила безпеки роботи на персональному комп'ютері Уміти: працювати на персональному комп'ютері в обсязі, достатньому для виконання професійних обов'язків

Кваліфікація: категорія А 2 Керування машинами категорії А 2 Оволодіння операціями, способами та видами робіт, які повинен виконувати тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії А 2		
ТрА 2 – 1	Виконання сільськогосподарських та інших механізованих робіт на колісних і гусеничних тракторах з потужністю двигуна понад 73,5 кВт (понад 100 к. с.), сільськогосподарських машинах, що агрегатуються з тракторами цієї потужності згідно з вимогами агротехніки та агротехнології	
	ТрА2 – 1.1	Виконання основного та поверхневого обробітку ґрунту
	ТрА2 – 1.2	Виконання посіву та посадки сільськогосподарських культур
	ТрА2 – 1.3	Виконання обробітку посівів сільськогосподарських культур
	ТрА2 – 1.4	Виконання внесення добрив та ядохімікатів
	ТрА2 – 1.5	Виконання заготівлі, приготування та роздавання кормів та силосу
	ТрА2 – 1.6	Виконання транспортних робіт
ТрА 2 – 2	Технічне обслуговування та ремонт тракторів, сільськогосподарських та інших машин відповідно до кваліфікації А2	
	ТрА2 – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування
	ТрА2 – 2.2	Усунення нескладних несправностей тракторів, сільськогосподарських та інших машин, що з ними агрегатуються
	ТрА2 – 2.3	Виконання технічного обслуговування та ремонту двигуна
	ТрА2 – 2.4	Виконання технічного обслуговування та ремонту трансмісії трактора
	ТрА2 – 2.5	Виконання технічного обслуговування та ремонту гідравлічного і електричного обладнання
ТрА 2 – 3	Індивідуальне навчання керуванню гусеничним та колісним тракторами з потужністю двигуна понад 73,5 кВт (понад 100 к. с.)	

Типова програма
з оволодіння професійними профільними компетентностями за професією
Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії А2

Код компетентності	Професійні профільні компетентності	Зміст професійних профільних компетентностей
Модуль ТрА2-1 Виконання сільськогосподарських та інших механізованих робіт на колісних і гусеничних тракторах з потужністю двигуна понад 73,5 кВт (понад 100 к. с.), сільськогосподарських машинах, що агрегуються з тракторами цієї потужності згідно з вимогами агротехніки та агротехнології		
ТрА2 – 1.1	Виконання основного та поверхневого обробітку ґрунту	Знати Правила, способи та особливості виконання сільськогосподарських робіт машинно-тракторними агрегатами відповідно до вимог агротехніки та агротехнології; будова, принцип дії, експлуатаційні регулювання колісних і гусеничних тракторів потужністю понад 73,5 кВт та сільськогосподарських машин. Порядок проведення щозмінного технічного обслуговування. Вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів. Обрахування роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці. Оформлення документації за пророблену роботу.

		Правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування тракторів, сільськогосподарських машин; основні вимоги законодавства з питань охорони навколишнього середовища Уміти Готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; готувати поле до роботи. Підбирати та комплектувати склад МТА згідно з нарядом на роботу, а також з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов; перевіряти та налагоджувати загальне функціонування агрегатів в режимі експлуатації; виставляти бортові прилади. Самостійно виконувати сільськогосподарські та інші механізовані роботи на колісних і гусеничних тракторах з потужністю двигуна понад 73,5 кВт (понад 100 к. с.), сільськогосподарських машинах, що агрегуються з тракторами цієї потужності згідно з вимогами агротехніки та агротехнології, а саме: оранку, культивування, дискування, боронування, вирівнювання, коткування. Самостійно виконувати технологічні регулювання робочих органів сільськогосподарських та інших машин і пристроїв до них. Перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію. Дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища
ТрА2 – 1.2	Виконання посіву та посадки сільськогосподарських культур	Знати Будову, класифікацію, принципи роботи с-г машин для посіву та посадки. Порядок налаштування с-г машин до конкретної роботи. Порядок проведення щозмінного технічного обслуговування. Вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів для посіву. Обрахування роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці. Оформлення документації за пророблену роботу. Правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування тракторів, сільськогосподарських машин Уміти Готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; готувати поле до роботи. Підбирати та комплектувати склад МТА згідно з нарядом на роботу, а також з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов; здійснювати щозмінне технічне обслуговування; перевіряти та налагоджувати загальне функціонування агрегатів в режимі експлуатації; виставляти бортові прилади. Проводити відповідно до агротехнічних вимог посів та посадку: зернових; зернобобових; круп'яних; технічних; овочевих; картоплі; розсади овочевих

		культур; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію. Дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища
ТрА2 - 1.3	Виконання обробітку посівів сільськогосподарських культур	Знати Будову, класифікацію, принципи роботи с-г машин для обробітку посівів сільськогосподарських культур. Порядок налаштування с-г машин до конкретної роботи. Порядок проведення щозмінного технічного обслуговування. Вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів для обробітку посівів сільськогосподарських культур. Обрахування роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці. Оформлення документації за пророблену роботу. Правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування тракторів, сільськогосподарських машин Уміти готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; готувати поле до роботи. Підбирати та комплектувати склад МТА згідно з нарядом на роботу, а також з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов; здійснювати щозмінне технічне обслуговування; перевіряти та налагоджувати загальне функціонування агрегатів в режимі експлуатації; виставляти бортові прилади. Проводити відповідно до агротехнічних вимог: механічний догляд за посівами; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію. Дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища

ТрА2 – 1.4	Виконання внесення добрив та ядохімікатів	Знати Будову, класифікацію, принципи роботи с-г машин для приготування, транспортування, внесення мінеральних та органічних добрив. Порядок налаштування с-г машин до конкретної роботи. Порядок проведення щозмінного технічного обслуговування. Вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів для приготування, транспортування, внесення мінеральних та органічних добрив. Обрахування роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці. Контроль за якістю робіт. Оформлення документації за пророблену роботу. Правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування тракторів, сільськогосподарських машин Уміти Готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; Підбирати та комплектувати склад МТА згідно з нарядом на роботу, а також з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов; здійснювати щозмінне технічне обслуговування; перевіряти та налагоджувати загальне функціонування агрегатів в режимі експлуатації; виставляти бортові прилади. Проводити відповідно до агротехнічних вимог приготування, транспортування, внесення мінеральних та органічних добрив; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію. Дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища
------------------------------	---	---

ТрА2-1. 5	Виконання заготівлі, приготування та роздавання кормів та силосу	Знати Види кормів та умови їх використання. Технологія приготування кормів. Будова, класифікація, принципи роботи с-г машин для заготівлі, приготування, роздавання кормів та силосу. Порядок налаштування с-г машин до конкретної роботи. Порядок проведення щозмінного технічного обслуговування. Вимоги до комплектування машинно-тракторних агрегатів для заготівлі, приготування та роздавання кормів та силосу. Обрахування роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці. Контроль за якістю робіт. Оформлення документації за пророблену роботу. Правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування тракторів, сільськогосподарських машин; основні вимоги законодавства з питань охорони навколишнього середовища Уміти Готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; Підбирати та комплектувати склад МТА згідно з нарядом на роботу, а також з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов; здійснювати щозмінне технічне обслуговування; перевіряти та налагоджувати загальне функціонування агрегатів в режимі експлуатації; виставляти бортові прилади. Проводити відповідно до агротехнічних вимог приготування, транспортування, роздавання кормів та силосу; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію. Дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища
-----------------------------	--	---

ТрА2-1. 6	Виконання транспортних робіт	Знати Типи причепів. Загальна будова причепів і напівпричепів. Правила переоснащування машин та обладнання для руху по автомобільних шляхах і закріплення їх для транспортування, завантаження транспортного засобу й умови перевезення вантажів. Особливості перевезення небезпечних вантажів і тари з-під них. Дозвіл на їх перевезення. Особливості перевезення сипучих вантажів. Обов'язки водія під час перевезення вантажів. Обов'язки тракториста під час водіння тракторних поїздів. Порядок проходження тракторного поїзду. Установлення тракторних поїздів під навантаження та розвантаження сільськогосподарських вантажів. Заходи безпеки під час зустрічних роз'їздів з тракторними поїздами на вузьких дорогах, поворотах, крутих підйомах та схилах. Запобіжні заходи під час водіння тракторних причепів в умовах бездоріжжя Уміти переоснащувати машини та обладнання для руху по автомобільних шляхах і закріплювати їх для транспортування відповідно до вимог безпеки дорожнього руху; вести сільськогосподарські тягачі та робочу техніку у громадському дорожньому русі з дотриманням Правил дорожнього руху; здавати техніку, оформляти документацію. Виконувати транспортні роботи на тракторах з дотриманням правил дорожнього руху та правил перевезення вантажів

Модуль ТрА2 – 2 Технічне обслуговування та ремонт тракторів, сільськогосподарських та інших машин відповідно до кваліфікації А2		
ТрА2 – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування	Знати Засоби технічного обслуговування. Щозмінне технічне обслуговування, його роль у системі технічного обслуговування тракторів і сільськогосподарських машин. Роль періодичного технічного обслуговування в системі технічного обслуговування. Періодичність та порядок проведення технічного обслуговування тракторів і сільськогосподарських машин ТО-1, ТО-2, ТО-3. Зміст операцій сезонного технічного обслуговування. Безпечні методи праці Уміти Виконувати щозмінне технічне обслуговування тракторів, сільськогосподарських машин, які експлуатують. Виконувати періодичне технічного обслуговування №1,2; виконувати сезонне технічне обслуговування з дотриманням технологічних вимог та безпечних методів праці

ТрА2 – 2.2	Усунення нескладних несправностей тракторів, сільськогоспода рських та інших машин, що з ними агрегатуються	Знати Види спрацювання та відновлення деталей машин Визначення технічного стану основних механізмів і робочих органів сільськогосподарських машин Вимоги до робочих органів ґрунтообробних та посівних машин. Характерні дефекти робочих та допоміжних органів. Способи та технологія ремонту. Інструменти та пристосування, що застосовують під час ремонту. Способи перевірки якості ремонту. Вимоги безпеки праці під час виконання ремонтних робіт Уміти Готувати робоче місце; користуватись інструкціями з експлуатації машин. Визначати несправності тракторів, причіпних і начіпних знарядь і машин, що з ними агрегатуються, усуває їх. Виконує слюсарні роботи середньої складності з технічного обслуговування та ремонту тракторів, сільськогосподарських та інших машин, що з ними агрегатуються, а саме: ремонтувати та складати сівалки з вузлів та деталей. Розбирати обслуговуючі машини з використанням необхідних інструментів, пристосувань, під'ємного і транспортного обладнання. Визначати зношування і дефекти вузлів і деталей. Ремонтувати рами. Ремонтувати робочі органи ґрунтообробних машин. Дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
------------------------------	---	--

ТрА2 – 2.3	Виконання технічного обслуговування та ремонту двигуна	Знати Характерні несправності двигуна. Технологічна послідовність розбирання механізмів та систем двигуна, складання двигуна з вузлів. Ремонт блока і головки блока циліндрів. Ремонт розподільчого механізму. Притирання клапанів вручну. Способи ремонту, пристосування та інструмент для ремонту. Ремонт систем мащення, живлення та охолодження двигунів. Характерні дефекти вузлів і деталей системи охолодження, мащення і живлення. Технологія розбирання вузлів системи охолодження, мащення і живлення. Обладнання, інструменти для ремонту радіатора. Заміна пошкоджених трубок. Припаювання трубок до опорних пластин. Збирання радіатора і контрольне випробовування. Ремонт системи живлення – паливний бак, фільтри палива, повітроочисники, паливopідкачувальний насос низького тиску. Випробовування форсунок на якість розпилювання. Контроль якості ремонту. Ремонт редуктора пускового двигуна. Технічне обслуговування двигуна Уміти Проводити технічне обслуговування та ремонт блока і головки блока циліндрів; ремонтувати розподільчий механізм; проводити технічне обслуговування і ремонтувати систему мащення; проводити технічне обслуговування і ремонтувати систему охолодження; проводити технічне обслуговування і ремонтувати систему живлення з дотриманням технологічних вимог та безпечних методів праці
ТрА2 – 2.4	Виконання технічного обслуговування та ремонту трансмисії трактора	Знати Характерні несправності трансмісії. Технологія розбирання та визначення видів спрацювань трансмісії. Ремонт муфти зчеплення. Розбирання муфти зчеплення, виявлення дефектів. Наклеювання і наклепування накладок. Підбір і заміна пружин, підшипників. Збирання і регулювання муфти зчеплення. Перевірка якості ремонту. Ремонт механічних коробок передач тракторів. Розбирання, миття і вибраковування деталей, шестерень, втулок, шліцьових валиків, підготовка корпусу коробки передач для налагодження збірних або клеєних швів, накладних латок. Збирання коробки передач. Збирання механізму переключення передач.

		Перевірка якості роботи. Ремонт заднього моста колісних тракторів. Вибраковка деталей. Ремонт диференціала. Ремонт місць посадки підшипників на валах, коробці диференціала і маточин коліс. Збирання заднього моста регулювання і перевірка якості ремонту. Технічне обслуговування трансмісії Уміти Розбирати муфти зчеплення, виявляти дефекти; наклеювати і наклепувати накладки; підбирати і замінювати пружини, підшипники; збирати і регулювати муфти зчеплення; перевіряти якість ремонту; ремонтувати механічні коробки передач тракторів; розбирати, мити і вибраковувати деталі, шестерні, втулки, шліцьові валики; готувати корпус коробки передач для налагодження збірних або клеєних швів, накладних латок; збирати коробки передач; збирати механізм переключення передач; ремонтувати задній міст колісних тракторів; вибраковувати деталі; ремонтувати диференціал; збирати задній міст; перевіряти якість ремонту і дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
ТрА2 – 2.5	Виконання технічного обслуговування та ремонту гідравлічного і електричного обладнання	Знати Технологію розбирання агрегатів та приладів гідравлічного та електричного обладнання. Пристосування та інструменти для ремонту. Технічне обслуговування гідравлічного і електричного обладнання. Порядок розбирання та складання агрегатів, вузлів та деталей. Їх дефектування Уміти Розбирати та складати агрегати, вузли та деталі гідравлічної системи. Замінювати гумові ущільнення, сальники, шланги високого тиску. Розбирати прилади запалювання і освітлення тракторів; брати участь у ремонті електрообладнання; готувати акумуляторні батареї до зарядки; проводити технічне обслуговування агрегатів і приладів електрообладнання з дотриманням технологічних вимог та безпечних методів праці
Модуль ТрА2 – 3 Індивідуальне навчання керуванню гусеничним та колісним тракторами з потужністю двигуна понад 73,5 кВт (понад 100 к. с.)		
ТрА2 – 3.1	Індивідуальне навчання керуванню гусеничним та колісним тракторами з	Знати призначення важелів і педалей трактора та прийомів користування ними. Значення показань контрольних приладів Уміти

	потужністю двигуна понад 73,5 кВт (понад 100 к. с.)	запускати двигун, в тому числі при низьких температурах, Рушати трактором з місця до досягнення плавності руху. Керувати трактором на твердій каменистій та нерівній, слизькій та розбитій дорозі, підйомах та спусках, із зупинки та рушання з місця під час спускання з гори та підйому на гору, дотримуючись при цьому правил дорожнього руху. Під'їжджати заднім ходом до начіпного та причіпного знарядь; в'їзд в умовні ворота переднім, а потім заднім ходом до досягнення точності руху. Водити трактор в агрегаті із сільськогосподарською машиною за зазначеними віхами і маркерними лініями. Керувати трактором у нічний час
--	---	--

II. Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників

Професія: 8331 Тракторист-машиніст

сільськогосподарського виробництва

Кваліфікація: Тракторист-машиніст

сільськогосподарського

виробництва категорії А2

Загальний фонд навчального часу – 314 години

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин				
		Всього годин	Базовий блок	Модуль ТрА2 – 1	Модуль ТрА2 – 2	Модуль ТрА2 – 3
1	Загальнопрофесійна підготовка	8	8			
2	Професійно-теоретична підготовка	125	23	66	36	
3	Професійно-практична підготовка	168		108	60	
3.1	Виробниче навчання	72		48	24	
3.2	Виробнича практика	96		60	36	
4	Консультації	6				
5	Державна кваліфікаційна атестація	7				
6	Загальний обсяг навчального часу (без п.4)	308	31	174	96	
7	Індивідуальне навчання керуванню гусеничним та колісним тракторами з потужністю двигуна понад 73,5 кВт (понад 100 к. с.)					7

Перелік основних засобів навчання

Категорія А2

Найменування		Кількість на групу з 15 осіб		Примітка
		для індивідуального користування	для групового користування	
1		2	3	4
1.	Натуральні зразки			
	Деталі і збірні одиниці тракторів, які відносяться до категорії А2		комплект	
	Робочі органи сільськогосподарської техніки до категорії А2		комплект	
2.	Інструменти			
	Комплект вимірювального інструменту	1		на ланку
	Комплект слюсарного інструменту	1		
	Комплект інструментів для нарізання різьб	1		
	Комплект ключів		5	
	Ломики монтажні		2	
	Ключі для відгвинчування шпильок		2	
	Кувалда		2	
	Динамометричні ключі		2	
	Динамометри		1	
	Контрольна лінійка		1	
	Набір щупів		2	
	Свердла спіральні з конічним і циліндричним хвостовиком Ø 1-24 мм (різні)		комплект	
	Ручні, електричні дрилі		комплект	за числом одночасно задіяних ланок
	Паяльники: звичайний, електричний		комплект	
	Набір ключів		комплект	
	Пристрій для перевірки тиску форсунок		комплект	
	Люфтоміри		комплект	
	Люфтоміри-динамометри		комплект	
	Лінійка для перевірки сходження коліс		комплект	
	Денсиметр		комплект	
	Ртутний термометр		комплект	

	Спиртовий термометр		комплект	
	Скляна трубка для вимірювання рівня електроліту		комплект	
	Скляна трубка для вимірювання рівня електроліту		комплект	
	Пластинчасті щупи		комплект	
	Пружинний динамометр		комплект	
3.	Машини і механізми			
	Трактори колісні з потужністю двигуна понад 73,5 кВт (100 к.с.)		2	
	Трактори гусеничні з потужністю двигуна понад 73,5 кВт (100 к.с.)		1	
	Плуги		2	
	Глибкорозпушувач		1	
	Культиватори		2	
	Лушчильник		1	
	Розкидувач мінеральних добрив		1	
	Розкидувач органічних добрив		1	
	Борони зубові		комплект	
	Борона дискова		1	
	Котки		комплект	
	Сівалки		2	
	Зчіпка		1	
	Причеп-тракторний		2	
4.	Устаткування			
	Лещата	1		
	Таль ручна		1	
	Домкрат		2	
	Стіл монтажний		5	
	Ванна пересувна		1	
	Стелаж для деталей		1	
	Компресор		1	
	Кран-балка		1	
	Верстат свердильний		1	
	Масло нагнітач		1	
	Солідолонагнітач		1	

	Пристрої для рихтування		2	
	Домкрат-гідравлічний		2	
5.	Пристосування:			
	Комплект знімачів		1	
	Комплект наставок для втулок		2	
	Пристрій для знімання і надівання пружин		комплект	
	Шаблон для встановлення вилок коробок передач		комплект	
	Шаблони оправки для центрування дисків		комплект	
	Клин для стискання дисків гідромуфт		комплект	
	Пристосування для розбирання і складання ресор		комплект	
	Пристрій для перенесення акумуляторних батарей		комплект	
	Вибивачі різних діаметрів		комплект	
	Вибивачі з латунними наконечниками		комплект	
	Підставки під опорні колеса		комплект	
	Підставки під копіювальні колеса		комплект	
	Підставки під раму		комплект	
	Підставка для роз'єднання деталей		5	
	Підставки під агрегати		5	

Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України

Державний стандарт
професійно-технічної освіти

ДСПТО 8331.А.01.50 – 2016

(позначення стандарту)

Професія: Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

Код: 8331

Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва
категорії В1

Видання офіційне

Київ - 2016

I. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника

професійно-технічного навчального закладу

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

1. Професія: 8331 Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

2. Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії В1

3. Кваліфікаційна характеристика

Завдання та обов'язки

Самостійно виконує сільськогосподарські (збиральні) роботи на самохідних зерно- і кукурудзозбиральних комбайнах згідно з вимогами агротехніки та агротехнології. Виконує слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту комбайнів. Дотримується правил дорожнього руху та правил технічної експлуатації самохідних зерно- і кукурудзозбиральних комбайнів. Додержується правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, особистої гігієни та пожежної безпеки.

Повинен знати: правила, способи і особливості виконання збиральних робіт на зерно- і кукурудзозбиральних комбайнах згідно з сучасними вимогами агротехніки та агротехнології; будову, принцип дії, правила їх технічної експлуатації; шляхи та засоби запобігання втратам зерна під час збирання врожаю; основні види регулювання різального та молотильного агрегатів комбайнів; способи виконання слюсарних робіт, шляхи відновлення зношених вузлів та агрегатів під час технічного обслуговування та ремонту зерно- і кукурудзозбиральних комбайнів; правила і норми з охорони праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Кваліфікаційні вимоги. Повна або базова загальна середня освіта. Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання за програмами підготовки тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва. Кваліфікаційна атестація на право керування машинами категорії В1. Наявність кваліфікаційного посвідчення на право керування тракторами цієї категорії. У разі підготовки за двома або кількома категоріями – без вимог до стажу роботи. За інших умов – стаж керування машинами категорії А1 не менше одного року.

Приклади робіт

1. Оцінювати технічний стан робочих органів комбайнів.
2. Виконувати операції технічного обслуговування комбайнів.
3. Виконувати операції з технологічного налагодження комбайна.
4. Виконувати операції із переобладнання зернозбиральних комбайнів для збирання різних культур за різними технологіями.
5. Керувати комбайнами.
6. Виконувати технологічні операції на зернозбиральних комбайнах:
з жаткою, у тому числі з автоматичним керуванням висоти зрізу, для збирання зернових та зернобобових культур;

- з жаткою для збирання кукурудзи на зерно;
- з платформою-підбирачем для підбирання валків хлібної маси з покосів;
- з жаткою для збирання соняшнику;
- з пристроями для збирання насінників трав;
- з пристроями для збирання гречки та проса;
- з пристроями для збирання гірчиці та ріпаку;
- з жаткою для збирання сої.

7. Виконувати технологічні операції на кукурудзозбиральних комбайнах:

- збирання кукурудзи на зерно в качанах.
- збирання кукурудзи на зерно з обмолотом качанів.

8. Визначати продуктивність комбайнів та витрати пального.

9. Визначати несправності комбайнів та усувати їх.

10. Виконувати операції з зберігання комбайнів.

11. Виявляти і усувати несправності з проведенням ремонту середньої складності вузлів і агрегатів комбайна.

12. Проводити щоденне технічне обслуговування та ТО під час постановки на довготривале зберігання.

13. Проводити калібрування жатки комбайна.

14. Підбирати і проводити заміну підбарабання молотильного апарату, в залежності від культури, що збирається.

4. Вимоги до освітнього рівня осіб, які навчатимуться в системі професійно-технічної освіти

4.1. При продовженні навчання

Повна або базова загальна середня освіта.

4.2. При підвищенні кваліфікації

Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, стаж роботи за професією тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва категорії А1 не менше 1 року.

4.3. Після закінчення навчання

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії В1.

5. Сфера професійного використання випускника

КВЕД ДК 009:2010: 01 Сільське господарство.

6. Специфічні вимоги

6.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється відповідно до законодавства.

6.2. Стать: чоловіча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затверджених наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993, п. 2.7).

6.3. Медичні обмеження.

7. Зміст професійних профільних компетентностей

Порівняльна таблиця кваліфікаційної характеристики та професійних профільних компетентностей

Код компетентності	Найменування компетентності	Згідно з ДКХП, категорії В1
ТрВ1 – 1	Виконання сільськогосподарських (збиральних) робіт на самохідних зерно- і кукурудзозбиральних комбайнах згідно з вимогами агротехніки та агротехнології	Самостійно виконувати сільськогосподарські (збиральні) роботи на самохідних зерно- і кукурудзозбиральних комбайнах згідно з вимогами агротехніки та агротехнології
ТрВ1 – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту комбайнів	Виконувати слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту комбайнів
ТрВ1 – 3	Індивідуальне навчання керуванню комбайнами	Дотримуватися правил дорожнього руху та правил технічної експлуатації самохідних зерно- і кукурудзозбиральних комбайнів

Базовий навчальний блок та зміст професійних базових компетентностей
(типова програма базового блоку)

<i>Код компетентності</i>	<i>Найменування компетентності</i>	<i>Зміст професійних базових компетентностей категорії В1</i>
<i>БК.1</i>	<i>Розуміння основ планування та організації виробництва</i>	Знати: основні підходи до розробки планів в сучасних умовах; планування в рослинництві; складання прогнозів результатів виробництва; організацію орендних відносин в рослинництві; організацію оплати праці в галузі рослинництва Уміти: складати бізнес-планування; здійснювати розрахунок потреби в зерні; здійснювати планування закупок сільськогосподарської продукції; визначати планове навантаження посівних площ по кожній культурі на кожного члена колективу та необхідну кількість колективу підприємства
<i>БК.2</i>	<i>Використання інформаційних технологій</i>	Знати: основи роботи на персональному комп'ютері; вимоги до влаштування робочого місця та правила безпеки роботи на персональному комп'ютері, вимоги до приладів GPS навігації Уміти: працювати на персональному комп'ютері в обсязі, достатньому для виконання професійних обов'язків; користуватися приладами GPS навігації
<i>БК.3</i>	<i>Розуміння та дотримання Правил дорожнього руху</i>	Знати: Правила дорожнього руху в останній офіційній редакції; особливості переїзду комбайнів через залізничні переїзди Уміти: застосовувати вимоги Правил дорожнього руху при експлуатації комбайнів
<i>БК.4</i>	<i>Розуміння та дотримання вимог безпеки руху</i>	Знати: вимоги безпеки руху; особливості руху на комбайнах; особливості користування комбайнами поряд з лініями електропередач Уміти: застосовувати вимоги безпеки руху при експлуатації комбайнів; користуватися комбайнами поряд з лініями електропередач
<i>БК.5</i>	<i>Дотримання та виконання вимог охорони праці</i>	Знати: вимоги нормативних актів про охорону праці, вимоги інструкцій підприємства з охорони праці та пожежної безпеки; вимоги до організації робочого місця; правила технічної експлуатації устаткування, що обслуговується

		Уміти: визначати необхідні засоби індивідуального та колективного захисту, їх справність, правильно їх застосовувати; застосовувати первинні засоби пожежогасіння; забезпечувати особисту безпеку в процесі виконання робіт; безпечно експлуатувати машини та обладнання
--	--	--

Перелік навчальних модулів та професійних профільних компетентностей

Код навчальних модулів	Код компетентностей	Найменування професійних профільних компетентностей та навчальних модулів (або однакова назва для компетентності та модуля)
Кваліфікація: категорія В1 В1 Керування машинами категорії В1		
<i>TrB1</i>	<i>Оволодіння операціями, способами та видами робіт, які повинен виконувати тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії В1</i>	
	<i>TrB1 – 1</i>	Виконання сільськогосподарських (збиральних) робіт на самохідних зерно- і кукурудзозбиральних комбайнах згідно з вимогами агротехніки та агротехнології
	<i>TrB1 – 2</i>	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту комбайнів
	<i>TrB1 – 3</i>	Індивідуальне навчання керуванню комбайнами

Кваліфікація: категорія В1

Код та найменування компетентностей	Код модуля компетентностей	Найменування модулів компетентностей
<i>TrB1 – 1</i> Виконання сільськогосподарських (збиральних) робіт на самохідних зерно- і кукурудзозбиральних комбайнах згідно з вимогами агротехніки та агротехнології	<i>TrB1 – 1</i>	Виконання збирання зернових, зернобобових та технічних культур
		Виконання збирання кукурудзи

<i>ТрВ1 – 2</i> <i>Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту комбайнів</i>	<i>ТрВ1 – 2.1</i>	Виконання операцій технічного обслуговування
	<i>ТрВ1 – 2.2</i>	Виконання ремонту зерно- і кукурудзозбиральних комбайнів
<i>ТрВ1 – 3</i> <i>Індивідуальне навчання керуванню комбайнами (поза сіткою навчального плану)</i>	<i>ТрВ1 – 3.1</i>	Індивідуальне навчання керуванню комбайнами

Типова програма

з підготовки за професією Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії B1

Інтегральна компетентність: здатність керувати машинами категорії B1

<i>Код</i>	<i>Професійні профільні компетентності</i>	<i>Зміст професійних профільних компетентностей</i>
Модуль ТрВ1-1 Виконання сільськогосподарських (збиральних) робіт на самохідних зерно- і кукурудзозбиральних комбайнах згідно з вимогами агротехніки та агротехнології		
ТрВ1-1.1	Виконання збирання зернових, зернобобових та технічних культур	Знати: правила, способи і особливості виконання збиральних робіт на зернозбиральних комбайнах згідно з сучасними вимогами агротехніки та агротехнології; будову, принцип дії, правила їх технічної експлуатації; шляхи та засоби запобігання втратам зерна під час збирання врожаю. Обрахування роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці. Оформлення документації за пророблену роботу. Правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування комбайнів Уміти: готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; готувати поле до роботи. Самостійно виконувати сільськогосподарські (збиральні) роботи на самохідних зернозбиральних комбайнах згідно з вимогами агротехніки та агротехнології, а саме: збирання зернових та зернобобових культур; підбирання валків хлібної маси з покосів; збирання соняшнику; збирання насінників трав; збирання гречки та проса; збирання гірчиці та ріпаку; збирання сої. Перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію. Дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища

ТрВ1-1.2	Виконання збирання кукурудзи	Знати: правила, способи і особливості виконання збиральних робіт на кукурудзозбиральних комбайнах згідно з сучасними вимогами агротехніки та агротехнології; будову, принцип дії, правила їх технічної експлуатації; шляхи та засоби запобігання втратам зерна під час збирання врожаю. Технологічне налагодження та переобладнання кукурудзозбиральних та зернозбиральних комбайнів для збирання різних культур. Обрахування роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці. Оформлення документації за пророблену роботу. Правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування комбайнів; основні вимоги законодавства з питань охорони навколишнього середовища Уміти: готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; готувати поле до роботи. Самостійно виконувати сільськогосподарські (збиральні) роботи на самохідних кукурудзозбиральних комбайнах згідно з вимогами агротехніки та агротехнології, а саме: збирання кукурудзи на зерно в качанах; збирання кукурудзи на зерно з обмолотом качанів. Перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію. Дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища
ТрВ1 – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту комбайнів	

ТрВ1 – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування	Знати: способи виконання слюсарних робіт під час технічного обслуговування та ремонту зерно- і кукурудзозбиральних комбайнів; засоби технічного обслуговування; щозмінне технічне обслуговування комбайнів; періодичність та порядок проведення технічного обслуговування комбайнів ТО-1, ТО-2, ТО-3; зміст операцій сезонного технічного обслуговування; планово-запобіжну системи технічного обслуговування комбайнів; умови технологічного налагодження та переобладнання комбайнів для збирання різних культур; технічне обслуговування під час обкатки та експлуатації комбайнів; заходи технічного обслуговування комбайнів під час зберігання та зняття зі зберігання; безпечні методи праці Уміти: виконувати слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту комбайнів; виконувати операції щозмінного технічного обслуговування; виконувати періодичне технічне обслуговування №1,2; виконувати сезонне технічне обслуговування; освоювати операції з технічного обслуговування комбайна під час підготовки до експлуатаційної обкатки, в період обкатки та після її закінчення; готувати техніку до зберігання; переобладнувати комбайни для збирання різних культур; забезпечувати захист машин від корозії під час ставлення їх на зберігання; проводити технічне обслуговування в процесі підготовки до зберігання і в період зберігання та знімання сільськогосподарської техніки із зберігання; дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
------------------------------	--	--

ТрВ1 – 2.2	Виконання ремонту зерно- і кукурудзозбиральних комбайнів	Знати: способи виконання слюсарних робіт під час технічного обслуговування та ремонту зерно- і кукурудзозбиральних комбайнів; нормативно-технічну документацію з ремонту комбайнів; терміни експлуатації комбайнів; види спрацювань, їх характеристики; види ремонту і періодичність їх проведення; інструмент та пристрої для виконання розбирально-складальних і ремонтних робіт; порядок розбирання і дефектування; ремонт жатної та молотильно-сепарувальної частини; ремонт трансмісії, ходової частини; порядок складання та регулювання основних вузлів та агрегатів; технічні умови на ремонт; ремонт жатної частини, подрібнювача, очисника качанів кукурудзозбиральних комбайнів; способи перевірки якості ремонту; вимоги безпеки праці під час виконання ремонтних робіт Уміти: готувати робоче місце; користуватись інструкціями з експлуатації машин; виконувати слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту комбайнів; перевіряти та регулювати натяг привідних пасів, тиск повітря в шинах, зазори між клапанами та коромислами, зчеплення основного двигуна; змащувати складові частини комбайнів відповідно до таблиці та карти мащення; дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
ТрВ1 – 3	Індивідуальне навчання керуванню комбайнами	
ТрВ1 – 3.1	Індивідуальне навчання керуванню комбайнами	Знати: Правила дорожнього руху та безпеки руху; призначення органів керування комбайна та прийомів користування ними; значення показань контрольних приладів; послідовність підготовки комбайна до пуску і порядок пуску двигуна (безпечні методи пуску двигуна)

		Уміти: користуватись органами керування комбайна; запускати двигун; керувати комбайном з навішеною жаткою по прямій та з поворотами; виконувати безпечні способи розвороту; керувати комбайном з буксируванням жатки; керувати комбайном з причепом; керувати комбайном з тракторним причепом; проїжджати через ворота; рухатись комбайном заднім ходом; ставити комбайн на стоянку; дотримуватись Правил дорожнього руху та безпеки руху
--	--	--

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

Професія: 8331 Тракторист-машиніст

сільськогосподарського виробництва

Кваліфікація: Тракторист-машиніст

сільськогосподарського виробництва

категорії В 1

Загальний фонд навчального часу- 239 годин

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин				
		Всього годин	Базовий блок	Модуль Тр В1-1	Модуль Тр В1-2	Модуль Тр В1-3
1.	Загальнопрофесійна підготовка	5	5			
2.	Професійно-теоретична підготовка	89	29	38	22	
3.	Професійно-практична підготовка	132		78	54	
3.1	Виробниче навчання	54		30	24	
3.2	Виробнича практика	78		48	30	
4.	Консультації	6				
5.	Державна кваліфікаційна атестація	7				
6.	Загальний обсяг навчального часу (без п.4)	233	34	116	76	
7.	Індивідуальне навчання керуванню комбайнами					6

Перелік основних засобів навчання (Категорія В1)

Найменування		Кількість на групу з 15 осіб		Примітка
		для інд. викор.	для групового користування	
1		2	3	4
	Сільськогосподарські машини			
1.	Комбайн зернозбиральний		1	
2.	Обладнання для збирання кукурудзи		комплект	
3.	Обладнання для збирання соняшника*		комплект	
	Машини і механізми			
1.	Валкові жатки		1	
2.	Підбирач		1	
3.	Платформа-підбирач		1	
	Устаткування			
1.	Верстак слюсарний		15	
2.	Верстат свердильний настільний		1	
3.	Верстат точильний універсальний		1	
4.	Кувалда		1	
5.	Лещата слюсарні		2	
6.	Плити: перевірочні, розмічальні		1	
7.	Прес гвинтовий ручний		1	
	Інструменти та пристосування:			
	Комплект знімачів		1	
	Набір інструментів для різання металу		комплект	
	Набір інструментів для клепання		комплект	
	Набір інструментів і різних абразивно-притиральних матеріалів для притирки		комплект	
	Набір спеціальних пристосувань і знімачів для запресовування і випресовування деталей і з'єднань		комплект	
	Набір слюсарних інструментів для виконання розбирально-складальних робіт при ремонті машин		комплект	
	Знімачі для розбирально-складальних робіт		комплект	

Примітка: * Комплектується обладнання в залежності від с-г культури, яка вирощується в даному регіоні

Міністерство соціальної політики України

*Державний стандарт
професійно-технічної освіти*

ДСПТО 8331 .А.01.50 - 2016
(позначення стандарту)

Професія: Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва
Код: 8331
Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва
категорії В2

*Видання офіційне
Київ - 2016*

I. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

1. Професія: 8331 Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

2. Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії В2

3. Кваліфікаційна характеристика

Завдання та обов'язки

Самостійно виконує збиральні роботи на кормозбиральних комбайнах з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології. Запобігає втратам сировини під час заготівлі різних видів кормів. Проводить технологічні регулювання, налагодження та ремонт кормозбиральних машин. Виконує слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту кормозбиральних машин. Проводить щозмінне технічне обслуговування кормозбиральних машин. Додержується правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Повинен знати: правила, способи і особливості виконання збиральних робіт на самохідних кормозбиральних машинах згідно з вимогами агротехніки та агротехнології; будову, принцип дії та правила їх технічної експлуатації; конструктивні особливості та правила експлуатації кормозбиральних машин різних типів і модифікацій; способи виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту кормозбиральних комбайнів; шляхи та засоби запобігання втратам кормової сировини під час збирання врожаю.

Кваліфікаційні вимоги

Повна або базова загальна середня освіта. Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання за програмами підготовки тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва. Кваліфікаційна атестація на право керування машинами категорії В2. Наявність кваліфікаційного посвідчення на право керування тракторами цієї категорії. У разі підготовки за двома або кількома категоріями – без вимог до стажу роботи. За інших умов – стаж керування машинами категорії А1 не менше одного року.

Приклади робіт

1. Виконувати операції технічного обслуговування кормозбиральних машин.
2. Виконувати операції з технологічного налагодження кормозбиральних машин.
3. Керувати кормозбиральними машинами.
4. Виконувати технологічні операції кормозбиральними машинами:
жаткою для збирання трав;
підбирачем валків;
жаткою для збирання високостеблових силосних культур;
косаркою-плющилкою.
5. Визначати несправності кормозбиральних машин та усувати їх.
6. Виконувати операції по підготовці кормозбиральних машин до зберігання, та при знятті їх із зберігання.

2. *Вимоги до освітнього рівня осіб, які навчатимуться в системі професійно-технічної освіти*

4.1. При продовженні навчання

Повна або базова загальна середня освіта.

4.2 При підвищенні кваліфікації

Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, стаж роботи за професією тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва категорії А1 не менше одного року.

4.3. Після закінчення навчання

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії В2.

3. *Сфера професійного використання випускника*

КВЕД ДК 009:2010: 01 Сільське господарство

6. *Специфічні вимоги*

6.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється відповідно до законодавства.

6.2. Стать: чоловіча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затверджених наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993, п. 2.7).

6.3. Медичні обмеження.

7. Порівняльна таблиця кваліфікаційної характеристики та професійних профільних компетентностей

Код компетентності	Найменування компетентності	Згідно з ДКХП, категорії В2
ТрВ2 – 1	<i>Виконання збиральних робіт на кормозбиральних комбайнах з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології</i>	Самостійно виконує збиральні роботи на кормозбиральних комбайнах з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології; запобігає втратам сировини під час заготівлі різних видів кормів; проводить технологічні регулювання, налагодження кормозбиральних машин. Додержується правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки
ТрВ2 – 2	<i>Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту кормозбиральних машин</i>	Виконує слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту кормозбиральних машин; проводить щозмінне технічне обслуговування кормозбиральних машин
ТрВ2 – 3	<i>Індивідуальне навчання керуванню кормозбиральними комбайнами</i>	

Базовий навчальний блок та зміст професійних базових компетентностей
(типова програма базового блоку)

Інтегральна компетентність: готовність до подальшого засвоєння модулів

Код компетентностей	Найменування компетентностей	Зміст професійних базових компетентностей
БК.1	<i>Розуміння та дотримання Правил дорожнього руху</i>	Знати: Правила дорожнього руху в останній офіційній редакції Уміти: застосовувати вимоги Правил дорожнього руху при експлуатації техніки
БК.2	<i>Дотримання та виконання вимог охорони праці</i>	Знати: Правила технічної експлуатації кормозбиральних комбайнів Уміти: забезпечувати особисту безпеку в процесі виконання робіт; безпечно експлуатувати кормозбиральні машини
БК.3	<i>Розуміння та дотримання вимог безпеки руху</i>	Знати: вимоги безпеки руху Уміти: застосовувати вимоги безпеки руху при експлуатації кормозбиральних комбайнів
БК.4	<i>Використання інформаційних технологій</i>	Знати: основи системи паралельного водіння на базі GPS навігації; роботу датчиків урожаю; моніторинг сільськогосподарських угідь, робочих ділянок полів; моніторинг техніки; агрохімічний моніторинг полів; основи складання карт врожайності; основи аналізу умов місцевості; основи автоматизованого збору даних на основі GPS навігації; оперативний облік механізованих робіт; основи технологічного планування й управління Уміти: паралельно водити машини на базі GPS навігації; користуватися датчиками урожайності; робити моніторинг сільськогосподарських угідь та робочих ділянок полів

Код навчальних модулів	Код компетентностей	Найменування професійних профільних компетентностей та навчальних модулів (або однакова назва для компетентності та модуля)
Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії В2 Керування кормозбиральними машинами		
Тр В2	<i>Оволодіння операціями, способами та видами робіт, які повинен виконувати тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії В2</i>	
	<i>ТрВ2 – 1</i>	Виконання збиральних робіт на кормозбиральних комбайнах з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології
	<i>ТрВ2 – 2</i>	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту кормозбиральних машин
	<i>ТрВ2 – 3</i>	Індивідуальне навчання керуванню кормозбиральними комбайнами

Навчальні модулі
Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії B2

Код та найменування компетентностей	Код модуля компетентностей	Найменування модулів
<i>ТрВ2 – 1</i> <i>Виконання збиральних робіт на кормозбиральних комбайнах з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології</i>	<i>ТрВ2-1.1</i>	Виконання збиральних робіт на кормозбиральних комбайнах з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології
<i>ТрВ2 – 2</i> <i>Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту кормозбиральних машин</i>	<i>ТрВ2 – 2.1</i>	Виконання операцій технічного обслуговування
	<i>ТрВ2 – 2.2</i>	Виконання ремонту кормозбиральних машин
<i>ТрВ2 – 3</i> <i>Індивідуальне навчання керуванню кормозбиральними комбайнами (поза сіткою навчального плану)</i>	<i>ТрВ2 – 3.1</i>	Індивідуальне навчання керуванню кормозбиральними комбайнами

**Типова програма
з підготовки за професією
Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії B2
Інтегральна компетентність: здатність керувати машинами категорії B2**

Код	Професійні профільні компетентності	Зміст професійних профільних компетентностей
Модуль ТрВ2-1		
Виконання збиральних робіт на кормозбиральних комбайнах з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології		
ТрВ2-1 .1	Виконання збиральних робіт на кормозбиральних комбайнах з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології	Знати: правила, способи і особливості виконання збиральних робіт на кормозбиральних комбайнах згідно з вимогами агротехніки та агротехнології; будову, принцип дії та правила їх технічної експлуатації; конструктивні особливості та правила експлуатації кормозбиральних машин різних типів і модифікацій; шляхи та засоби запобігання втратам кормової сировини під час збирання врожаю; підготовку кормозбиральних машин до роботи; технологічне налагодження; способи та засоби підвищення продуктивності праці; оформлення документації за пророблену роботу; правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування комбайнів
		Уміти: готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; готувати поле до роботи; проводити технологічні регулювання, налагодження з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов; запобігати втратам сировини під час заготівлі різних видів кормів; самостійно виконувати збиральні роботи на кормозбиральних комбайнах з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології, а саме: збирання трав і високостеблевих культур, підбирання валків; збирання кормів косаркою-плющилкою; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію; дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища

ТрВ2 – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту кормозбиральних машин	
ТрВ2 – 2.1	ТрВ2 – 2.1 Виконання операцій технічного обслуговування	Знати: способи виконання слюсарних робіт під час технічного обслуговування та ремонту кормозбиральних машин; засоби технічного обслуговування; порядок щозмінного технічного обслуговування кормозбиральних машин; періодичність та порядок проведення технічного обслуговування кормозбиральних машин ТО-1, ТО-2; планово-запобіжну систему технічного обслуговування кормозбиральних машин; технічне обслуговування під час обкатки та експлуатації кормозбиральних машин; технічне обслуговування кормозбиральних машин під час зберігання; безпечні методи праці Уміти: виконувати слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту кормозбиральних машин; виконувати операції щозмінного технічного обслуговування; виконувати періодичне технічного обслуговування №1, 2; проводити технічне обслуговування кормозбиральних машин під час підготовки до експлуатаційної обкатки, в період обкатки та після її закінчення; освоювати операції з технічного обслуговування у процесі підготовки самохідних кормозбиральних машин до зберігання і в період зберігання; дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
ТрВ2 – 2.2	Виконання ремонту кормозбиральних машин	Знати: способи виконання слюсарних робіт під час технічного обслуговування та ремонту кормозбиральних машин; нормативно-технічну документацію з ремонту кормозбиральних машин; види слюсарних робіт, що виконуються під час ремонту та технічного обслуговування самохідних кормозбиральних машин; організацію ремонту самохідних кормозбиральних машин; нормативно-технічну документацію з ремонту кормозбиральних машин; строк служби кормозбиральних машин; види спрацювань, їх характеристика; види ремонту і періодичність їх проведення; інструменти та пристрої для виконання розбирально-складальних і ремонтних робіт; загальну схему технологічного процесу ремонту кормозбиральних машин; технічні умови на ремонт; порядок розбирання і дефектування;

		ремонт робочого технологічного обладнання кормозбиральних машин; ремонт трансмісії, ходової частини; порядок складання та регулювання основних вузлів і агрегатів кормозбиральних машин; контроль за якістю ремонту; особливості безпеки виконання ремонту в польових умовах; вимоги безпеки праці під час виконання ремонтних робіт
		Уміти: виконувати слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту комбайнів; готувати робоче місце; користуватись інструкціями з експлуатації машин; проводити регулювальні роботи гідростатичного приводу, готувати його до експлуатації; проводити технічне обслуговування моста ведучих коліс, мостів напрямних коліс, механізму повороту коліс; регулювати гальмову систему, кріплення кабін на самохідних кормозбиральних машинах; регулювати жатки для збирання трав і високостеблевих культур, мотовило, шнеки, механізми навіски; регулювати зазор між ножами барабана та протирізальним брусом, задану довжину різання, натяг пружини механізму підпресування рослинної маси перед подачею до подрібнювача змінного подрібнювально-кидального апарата і механізму реверса коробки передач приводу живильного апарата; замінювати ніж та опори ножа подрібнювального барабана; регулювати механізм повороту силосопроводу; готувати самохідні кормозбиральні машини до роботи після їх тривалого зберігання; заправляти гідростатичну трансмісію маслом; проводити технічне обслуговування кормозбиральних машин під час підготовки до експлуатаційної обкатки, в період обкатки та після її закінчення; перевіряти і регулювати натяг приводних пасів, тиск повітря в шинах, зазори між клапанами та коромислами, зчеплення основного двигуна; проводити мащення складових частин кормозбиральних машин відповідно до таблиці та карти мащення; дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці

<i>ТрВ2 – 3</i>	<i>Індивідуальне навчання керуванню кормозбиральними комбайнами</i>
----------------------------	--

ТрВ2 – 3.1	<i>Індивідуальне навчання керуванню кормозбиральн ими комбайнами</i>	Знати: Правила дорожнього руху та безпеки руху; призначення органів керування самохідних кормозбиральних комбайнів та прийоми користування ними; значення показань контрольних приладів; послідовність підготовки кормозбиральних комбайнів до пуску і порядок пуску двигуна (безпечні методи пуску двигуна) Уміти: включати та виключати безпечним способом органи керування; запускати безпечним способом двигун; починати рух та зупиняти кормозбиральні комбайни безпечними прийомами; керувати самохідними кормозбиральними комбайнами з навішеною жаткою по прямій та з поворотами; керувати самохідними кормозбиральними комбайнами з буксируванням транспортного візка з жаткою; дотримуватись Правил дорожнього руху та безпеки руху
------------------------------	--	---

II. Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників

Професія: 8331_Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

категорії В2

Загальний фонд навчального часу –203 година

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин				
		Всього годин	Базовий блок	Модуль ТрВ2 – 1	Модуль ТрВ2 – 2	Модуль ТрВ2 – 3
1	Загальнопрофесійна підготовка	3	3			
2	Професійно-теоретична підготовка	67	23	30	14	
3	Професійно-практична підготовка	120		90	30	
3.1	Виробниче навчання	54		42	12	
3.2	Виробнича практика	66		48	18	
4	Консультації	6				
5	Державна кваліфікаційна атестація	7				
6	Загальний обсяг навчального часу (без п.4)	197	26	120	44	
7	Індивідуальне навчання керуванню кормозбиральними комбайнами					4

Перелік основних засобів навчання (Категорія B2)

Найменування		Кількість на групу з 15 осіб		Примітка
		для індивідуального користування	для групового користування	
1		2	3	4
1.	Машини і механізми			
	Самохідний кормозбиральний комбайн		1	
2.	Устаткування			
	Верстак слюсарний		1	
	Верстат свердлильний настільний		1	
	Верстат точильний універсальний		1	
	Лещата слюсарні різного призначення		комплект	
	Плити: перевірочні, розмічальні		1	
	Прес		1	
3.	Інструменти та пристосування:			
	Набір слюсарних інструментів для виконання розбирально-складальних робіт при ремонті машин		5	
	Вимірювальні інструменти, що застосовуються під час слюсарних і ремонтних робіт		5	
	Набір спеціальних пристосувань і знімачів для запресовування і випресовування деталей і з'єднань		5	
	Комплект знімачів		5	

Міністерство соціальної політики України

*Державний стандарт
професійно-технічної освіти*

ДСПТО 8331.А.01.50 - 2016
(позначення стандарту)

Професія: Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

Код : 8331

Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії ВЗ

*Видання офіційне
Київ - 2016*

I. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

1. Професія: 8331 Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

2. Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії В3

3. Кваліфікаційна характеристика

Завдання та обов'язки

Самостійно виконує сільськогосподарські (збиральні) роботи на самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології. Проводить технологічні регулювання, налагодження та ремонт самохідних машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід. Виконує слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту комбайнів для збирання картоплі, коренеплодів, овочів, плодів та ягід. Проводить їх щозмінне технічне обслуговування. Запобігає втратам врожаю під час збирання цих культур. Дотримується правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки.

Повинен знати: правила, способи та особливості виконання збиральних робіт на самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології; будову, принцип дії та правила їх технічної експлуатації; способи виконання слюсарних робіт на самохідних комбайнах для збирання картоплі, коренеплодів, овочів, плодів та ягід; конструктивні особливості будови та експлуатації самохідних машин цієї категорії; правила і способи проведення технологічних регулювань, налагоджень і ремонту самохідних машин цієї категорії; шляхи та засоби запобігання втратам під час збирання врожаю коренеплодів, картоплі тощо.

Кваліфікаційні вимоги. Повна або базова загальна середня освіта. Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання за програмами підготовки тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва. Кваліфікаційна атестація на право керування машинами категорії В3. Наявність кваліфікаційного посвідчення на право керування тракторами цієї категорії. У разі підготовки за двома або кількома категоріями – без вимог до стажу роботи.. За інших умов – стаж керування машинами категорії А1 не менше одного року.

Приклади робіт

1. Виконувати операції технічного обслуговування машин для збирання коренеплодів, овочевих культур, картоплі, плодів і ягід.
2. Виконувати операції з технологічного налагодження машин для збирання коренеплодів, овочевих культур, картоплі, плодів і ягід за допомогою навігаційних систем GPS
3. Керувати машинами для збирання коренеплодів, овочевих культур, картоплі, плодів і ягід.
4. Виконувати технологічні операції на машинах:
збирання гички (скошування гички та рівномірне розкидання її по полю або подача в транспортний засіб);

викопування коренеплодів і вивантаження на транспортний засіб або в бурти на краю поля;
 навантаження коренеплодів з бурта;
 скошування бадилля (розсіювання по полю або подача в транспортний засіб)
 збирання картоплі;
 збирання різних овочевих культур;
 збирання плодів та ягід;

5. Визначати продуктивність машин та витрати пального на 1 га та на увесь обсяг робіт;
6. Проведення операцій ЩТО, ТО-1, ТО-2;
7. Визначення несправності машин та усування їх.
8. Виконання операції у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання самохідних машин.

4. Вимоги до освітнього рівня осіб, які навчатимуться у системі професійно-технічної освіти

4.1. При продовженні навчання

Повна або базова загальна середня освіта.

4.2 При підвищенні кваліфікації

Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, стаж роботи за професією тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва категорії А1 не менше одного року.

4.3. Після закінчення навчання

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії В3.

5. Сфера професійного використання випускника

КВЕД ДК 009:2010: 01 Сільське господарство.

6. Специфічні вимоги

6.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється відповідно до законодавства.

6.2. Стать: чоловіча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затверджених наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993, п. 2.7).

6.3. Медичні обмеження.

7. Порівняльна таблиця кваліфікаційної характеристики та професійних профільних компетентностей

Код компетенції	Найменування компетентності	Згідно з ДКХП, категорії В3
ТрВ3-1	Виконання збиральних робіт на самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології	Самостійно виконує сільськогосподарські (збиральні) роботи на самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології. Проводить технологічні регулювання, налагодження самохідних машин для збирання коренеплодів,

		картоплі, овочів, плодів та ягід. Запобігає втратам врожаю під час збирання цих культур. Дотримується правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки
ТрВЗ-2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід	Виконує слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту комбайнів для збирання картоплі, коренеплодів, овочів, плодів та ягід. Проводить їх щозмінне технічне обслуговування
ТрВЗ-3	Індивідуальне навчання керування самохідними машинами для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід	

Базовий навчальний блок та зміст професійних базових компетентностей
(типова програма базового блоку)

Код компетентностей	Найменування компетентностей	Зміст професійних базових компетентностей
БК.1	Розуміння та дотримання Правил дорожнього руху	Знати: правила узгодження з національною поліцією щодо перевезення с/г техніки, при русі в колоні; вимоги дорожніх знаків, правила проїзду перехресть, залізничних переїздів; вимоги ПДР щодо проїзду негабаритних транспортних засобів Уміти: готувати с/г техніку до перевезення чи самостійного переїзду; виконувати вимоги ПДР в особливих умовах; підготувати документацію на рух в населених та поза населеними пунктами
БК.2	Дотримання та виконання вимог охорони праці.	Знати: правові та організаційні основи охорони праці; потенціал небезпек, психологію безпеки праці, організацію роботи з охорони праці; встановлені норми відстаней від діючих ліній електропередач до найближчої частини агрегату Уміти: застосовувати первинні засоби пожежогасіння; забезпечувати особисту безпеку в процесі виконання робіт;

		безпечно експлуатувати самохідні машини для збирання коренеплодів, картоплі, овочів та фруктів; надавати першу допомогу потерпілим у разі нещасних випадків
БК.3	Розуміння та дотримання вимог безпеки руху	Знати: основні елементи теорії руху самохідних машин для збирання коренеплодів, овочів, плодів та ягід; дорожньо-транспортні пригоди, причини їх виникнення та відповідальність водіїв за порушення; основи безпеки керування самохідними машинами Уміти: застосовувати вимоги безпеки руху при експлуатації самохідних машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів та фруктів
БК.4	Використання інформаційних технологій	Знати: застосування геоінформаційних технологій для забезпечення технології "точного землеробства" в сільському господарстві Уміти: налагоджувати систему паралельного водіння на базі GPS навігації; проводити автоматизований збір даних, на основі GPS навігації

Зміст професійних профільних компетентностей

Код навчальних модулів	Код компетентностей	Найменування професійних профільних компетентностей та навчальних модулів (або однакова назва для компетентності та модуля)
Кваліфікація: категорія В3 Керування машинами категорії В3		
ТрВ3	Оволодіння операціями, способами та видами робіт, які повинен виконувати тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії В3	
	ТрВ3 – 1	Виконання збиральних робіт на самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології
	ТрВ3 – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту самохідних машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід

	ТрВ3 – 3	Індивідуальне навчання керування самохідними машинами для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід
--	----------	---

Навчальні модулі

Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії В3

Код та найменування компетентностей	Код модуля компетентностей	Найменування модулів компетентностей
ТрВ3 – 1 Виконання збиральних робіт на самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології	ТрВ3-1.1	Виконання збиральних робіт на самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології
ТрВ3 – 2 Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід	ТрВ3 – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування
	ТрВ3 – 2.2	Виконання ремонту самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід
ТрВ3 – 3 Індивідуальне навчання керування самохідними машинами для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід (поза сіткою навчального плану)	ТрВ3 – 3.1	Індивідуальне навчання керування самохідними машинами для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід

з підготовки за професією
Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії В3

Код	Професійні профільні компетентності	Зміст професійних профільних компетентностей
Модуль ТрВ3-1 Виконання збиральних робіт на самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології		
ТрВ3-1.1	Виконання збиральних робіт на самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології	Знати: Правила, способи і особливості виконання збиральних робіт на самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід згідно з вимогами агротехніки та агротехнології; будову, принцип дії та правила їх технічної експлуатації; конструктивні особливості та правила експлуатації самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід різних типів і модифікацій; шляхи та засоби запобігання втратам сировини під час збирання врожаю Підготовка самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід машин до роботи. Технологічне налагодження. Обрахування роботи і витрат, шляхи зниження собівартості виконуваних робіт, способи та засоби підвищення продуктивності праці. Оформлення документації за пророблену роботу. Правила охорони праці під час експлуатації та обслуговування самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід Уміти: готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; готувати поле до роботи. Проводити технологічні регулювання, налагодження самохідних машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов.. Запобігати втратам врожаю під час збирання цих культур. Самостійно виконувати сільськогосподарські (збиральні) роботи на самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід з дотриманням вимог агротехніки та агротехнології, а саме: - збирання гички; - викопування коренеплодів; - навантаження коренеплодів;

		збирання бадилля; збирання картоплі; збирання різних овочевих культур; збирання плодів та ягід. Перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію. Дотримуватись вимог охорони праці та збереження навколишнього середовища
ТрВЗ – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід	

ТрВЗ – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування	Знати: способи виконання слюсарних робіт під час технічного обслуговування та ремонту самохідних машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід. Засоби технічного обслуговування. Щозмінне технічне обслуговування. Періодичність та порядок проведення технічного обслуговування ТО-1, ТО-2. Зміст операцій сезонного технічного обслуговування. Планово-запобіжну систему технічного обслуговування. Технічне обслуговування під час обкатки та експлуатації. Технічне обслуговування під час зберігання. Безпечні методи праці Уміти: виконувати слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту самохідних машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід. Виконувати операції щозмінного технічного обслуговування; виконувати періодичне технічного обслуговування №1,2; виконувати сезонне технічне обслуговування. Проводити технічне обслуговування під час підготовки до експлуатаційної обкатки, в період обкатки та після її закінчення. Освоєння операцій із технічного обслуговування у процесі підготовки до зберігання і в період зберігання. Дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
-------------------	--	--

ТрВЗ – 2.2		Знати: види слюсарних робіт, що виконуються трактористом-машиністом під час ремонту та технічного обслуговування самохідних машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід; організацію ремонту самохідних машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід; нормативно-технічну документацію з ремонту машин; строк служби машин; види спрацювань, їх характеристика; види ремонту і періодичність їх проведення; інструменти та пристрої для виконання розбирально-складальних і ремонтних робіт; загальну схему технологічного процесу ремонту самохідних машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід; технічні умови на ремонт; порядок розбирання і дефектування; ремонт робочого технологічного обладнання машин; ремонт трансмісії, ходової частини; порядок складання та регулювання основних вузлів і агрегатів машин; планово-запобіжну систему технічного обслуговування самохідних машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід; технічне обслуговування під час обкатки та експлуатації самохідних машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід; контроль за якістю ремонту; вимоги безпеки праці під час виконання ремонтних робіт
	Виконання ремонту машин для збирання коренеплодів, овочевих культур, картоплі, плодів і ягід	Уміти: виконувати слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту самохідних машинах для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід; готувати робоче місце; користуватись інструкціями з експлуатації машин; регулювати зазор між дисками копачів та встановлення заданої глибини ходу викопувальних органів, проводити регулювання довжини лопастей бітера, порядок його знімання, розбирання і складання; регулювати вальці очисника коренеплодів залежно від типу і вологості ґрунтів, перевіряти натяг поздовжнього, поперечного і стрічкового транспортерів та навантажувального елеватора, встановлювати стрічковий транспортер і грудкоподрібнювач на заданий режим роботи; перевіряти правильність встановлення живильника буряконавантажувача та регулювати транспортери. розбирати, складати і регулювати різальний апарат самохідних машин для збирання овочевих культур;

		регулювати натяг транспортера групи сепарації і сортування плодів елеваторів і транспортерів; регулювати та проводити технічне обслуговування викопувальних апаратів і транспортерів; регулювати та проводити технічне обслуговування самохідних машин для збирання фруктів і ягід; регулювати гідростатичний привід, готувати до експлуатації; експлуатувати важелі керування гідронасоса; регулювати та налагоджувати машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, фруктів і ягід; готувати машини для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, фруктів і ягід до роботи після їх тривалого зберігання; перевіряти і регулювати тиск повітря в шинах; заправляти гідростатичну трансмісію оливою; проводити технічне обслуговування самохідних машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, фруктів і ягід під час підготовки до експлуатаційної обкатки, в період обкатки та після її закінчення; проводити мащення складових частин машин відповідно до таблиці та карти мащення; дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
ТрВЗ – 3	Індивідуальне навчання керування самохідними машинами для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід	

ТрВЗ – 3.1	Індивідуальн е навчання керування самохідними машинами для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід	Знати: Правила дорожнього руху та безпеки руху. Призначення органів керування самохідних машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід та прийоми користування ними. Значення показань контрольних приладів. Послідовність підготовки самохідних машин для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, фруктів і ягід до пуску і порядок пуску двигуна (безпечні методи пуску двигуна) Уміти: включати та виключати безпечним способом органи керування; запускати безпечним способом двигун; починати рух та зупиняти самохідні машини для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід безпечними прийомами; керувати машинами по прямій та з поворотами; Дотримуватись правил дорожнього руху та безпеки руху
--------------------------	---	---

Професія: 8331 Тракторист-машиніст
 сільськогосподарського виробництва
 Кваліфікація: тракторист-машиніст
 сільськогосподарського виробництва категорії В3
 Загальний фонд навчального часу – 225 годин

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин				
		Всього годин	Базовий блок	Модуль ТрВЗ – 1	Модуль ТрВЗ – 2	Модуль ТрВЗ – 3
1	Загальнопрофесійна підготовка	3	3			
2	Професійно-теоретична підготовка	89	23	46	20	
3	Професійно-практична підготовка	120		90	30	
3.1	Виробниче навчання	54		42	12	
3.2	Виробнича практика	66		48	18	
4	Консультації	6				
5	Державна кваліфікаційна атестація	7				
6	Загальний обсяг навчального часу (без п.4)	219	26	136	50	
7	Індивідуальне навчання керування самохідними машинами для збирання коренеплодів, картоплі, овочів, плодів та ягід					4

Перелік основних засобів навчання (Категорія В3)

<i>Найменування</i>		<i>Кількість на групу з 15 осіб</i>		<i>Примітка</i>
		<i>для індивідуального користування</i>	<i>для групового користування</i>	
<i>1</i>		<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
1.	Машини і механізми			
	Коренезбиральні машини*		1	
	Гичкозбиральні машини*		1	
	Буряконавантажувачі-очисники*		1	
	Томатозбиральний комбайн *		1	
	Комбайн для збирання картоплі*		1	
2.	Устаткування			
	Верстак слюсарний		1	
	Верстат свердлильний настільний		1	
	Верстат точильний універсальний		1	
	Ковадло		1	
	Лещата слюсарні різного призначення		комплект	
	Прес		1	
3.	Інструменти та пристосування:			
	Вимірювальні інструменти, що застосовуються під час слюсарних і ремонтних робіт		комплект	
	Набір спеціальних пристосувань і знімачів для запресовування і випресовування деталей і з'єднань		комплект	
	Набір слюсарних інструментів для виконання розбирально-складальних робіт при ремонті машин		комплект	
	Комплект знімачів		1	

Примітка: * Даними машинами навчальний заклад комплектується при вирощуванні відповідних с-г культур в регіоні.

Міністерство соціальної політики України

***Державний стандарт
професійно-технічної освіти***

ДСПТО 8331 .А.01.50 - 2016

(позначення стандарту)

Професія: Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

Код: 8331

Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії С

Видання офіційне

Київ - 2016

I. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

1. Професія: 8331 Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

2. Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії С

3. Кваліфікаційна характеристика

Завдання та обов'язки

Самостійно виконує дорожньо-будівельні роботи на самохідних дорожньо-будівельних машинах з причіпними і начіпними знаряддями, що агрегатуються з ними. Виконує дорожньо-будівельні роботи на самохідних котках різних конструкцій і землерийно-фрезерних машинах. Дотримується правил технічної експлуатації дорожньо-будівельних машин, правил дорожнього руху, правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, особистої гігієни, пожежної безпеки, охорони навколишнього природного середовища.

Виконує щозмінне технічне обслуговування дорожньо-будівельних машин, на яких працює. Самостійно виконує технологічні регулювання робочих органів дорожньо-будівельних машин. Ремонтує, складає і регулює вузли й агрегати середньої складності дорожньо-будівельних машин із заміною окремих частин і деталей. Виконує слюсарні роботи середньої складності із технічного обслуговування та ремонту дорожньо-будівельних машин.

Повинен знати: будову, принцип дії та правила технічної експлуатації самохідних дорожньо-будівельних машин; конструктивні особливості будови різних типів та модифікацій дорожньо-будівельних машин; правила та способи виконання дорожньо-будівельних робіт; способи виконання слюсарних робіт з технічного обслуговування та ремонту дорожньо-будівельних машин; правила дорожнього руху, правила і норми з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки та охорони навколишнього природного середовища.

Кваліфікаційні вимоги

Повна або базова загальна середня освіта. Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання за програмами підготовки тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва. Кваліфікаційна атестація на право керування машинами категорії С. Наявність кваліфікаційного посвідчення на право керування тракторами цієї категорії. У разі підготовки за двома або кількома категоріями – без вимог до стажу роботи. За інших умов – стаж керування машинами категорії А1 не менше одного року.

Приклади робіт

1. Виконувати операції технічного обслуговування дорожньо-будівельних машин;
2. Виконувати операції з технологічного налагодження дорожньо-будівельних машин;
3. Керувати дорожньо-будівельними машинами;
4. Виконувати технологічні операції на дорожньо-будівельних машинах;

5. Знімання рослинного шару;
6. Спорудження насипу;
7. Розрівнювання ґрунту;
8. Риття і засипання котлованів, ям, рівчаків, траншей;
9. Ущільнення ґрунтів самохідними котками, вібраційними і трамбувальними машинами;
10. Укладання дорожнього покриття;
11. Визначання несправності дорожньо-будівельних машин та усувати їх;
12. Навантаження ґрунту на автотранспорт.

4. Вимоги до освітнього рівня осіб, які навчатимуться в системі професійно-технічної освіти

4.1. При продовженні навчання

Повна або базова загальна середня освіта.

4.2. При підвищенні кваліфікації

Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, стаж роботи за професією тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва категорії А1 не менше одного року.

4.3. Після закінчення навчання

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії С.

5. Сфера професійного використання випускника

КВЕД ДК 009:2010: 41 Будівництво.

6. Специфічні вимоги

6.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється відповідно до законодавства.

6.2. Стать: чоловіча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затверджених наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993, п. 2.7).

6.3. Медичні обмеження.

**7. Порівняльна таблиця
кваліфікаційної характеристики та професійних профільних компетентностей**

Код компете нтності	Найменування компетентності	Згідно з ДКХП, категорії С
ТрС – 1	Виконання дорожньо-будівельних робіт на самохідних дорожньо-будівельних машинах з причіпними і начіпними знаряддями, що агрегатуються з ними та на самохідних котках різних конструкцій і землерийно-фрезерних машинах	Самостійно виконує дорожньо-будівельні роботи на самохідних дорожньо-будівельних машинах з причіпними і начіпними знаряддями, що агрегатуються з ними. Виконує дорожньо-будівельні роботи на самохідних котках різних конструкцій і землерийно-фрезерних машинах. Дотримується правил технічної експлуатації дорожньо-будівельних машин, правил дорожнього руху, правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, особистої гігієни, пожежної безпеки, охорони навколишнього природного середовища
ТрС – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту дорожньо-будівельних машин	Виконує щозмінне технічне обслуговування дорожньо-будівельних машин, на яких працює. Самостійно виконує технологічні регулювання робочих органів дорожньо-будівельних машин. Ремонтує, складає і регулює вузли й агрегати середньої складності дорожньо-будівельних машин із заміною окремих частин і деталей. Виконує слюсарні роботи середньої складності із технічного обслуговування та ремонту дорожньо-будівельних машин
ТрС – 3	Індивідуальне навчання керування дорожньо-будівельними машинами	

Базовий навчальний блок та зміст професійних базових компетентностей
(типова програма базового блоку)

Код компетентностей	Найменування компетентностей	Зміст професійних базових компетентностей
БК.1	Розуміння та дотримання Правил дорожнього руху	Знати: правила узгодження з національною поліцією щодо перевезення с/г техніки, при русі в колоні; вимоги дорожніх знаків, правила проїзду перехресть, залізничних переїздів; вимоги ПДР щодо проїзду негабаритних транспортних засобів Уміти: готувати с/г техніку до перевезення чи самостійного переїзду; виконувати вимоги ПДР в особливих умовах; підготувати документацію на рух в населених та поза населеними пунктами
БК.2	Дотримання та виконання вимог охорони праці.	Знати: вимоги нормативних актів про охорону праці, вимоги інструкцій підприємства з охорони праці та пожежної безпеки; вимоги до організації робочого місця; правила технічної експлуатації устаткування, що обслуговується Уміти: застосовувати первинні засоби пожежогасіння; забезпечувати особисту безпеку в процесі виконання робіт; безпечно експлуатувати машини та обладнання
БК.3	Розуміння та дотримання вимог безпеки руху	Знати: основні елементи теорії руху самохідних дорожньо-будівельних машин; дорожньо-транспортні пригоди, причини їх виникнення та відповідальність водіїв за порушення; основи безпеки керування самохідними машинами Уміти: застосовувати вимоги безпеки руху
БК.4	Використання інформаційних технологій	Знати: використання АСК при виконанні дорожньо-будівельних робіт; 2D та 3D автоматизовані системи керування Уміти: проводити автоматизований збір даних на основі GPS навігації; користуватись сучасних систем автоматизованого керування дорожньою технікою

Зміст професійних профільних компетентностей
Типова програма
з оволодіння професійними профільними компетентностями за професією
Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії С

Інтегральна компетентність: здатність керувати машинами категорії С

Код навчальних модулів	Код компетентностей	Найменування професійних профільних компетентностей та навчальних модулів (або однакова назва для компетентності та модуля)
Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії С Керування машинами категорії С		
ТрС	Оволодіння операціями, способами та видами робіт, які повинен виконувати тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії С	
	ТрС – 1	Виконання дорожньо-будівельних робіт на самохідних дорожньо-будівельних машинах з причіпними і начіпними знаряддями, що агрегатуються з ними та на самохідних котках різних конструкцій і землерийно-фрезерних машинах
	ТрС – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту дорожньо-будівельних машин
	ТрС – 3	Індивідуальне навчання керування дорожньо-будівельними машинами

Навчальні модулі

Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії С

Код та найменування компетентностей	Код модуля компетентностей	Найменування модулів компетентностей
ТрС – 1 Виконання дорожньо-будівельних робіт на самохідних дорожньо-будівельних машинах з причіпними і начіпними знаряддями, що агрегатуються з ними та на самохідних котках різних конструкцій і землерийно-фрезерних машинах	ТрС-1.1	Виконання дорожньо-будівельних робіт на самохідних дорожньо-будівельних машинах з причіпними і начіпними знаряддями, що агрегатуються з ними та на самохідних котках різних конструкцій і землерийно-фрезерних машинах
ТрС – 2 Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту дорожньо-будівельних машин	ТрС – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування
	ТрС – 2.2	Виконання ремонту дорожньо-будівельних машин
ТрС – 3 Індивідуальне навчання керування дорожньо-будівельними машинами (поза сіткою навчального плану)	ТрС – 3.1	Індивідуальне навчання, керування дорожньо-будівельними машинами

Типова програма
з підготовки за професією
Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії С

Код	Професійні профільні компетентності	Зміст професійних профільних компетентностей
Модуль «ТрС-1» Виконання дорожньо-будівельних робіт на самохідних дорожньо-будівельних машинах		
ТрС-1.1	Виконання дорожньо-будівельних робіт на самохідних дорожньо-будівельних машинах з причіпними і начіпними знаряддями, що агрегатуються з ними та на самохідних котках різних конструкцій і землерийно-фрезерних машинах	Знати: основні види робіт під час будівництва доріг та технологічна послідовність їх виконання: підготовчі роботи; будівництво середніх та великих мостів та інших інженерних споруд на дорозі; будівництво малих штучних споруд; виконання робіт зі зведення земляного полотна; укріплювальні роботи; влаштування дорожнього одягу (підстави і покриття); роботи із озеленення та благоустрою. Технологія і організація виконання робіт із ремонту доріг. Технологія і організація виконання робіт із утримання доріг у належному стані Технологія і організація виконання дорожньо-будівельних робіт у складних умовах. Будову машин для дорожньо-будівельних робіт. Будову комунальних машин. Підготовка машин до роботи. Технологічне налагодження. Правила охорони праці та збереження навколишнього середовища Уміти: готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; проводити технологічні регулювання, налагодження з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов; запобігати втратам матеріалів; самостійно виконувати дорожньо-будівельні роботи на самохідних дорожньо-будівельних машинах з причіпними і начіпними знаряддями, що агрегатуються з ними; виконувати дорожньо-будівельні роботи на самохідних котках різних конструкцій і землерийно-фрезерних машинах, а саме: планування земельного майданчика; знімання рослинного шару; спорудження насипу; розрівнювання ґрунту; риття і засипання котлованів, ям, рівчаків, траншей; ущільнення ґрунтів самохідними котками різних конструкцій, вібраційними і трамбувальними машинами;

		виконання дорожньо-будівельних робіт на землерийно-фрезерних машинах різних конструкцій. укладання дорожнього покриття; утримання доріг у належному стані; -виконання робіт із благоустрою та озелененню придорожніх територій; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію; дотримуватись вимог охорони праці та збереження навколишнього середовища
ТрС – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту дорожньо-будівельних машин	
ТрС – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування	Знати Засоби технічного обслуговування. Щозмінне технічне обслуговування Періодичність та порядок проведення технічного обслуговування ТО-1, ТО-2. Зміст операцій сезонного технічного обслуговування. Планово-запобіжну систему технічного обслуговування. Технічне обслуговування під час обкатки та експлуатації дорожньо-будівельних машин. Технічне обслуговування дорожньо-будівельних машин під час зберігання. Безпечні методи праці Уміти Виконувати щозмінне технічне обслуговування дорожньо-будівельних машин, на яких працює; виконувати періодичне технічного обслуговування №1,2; виконувати сезонне технічне обслуговування. Проводити технічне обслуговування дорожньо-будівельних машин під час обкатки та експлуатації машин. Виконувати операції із технічного обслуговування у процесі підготовки дорожньо-будівельних машин під час зберігання. Дотримуватись технологічних вимог та безпечних умов праці

ТрС – 2.2	Виконання ремонту дорожньо-будівельних машин	Знати Види слюсарних робіт, що виконуються трактористом-машиністом під час ремонту та технічного обслуговування дорожньо-будівельних машин. Організація ремонту самохідних дорожньо-будівельних машин. Нормативно-технічна документація з ремонту машин. Строк служби машин. Види спрацювань, їх характеристика. Види ремонту і періодичність їх проведення. Інструменти та пристрої для виконання розбирально-складальних і ремонтних робіт. Загальна схема технологічного процесу ремонту дорожньо-будівельних машин. Технічні умови на ремонт. Порядок розбирання і дефектування. Ремонт робочого технологічного обладнання машин. Ремонт трансмісії, ходової частини. Порядок складання та регулювання основних вузлів і агрегатів машин. Планово-запобіжна система технічного обслуговування дорожньо-будівельних машин. Технічне обслуговування під час обкатки та експлуатації дорожньо-будівельних машин. Контроль за якістю ремонту. Вимоги безпеки праці під час виконання ремонтних робіт Уміти Самостійно виконувати технологічні регулювання робочих органів дорожньо-будівельних машин. Ремонтувати, складати і регулювати вузли й агрегати середньої складності дорожньо-будівельних машин із заміною окремих частин і деталей. Виконувати слюсарні роботи середньої складності із технічного обслуговування та ремонту дорожньо-будівельних машин. Дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
ТрС – 3	Індивідуальне навчання керування дорожньо-будівельними машинами	

ТрС – 3.1	Індивідуальне навчання керуванню дорожньо-будівельними машинами	Знати Правила дорожнього руху та безпеки руху. Призначення органів керування дорожньо-будівельних машин та прийоми користування ними. Значення показань контрольних приладів. Послідовність підготовки дорожньо-будівельних машин до пуску і порядок пуску двигуна (безпечні методи пуску двигуна) Уміти Включати та виключати безпечним способом органи керування; запускати безпечним способом двигун; починати рух та зупиняти дорожньо-будівельні машин безпечними прийомами; керувати дорожньо-будівельними машинами по прямій та з поворотами на всіх передачах переднього і заднього ходу; виконувати вправи з навантаження ґрунту на автотранспорт; дотримуватись правил дорожнього руху та безпеки руху
-----------	---	--

II. Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників

Професія: 8331 Тракторист-машиніст
сільськогосподарського виробництва

Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського
виробництва категорії С

Загальний фонд навчального часу - 213 годин

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин				
		Всього годин	Базовий блок	Модуль ТрС – 1	Модуль ТрС – 2	Модуль ТрС – 3

1	Загальнопрофесійна підготовка	3	3			
2	Професійно-теоретична підготовка	77	23	38	16	
3	Професійно-практична підготовка	120		90	30	
3.1	Виробниче навчання	54		42	12	
3.2	Виробнича практика	66		48	18	
4	Консультації	6				
5	Державна кваліфікаційна атестація	7				
6	Загальний обсяг навчального часу(без п.п.4.5)	207	26	128	46	
7	Індивідуальне навчання керуванню дорожньо-будівельними машинами					4

Перелік основних засобів навчання (Категорія С)

<i>Найменування</i>	<i>Кількість на групу з 15 осіб</i>		<i>Примітка</i>
	<i>для індивідуального користування</i>	<i>для групового користування</i>	

1		2	3	4
1.	Машини і механізми			
	Скрепери		1	
	Каналокопачі, каналочисні машини*		1	
	Кротодренажні і щілонодренажні машини*		1	
	Машини для підготовки земель до освоєння і культуртехнічних робіт*		1	
	Машини для ущільнення ґрунту*		1	
	Самохідні і причіпні грейдери		1	
2.	Устаткування			
	Верстак слюсарний		1	
	Верстат свердлильний настільний		1	
	Верстат точильний універсальний		1	
	Ковадлю		1	
	Лещата слюсарні різного призначення		комплект	
	Прес		1	
3.	Інструменти та пристосування:			
	Набір слюсарних інструментів для виконання розбирально-складальних робіт при ремонті машин		комплект	
	Вимірювальні інструменти, що застосовуються під час слюсарних і ремонтних робіт		комплект	
	Набір спеціальних пристосувань і знімачів для запресовування і випресовування деталей і з'єднань		комплект	
	Комплект знімачів		1	

Примітка: * Даними машинами навчальний заклад комплектується при виконанні даних робіт в регіоні

Міністерство освіти і науки України

Міністерство соціальної політики України

*Державний стандарт
професійно-технічної освіти*

ДСПТО 8331.А.01.50 - 2016

(позначення стандарту)

Професія: Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

Код: 8331

Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії D1

Видання офіційне

Київ - 2016

I. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

- 1. Професія: 8331Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва**
- 2. Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії D1**
- 3. Кваліфікаційна характеристика**

Завдання та обов'язки

Керує одноковшовими екскаваторами залежно від об'єму (місткості) ковша (D1 – до 4 м³) під час розроблення ґрунтів у процесі будівництва об'єктів і споруд різного призначення, різних каналів, гребель, захисних земельних дамб, інших аналогічних за складністю виконання споруд: улаштування виїмок, насипів, резервів, кавальєрів і банкетів, котлованів під фундаменти, опор ліній електропередач і контактної мережі; копання траншей для підземних комунікацій, водовідвідних кюветів, нагірних і забанкетних каналів тощо. Застосовує змінне робоче устаткування. Виконує роботи: з розроблення ґрунтів вище або нижче стояння машини; у складних обмежених умовах; з навантажування сипких та шматкових матеріалів, планування поверхонь, копання колодязів, чищення ставків; грейферні, навантажувальні та монтажно-кранові; із забивання паль; з руйнування та розрушення твердих і мерзлих ґрунтів, різання мерзлих ґрунтів, утворення щілин методом «стінка в ґрунті», прокладання дренажів тощо. Проводить роботи з технічного обслуговування та ремонту екскаваторів різних типів і модифікацій вітчизняного й імпортного виробництва. Виконує роботи з техобслуговування та ремонту гідравлічної системи екскаваторів різних типів. Самостійно проводить поточний ремонт, монтаж і демонтаж основних робочих органів на тракторах з різною потужністю двигуна та об'ємом ковша. Дотримується правил технічної експлуатації, правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки під час робіт з використанням екскаваторів різних типів і марок.

Повинен знати: правила технічної експлуатації, технічного обслуговування та ремонту екскаваторів різних типів і марок; будову, технічні характеристики машини, якою керує; принцип роботи механічної, гідравлічної, пневматичної, електричної, комбінованої, а також гальмівної й контрольно-захисної систем; причини виникнення несправностей і способи їх усунення; правила розроблення ґрунтів різних категорій на різній глибині забою як нижче, так і вище рівня стояння машини з дотриманням визначених профілів і відміток за робочими кресленнями або позначками майстра; умови пального кріплення рестелів, мереж підземних комунікацій; правила застосування та використання змінного робочого устаткування; монтаж і демонтаж робочого устаткування; режими змащування, норми витрат паливних і мастильних матеріалів та способи їх економії; правила дорожнього руху, способи виконання слюсарних робіт з технічного обслуговування та ремонту екскаваторів; правила та норми з охорони праці, виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Кваліфікаційні вимоги

Повна або базова загальна середня освіта. Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання за програмами підготовки тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва. Кваліфікаційна атестація на право керування машинами категорії D1. Наявність кваліфікаційного посвідчення на право керування тракторами цієї категорії. У разі підготовки за двома або кількома категоріями – без вимог до стажу роботи. За інших умов – стаж керування машинами категорії A1 не менше 1 року.

Приклади робіт

1. Виконувати операції технічного обслуговування екскаваторів.
2. Виконувати операції з технологічного налагодження екскаваторів.
3. Керувати екскаваторами.
4. Виконувати технологічні операції на екскаваторах:
5. Керувати одноковшовим екскаватором під час розроблення ґрунтів у процесі будівництва об'єктів і споруд різного призначення, каналів, гребель, захисних земляних дамб.

6. Керувати одноковшовим екскаватором під час улаштування виїмок, насипів, резервів, кавальєрів і банкетів, котлованів під фундамент, опори лінії електропередач і контактної мережі.

7. Керувати одноковшовим екскаватором під час копання траншей для підземних комунікацій, водопровідних кюветів, нагірних і забанкетних каналів.

8. Визначати несправності машин та усувати їх.

9. Виконувати операції із зберігання машин.

10. Виконувати роботу з розробляння ґрунтів вище або нижче стояння машин.

11. Виконувати роботу по плануванню поверхні.

12. Керувати одноковшовим екскаватором під час чищення ставків.

13. Керувати одноковшовим екскаватором під час виконання грейферних, розвантажувальних, навантажувальних та монтажно-кранових робіт.

14. Руйнувати тверді та мерзлі ґрунти.

15. Демонтаж конструкцій.

16. Завантаження та розвантаження палет та піддонів.

4. Вимоги до освітнього рівня осіб, які навчатимуться в системі професійно-технічної освіти

4.1. При продовженні навчання

Повна або базова загальна середня освіта.

4.2 При підвищенні кваліфікації

Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, стаж роботи за професією тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва категорії А1 не менше 1 року.

4.3. Після закінчення навчання

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії D1.

5. Сфера професійного використання випускника

КВЕД ДК 009:2010: 01 Сільське господарство, 41 Будівництво

6. Специфічні вимоги

6.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється відповідно до законодавства.

6.2. Стать: чоловіча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затверджених наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993, п. 2.7).

6.3. Медичні обмеження.

7. Порівняльна таблиця кваліфікаційної характеристики та професійних профільних компетентностей

Код компетентності	Найменування компетентності	Згідно з ДКХП, категорії D1
--------------------	-----------------------------	-----------------------------

Тр D1 – 1	Виконання робіт з використанням екскаваторів	Керує одноковшовими екскаваторами залежно від об'єму (місткості) ковша (D 1 – до 4 м³) під час розробляння ґрунтів у процесі будівництва об'єктів і споруд різного призначення, різних каналів, гребель, захисних земельних дамб, інших аналогічних за складністю виконання споруд. Додержується правил технічної експлуатації, правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки під час робіт з використанням екскаваторів різних типів і марок
Тр D1 – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту екскаваторів	Проводить роботи з технічного обслуговування та ремонту екскаваторів різних типів і модифікацій вітчизняного й імпортного виробництва. Виконує роботи з техобслуговування та ремонту гідравлічної системи екскаваторів різних типів. Самостійно проводить поточний ремонт, монтаж і демонтаж основних робочих органів на тракторах з різною потужністю двигуна та об'ємом ковша
Тр D1 – 3	Індивідуальне навчання керування екскаваторами	Дотримується правил дорожнього руху, правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки, охорони навколишнього природного середовища

Базовий навчальний блок та зміст професійних базових компетентностей
(типова програма базового блоку)

Код компетентностей	Найменування компетентностей	Зміст професійних базових компетентностей
БК.1	Розуміння та дотримання Правил дорожнього руху	Знати: правила узгодження з національною поліцією щодо перевезення техніки, при русі в колоні; вимоги дорожніх знаків, правила проїзду перехресть, залізничних переїздів; вимоги ПДР щодо проїзду негабаритних транспортних засобів Уміти: готувати техніку до перевезення чи самостійного переїзду; виконувати вимоги ПДР в особливих умовах; підготувати документацію на рух в населених та поза населеними пунктами
БК.2	Дотримання та виконання	Знати: вимоги нормативних актів про охорону праці,

	вимог охорони праці	вимоги інструкцій підприємства з охорони праці та пожежної безпеки; вимоги до організації робочого місця; правила технічної експлуатації устаткування, що обслуговується Уміти: застосовувати первинні засоби пожежогасіння; забезпечувати особисту безпеку в процесі виконання робіт; безпечно експлуатувати машини та обладнання
БК.3	Розуміння та дотримання вимог безпеки руху	Знати: основні елементи теорії руху екскаваторів; дорожньо-транспортні пригоди, причини їх виникнення та відповідальність водіїв за порушення; основи безпеки керування екскаваторами Уміти: застосовувати вимоги безпеки руху
БК.4	Використання інформаційних технологій	Знати: необхідність використання автоматизованих систем (АСК) при виконанні робіт; види сучасних АСК керування технікою; основи моніторингу техніки; основи автоматизованого збору даних на основі GPS навігації; основи оперативного обліку механізованих робіт; основи технологічного планування й управління. основи візуалізації переміщення техніки Уміти: використовувати АСК при виконанні робіт; робити моніторинг техніки; робити оперативний облік механізованих робіт

Зміст професійних профільних компетентностей

Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії D1

Код навчальних модулів	Код компетентностей	Найменування професійних профільних компетентностей та навчальних модулів (або однакова назва для компетентності та модуля)
Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії D1		
Тр D1	Оволодіння операціями, способами та видами робіт, які повинен виконувати тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії D1	
	Тр D1 – 1	Виконання робіт з використанням екскаваторів.
	Тр D1 – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту екскаваторів.
	Тр D1 – 3	Індивідуальне навчання керуванню екскаваторами.

Навчальні модулі
Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії D1

Код та найменування компетентностей	Код модуля компетентностей	Найменування модулів компетентностей
Тр D1 – 1 Виконання робіт з використанням екскаваторів	Тр D1-1.1	Виконання робіт з використанням екскаваторів
Тр D1 – 2 Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту екскаваторів	Тр D1 – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування
	Тр D1 – 2.2	Виконання ремонту екскаваторів
Тр D1 – 3 Індивідуальне навчання керування екскаваторами (поза сіткою навчального плану)	Тр D1 – 3.1	Індивідуальне навчання керування екскаваторами

*Типова програма
з підготовки за професією
Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії D1*

Код	Професійні профільні компетентності	Зміст професійних профільних компетентностей
Модуль «Тр D1-1» Виконання робіт з використанням екскаваторів		

Тр D1-1.1	Виконання робіт з використанням екскаваторів	Знати: організацію виконання робіт екскаваторами; виконання робіт екскаваторами, обладнаними прямою лопатою; виконання робіт екскаваторами, обладнаними зворотною лопатою; виконання робіт екскаваторами, обладнаними драглайном; виконання робіт екскаваторами, обладнаними грейфером, кранами-екскаваторами, сваєбійною установкою (копром); призначення, класифікація та загальна будова екскаваторів; кінематичні та пневматичні схеми екскаваторів; основні механізми та трансмісія екскаваторів робоче обладнання одноковшових екскаваторів; ходове обладнання екскаваторів; гідравлічний привід та гідравлічне обладнання екскаваторів; підготовку машин до роботи; технологічне налагодження; правила охорони праці та збереження оточуючого середовища Уміти: готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; проводити технологічні регулювання, налагодження з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов; запобігати втратам матеріалів; керувати одноковшовими екскаваторами залежно від об'єму (місткості) ковша (D 1 – до 4 м³) під час розробляння ґрунтів у процесі будівництва об'єктів і споруд різного призначення, різних каналів, гребель, захисних земельних дамб, інших аналогічних за складністю виконання споруд, а саме: розробляти ґрунти у процесі будівництва об'єктів і споруд різного призначення, каналів, гребель, захисних земельних дамб; улаштовувати виїмки, насипи, резерви, кавальєри і банкетні, котловани під фундамент, опори лінії електропередач і контактної мережі; копати траншеї для підземних комунікацій, водопровідних ґрунтів, нагрітих і забанкетних каналів; змінювати робоче обладнання; керувати екскаваторами з гідравлічним приводом на базі трактора та на автомобільному шасі; розробляти ґрунт екскаватором нижче або вище рівня стояння екскаватора з навантаженням в транспортний засіб; копати траншеї у відвалі; виконувати роботи у складних обмежених умовах; навантажувати сипкі та шматкові матеріали; планувати поверхні; копати колодязі; чистити ставки; виконувати екскаваторами грейферні, навантажувальні та монтажні-кранові роботи;
------------------	---	--

		забивати палі; руйнувати та розпушувати тверді і мерзлі ґрунти, різати мерзлі ґрунти; утворювати щілини методом «стінка в ґрунті»; прокладати дрени; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки; оформляти документацію; дотримуватись вимог охорони праці та збереження оточуючого середовища
Тр D1 – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту екскаваторів	
Тр D1 – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування	Знати: засоби технічного обслуговування; щозмінне технічне обслуговування; періодичність та порядок проведення технічного обслуговування ТО-1, ТО-2; зміст операцій сезонного технічного обслуговування; планово-запобіжну систему технічного обслуговування; технічне обслуговування під час обкатки та експлуатації екскаваторів; технічне обслуговування екскаваторів під час зберігання та зняття із зберігання; безпечні методи праці Уміти: виконувати щозмінне технічне обслуговування екскаваторів; виконувати періодичне технічного обслуговування №1,2; виконувати сезонне технічне обслуговування; проводити технічне обслуговування екскаваторів під час обкатки та експлуатації машин; проводити технічне обслуговування у процесі підготовки екскаваторів та під час зберігання; дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці

Тр D1 – 2.2	Виконання ремонту екскаваторів	Знати: Основні поняття і показники надійності: безвідмовність, довговічність, ремонтпридатність, здатність до збереження; види спрацювання деталей; види ремонту; ремонт: ходової частини, поворотної платформи та поворотного механізму, лебідок, головної трансмісії, робочого обладнання екскаваторів, механізмів керування, двигунів; планово-запобіжна система технічного обслуговування екскаваторів; засоби технічного обслуговування; технічне обслуговування під час обкатки, експлуатації та зберігання екскаваторів; контроль за якістю ремонту; вимоги безпеки праці під час виконання ремонтних робіт Уміти: проводити роботи з технічного обслуговування та ремонту екскаваторів різних типів і модифікацій вітчизняного й імпортного виробництва; виконувати роботи з техобслуговування та ремонту гідравлічної системи екскаваторів різних типів; самостійно проводити поточний ремонт, монтаж і демонтаж основних робочих органів на тракторах з різною потужністю двигуна та об'ємом ковша, а саме: готувати вузли механічних трансмісії до розбирання та складання; розбирати з'єднувальні муфти, пристрої для включення та виключення механізмів приводу; перевіряти технічний стан деталей. складати вузли механічних трансмісій. проводити регульовальні роботи; розбирати силове обладнання, перевіряти технічний стан деталей, замінювати спрацьовані деталі, складати силове обладнання, проводити регульовальні роботи; готувати вузли гідравлічного обладнання до розбирання та складання, розбирати гідронасоси, гідромотори і гідроциліндри, перевіряти технічний стан деталей та ущільнювачів, виявляти несправності, складати вузли гідравлічного обладнання; розбирати пристрої для регулювання основних параметрів робочої рідини, гідро розподільників, перевіряти технічний стан деталей та ущільнювачів, виявляти несправності, складати вузли апаратури управління екскаваторами з гідравлічним приводом; розбирати вузли повороту неповноповоротних екскаваторів на базі трактора, розбирати вузли повороту повноповоротних екскаваторів на автомобільному шасі, розбирати вузли ходового пристрою екскаваторів на базі трактора і на автомобільному шасі, перевіряти технічний стан деталей, складати вузли повороту та ходового пристрою екскаваторів з гідравлічним приводом. розбирати головні муфти, лебідки, механізми напору та відкривання днища ковша, механізми реверсу і повороту, перевіряти технічний стан деталей, замінювати спрацьовані, складати агрегати та механізми, проводити регульовальні роботи. розбирання та складати вузли різних видів змінного робочого обладнання екскаваторів на базі трактора та на автомобільному шасі.
------------------------	--	--

		Здійснювати контроль за якістю виконаних робіт; дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
Тр D1 – 3	Індивідуальне навчання керуванню екскаваторами	
Тр D1 – 3.1	Індивідуальне навчання керуванню екскаваторами	Знати: правила дорожнього руху та безпеки руху;призначення органів керування екскаваторів та прийоми користування ними; значення показань контрольних приладів; послідовність підготовки екскаваторів до пуску і порядок пуску двигуна (безпечні методи пуску двигуна) Уміти: включати та виключати безпечним способом органи керування; запускати безпечним способом двигун; починати рух та зупиняти екскаватори безпечними прийомами; керувати екскаваторами по прямій та з поворотами на всіх передачах переднього і заднього ходу; виконувати вправи з навантаженням ґрунту на автотранспорт з прямою і зворотною лопатами екскаватора; дотримуватись правил дорожнього руху та безпеки руху

II. Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітниківПрофесія: 8331 *Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва*Кваліфікація: *тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії D1*

Загальний фонд навчального часу – 191 година

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин				
		Всього годин	Базовий блок	Модуль Тр D1 – 1	Модуль Тр D1 – 2	Модуль Тр D1 – 3
1	Загальнопрофесійна підготовка	3	3			
2	Професійно-теоретична підготовка	61	23	30	8	
3	Професійно-практична підготовка	114		84	30	
3.1	Виробниче навчання	48		36	12	
3.2	Виробнича практика	66		48	18	
4	Консультації	6				
5	Державна кваліфікаційна атестація	7				
6	Загальний обсяг навчального часу (без п.4)	185	26	114	38	
7	Індивідуальне навчання керуванню екскаваторами					6

Перелік основних засобів навчання (Категорія D1)

Найменування		Кількість на групу з 15 осіб		Примітка
		для індивідуального користування	для групового користування	
1		2	3	4
1.	Машини і механізми			
	Екскаватор одноковшовий, ємкістю ковша до 4 м ³ .		1	
2.	Устаткування			
	Верстак слюсарний		1	
	Верстат свердильний настільний		1	
	Верстат точильний універсальний		1	
	Ковадло		1	
	Лещата слюсарні різного призначення		1	
	Прес		1	
3.	Інструменти та пристосування:			
	Набір слюсарних інструментів для виконання розбирально-складальних робіт при ремонті машин		комплект	
	Вимірювальні інструменти, що застосовуються під час слюсарних і ремонтних робіт		комплект	
	Набір спеціальних пристосувань і знімачів для запресовування і випресовування деталей і з'єднань		комплект	
	Комплект знімачів		1	

Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України

Державний стандарт
професійно-технічної освіти

ДСПТО 8331 .А.01.50 – 2016

(позначення стандарту)

Професія: Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

Код: 8331

**Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорій Е1,
Е2**

Видання офіційне

Київ – 2016

I. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

1. Професія: 8331 Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

2. Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорій E1, E2

3. Кваліфікаційна характеристика

Завдання та обов'язки

Керує тракторними навантажувачами і розвантажувачами, вагононавантажувачами та усіма спеціальними вантажозахоплювальними механізмами і пристроями під час навантаження, відвантаження, переміщення та укладання в штабелі різних вантажів. Виконує вантажно-розвантажувальні роботи на виробництві із застосуванням навантажувачів різних типів і модифікацій залежно від їх вантажопідйомності та потужності двигуна (E 1 – до 147 кВт, E 2 – понад 147 кВт). Проводить слюсарні роботи середньої складності під час технічної експлуатації, техобслуговування та ремонту навантажувачів різних типів і модифікацій вітчизняного та імпортного виробництва. Дотримується правил проведення стропування та розстропування вантажів різних видів. Дотримується правил технічної експлуатації, правил дорожнього руху, правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки під час експлуатації, техобслуговування та ремонту навантажувачів різних типів і модифікацій, які агрегуються з тракторами. Додержується правил безпечного навантаження, транспортування, розвантаження легкозаймистих вантажів, мінеральних добрив, засобів захисту рослин та інших токсичних речовин.

Повинен знати:

будову, принцип дії та правила технічної експлуатації навантажувачів різних типів і модифікацій, які застосовуються при виконанні вантажно-розвантажувальних та інших робіт; класифікацію та типи вантажів; конструкційні особливості будови навантажувачів різних типів і модифікацій; правила дорожнього руху, технічної експлуатації та ремонту навантажувачів; правила проведення вантажно-розвантажувальних робіт; особливості навантаження, розвантаження легкозаймистих вантажів, мінеральних добрив, засобів захисту рослин та інших токсичних речовин, способи виконання слюсарних робіт з технічного обслуговування, ремонту навантажувачів різних типів і модифікацій; правила користування індивідуальними засобами захисту під час навантаження, транспортування вантажів хімічної промисловості та інших токсичних речовин.

Кваліфікаційні вимоги

Повна або базова загальна середня освіта. Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання за програмами підготовки тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва. Кваліфікаційна атестація на право керування машинами категорії E1, E2. Наявність кваліфікаційного посвідчення на право керування тракторами цієї категорії. Сертифікат на право виконання робіт з навантаження та розвантаження легкозаймистих вантажів, мінеральних добрив, засобів захисту рослин та інших токсичних речовин. У разі підготовки за двома або кількома категоріями – без вимог до стажу роботи. За інших умов: для отримання права керування машинами категорії E1 – стаж керування машинами категорії A1 або A2 не менше одного року; для отримання права керування машинами категорії E2 – стаж керування машинами категорії E1 (за умови роботи

на тракторному навантажувачі потужністю від 73,5 кВт (понад 100 к.с.) до 147 кВт (до 200 к.с.) – стаж роботи не менше одного року.

Приклади робіт

1. Виконувати операції технічного обслуговування навантажувачів.
2. Виконувати операції з технологічного налагодження навантажувачів.
3. Керувати навантажувачами.
4. Виконувати технологічні операції на навантажувачах.
5. Керувати навантажувачами.
6. Визначати несправності навантажувачів та усувати їх.
7. Виконувати операції з зберігання навантажувачів.
8. Виконувати підбір робочих органів в залежності від виду виконуваних робіт.
9. Виконувати технологічні операції з різними видами вантажів.

4. Вимоги до освітнього рівня осіб, які навчатимуться в системі професійно-технічної освіти

4.1. При продовженні навчання

Повна або базова загальна середня освіта.

4.2 При підвищенні кваліфікації на категорію E1

Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, стаж роботи за професією тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва категорії A1 або A2 не менше 1 року.

4.3 При підвищенні кваліфікації на категорію E2

Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, стаж керування машинами категорії E1 (за умови роботи на тракторному навантажувачі потужністю від 73,5 кВт (понад 100 к.с.) до 147 кВт (до 200 к.с.) не менше одного року

4.4. Після закінчення навчання

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії E1 чи E2.

5. Сфера професійного використання випускника

КВЕД ДК 009:2010: 01 Сільське господарство, 41 Будівництво.

6. Специфічні вимоги

6.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється відповідно до законодавства.

6.2. Стать: чоловіча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затверджених наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993, п. 2.7).

6.3. Медичні обмеження.

7. Порівняльна таблиця

кваліфікаційної характеристики та професійних профільних компетентностей

Код компетентності	Найменування компетентності	Згідно з ДКХП, категорії E1, E2
Тр E1, E2 – 1	Виконання вантажно-розвантажувальних робіт	Керує тракторними навантажувачами і розвантажувачами, вагононавантажувачами та усіма спеціальними вантажозахоплювальними механізмами і пристроями під час навантаження, відвантаження,

		переміщення та укладання в штабелі різних вантажів. Виконує вантажно-розвантажувальні роботи на виробництві із застосуванням навантажувачів різних типів і модифікацій залежно від їх вантажопідйомності та потужності двигуна (Е 1 – до 147 кВт, Е 2 – понад 147 кВт). Дотримується правил проведення стропування та розстропування вантажів різних видів. Дотримується правил технічної експлуатації, правил дорожнього руху, правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки. Додержується правил безпечного навантаження, транспортування, розвантаження легкозаймистих вантажів, мінеральних добрив, засобів захисту рослин та інших токсичних речовин
Тр Е1, Е2 – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту навантажувачів	Проводить слюсарні роботи середньої складності під час технічної експлуатації, техобслуговування та ремонту навантажувачів різних типів і модифікацій вітчизняного та імпортного виробництва. Дотримується правил технічної експлуатації, правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки під час експлуатації, техобслуговування та ремонту навантажувачів різних типів і модифікацій, які агрегуються з тракторами
Тр Е1, Е2 – 3	Індивідуальне навчання керування навантажувачами	Дотримується правил технічної експлуатації, правил дорожнього руху

Базовий навчальний блок та зміст професійних базових компетентностей
(типова програма базового блоку)

Код компетентностей	Найменування компетенцій	Зміст професійних базових компетентностей
БК.1	Розуміння та дотримання Правил дорожнього руху	Знати: правила узгодження з національною поліцією щодо перевезення техніки, при русі в колоні; вимоги дорожніх знаків, правила проїзду перехресть, залізничних переїздів; вимоги ПДР щодо проїзду негабаритних транспортних засобів Уміти: готувати техніку до перевезення чи самостійного переїзду; виконувати вимоги ПДР в особливих умовах; підготувати документацію на рух в населених та поза населеними пунктами
БК.2	Дотримання та виконання вимог охорони праці	Знати: вимоги нормативних актів про охорону праці, вимоги інструкцій підприємства з охорони праці та пожежної безпеки; вимоги до організації робочого місця;

		правила технічної експлуатації устаткування, що обслуговується Уміти: застосовувати первинні засоби пожежогасіння; забезпечувати особисту безпеку в процесі виконання робіт; безпечно експлуатувати машини та обладнання
БК.3	Розуміння та дотримання вимог безпеки руху	Знати: основні елементи теорії руху навантажувачів; дорожньо-транспортні пригоди, причини їх виникнення та відповідальність водіїв за порушення; основи безпеки керування навантажувачами Уміти: застосовувати вимоги безпеки руху
БК.4	Використання інформаційних технологій	Знати: необхідність використання автоматизованих систем (АСК) при виконанні робіт; види сучасних АСК керування технікою; основи моніторингу техніки; основи автоматизованого збору даних на основі GPS навігації; основи оперативного обліку механізованих робіт; основи технологічного планування й управління. основи візуалізації переміщення техніки. Уміти: використовувати АСК при виконанні робіт; робити моніторинг техніки; робити оперативний облік механізованих робіт

Зміст професійних профільних компетентностей

Код навчальних модулів	Код компетентностей	Найменування професійних профільних компетентностей та навчальних модулів (або однакова назва для компетентності та модуля)
Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорій Е1, Е2 Керування машинами категорії Е1, Е2		
Тр Е1, Е2	Оволодіння операціями, способами та видами робіт, які повинен виконувати тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії Е1, Е2	
Тр Е1, Е2 – 1	Виконання вантажно-розвантажувальних робіт	
Тр Е1, Е2 – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту навантажувачів	
Тр Е1, Е2 – 3	Індивідуальне навчання керування навантажувачами	

Навчальні модулі

**Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорій Е1,
Е2**

Код та найменування компетентностей	Код модуля компетенцій	Найменування модулів компетентностей
Тр Е1, Е2 – 1 Виконання вантажно-розвантажувальних робіт	Тр Е1, Е2-1.1	Виконання вантажно-розвантажувальних робіт
Тр Е1, Е2 – 2 Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту навантажувачів	Тр Е1, Е2 – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування
	Тр Е1, Е2 – 2.2	Виконання ремонту навантажувачів
Тр Е1, Е2 – 3 Індивідуальне навчання керування навантажувачами (поза сіткою навчального плану)	Тр Е1, Е2 – 3.1	Індивідуальне навчання керування навантажувачами

Типова програма

з підготовки за професією

Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії E1, E2

Код	Професійні профільні компетентності	Зміст професійних профільних компетентностей
Модуль Тр Е1, Е2-1 Виконання вантажно-розвантажувальних робіт		
Тр Е1, Е2-1.1	Виконання вантажно-розвантажувальних робіт	Знати Організація й технологія проведення вантажно-розвантажувальних робіт. Експлуатація навантажувачів. Підготовку машин до роботи. Технологічне налагодження. Основні способи розробки ґрунтів одноківшевыми навантажувачами. Виконання монтажних, транспортних і допоміжних робіт. Робоче обладнання навантажувачів, яке використовується на цих роботах. Транспортування довгомірних вантажів, збірного залізобетону, монтаж промислових огорож, монтаж залізничних колій та будівництво каналізаційних споруд на підприємствах. Пристрої для виконання монтажних і допоміжних робіт. Навантажувально-транспортні схеми використання навантажувачів на підприємствах промисловості нерудних матеріалів. Облік і планування робіт на підприємстві. Правила охорони праці та збереження оточуючого середовища Уміти Готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; Проводити технологічні регулювання, налагодження з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов. Запобігати втратам матеріалів. Керувати тракторними навантажувачами і розвантажувачами, вагононавантажувачами та усіма спеціальними вантажозахоплювальними механізмами і пристроями під час навантаження, відвантаження, переміщення та укладання в штабелі різних вантажів. Виконувати вантажно-розвантажувальні роботи на виробництві із застосуванням навантажувачів різних типів і модифікацій залежно від їх вантажопідйомності та потужності двигуна (Е 1 – до 147 кВт, Е 2 – понад 147 кВт), а саме: навантажувати, розвантажувати, пересувати укласти вантажі у штабель; навантажувати та розвантажувати сипкі вантажі;

		керувати вантажопідіймальним обладнанням навантажувача під час навантажувальних робіт; керувати однокішшевим навантажувачем під час виконання монтажних робіт; керувати однокішшевим навантажувачем під час навантажування ґрунту на транспортний засіб; керувати однокішшевим навантажувачем під час навантажування ґрунту на транспортний засіб; Перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію. Дотримуватися правил проведення стропування та розстропування вантажів різних видів. Дотримуватися правил технічної експлуатації, правил дорожнього руху, правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки під час експлуатації навантажувачів різних типів і модифікацій, які агрегуються з тракторами. Додержуватися правил безпечного навантаження, транспортування, розвантаження легкозаймистих вантажів, мінеральних добрив, засобів захисту рослин та інших токсичних речовин
Тр Е1, Е2 – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту навантажувачів	

Тр Е1, Е2 – 2.1	Е2 – 2.1 Тр Е1, Е2 – 2.1 Виконання операцій технічного обслуговування	Знати: Засоби технічного обслуговування. Щозмінне технічне обслуговування. Періодичність та порядок проведення технічного обслуговування ТО-1, ТО-2, ТО-3. Зміст операцій сезонного технічного обслуговування. Планово-запобіжну систему технічного обслуговування. Особливості технічного обслуговування гідравлічної системи. Способи регулювання підшипників ведучих і керованих коліс, регулювання гальм і приводу керування гальмівною системою. Схема періодичного мащення вузлів і механізмів; матеріали для мащення. Особливості технічного обслуговування електроустаткування. Технічне обслуговування під час обкатки та експлуатації навантажувачів. Технічне обслуговування навантажувачів під час зберігання та зняття із зберігання. Безпечні методи праці Уміти: виконувати щозмінне технічне обслуговування навантажувачів; виконувати періодичне технічного обслуговування №1,2; виконувати сезонне технічне обслуговування. Проводити технічне обслуговування навантажувачів під час обкатки та експлуатації машин. Проводити технічне обслуговування у процесі підготовки навантажувачів до зберігання та під час зберігання Дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
-------------------------------	--	--

Тр Е1, Е2 – 2.2	Виконання ремонту навантажувачів	Знати: Загальні відомості про будову тракторних навантажувачів. Конструкція тракторних навантажувачів, їх основних вузлів і механізмів. Будова акумуляторного навантажувача. Електроустаткування навантажувача. Причини та процеси спрацьовування машин і механізмів. Види спрацьовування машин і механізмів. Планово-запобіжна система технічного обслуговування навантажувачів. Засоби технічного обслуговування. Мета та завдання поточного ремонту, його види. Капітальний ремонт. Порядок здавання машин у ремонт. Агрегатно-вузловий метод ремонту. Правила та порядок монтажу та демонтажу систем, вузлів та агрегатів Визначення несправностей за різними ознаками робіт устаткування. Регулювання елементів гідروприводу. Здавання машин у ремонт та приймання машин з ремонту. Контроль за якістю ремонту. Вимоги безпеки праці під час виконання ремонтних робіт Уміти: Проводити слюсарні роботи середньої складності під час технічної експлуатації, техобслуговування та ремонту навантажувачів різних типів і модифікацій вітчизняного та імпортного виробництва, а саме: розбирати машини на вузли, дефектувати вузли і механізми, регулювати механізми і прилади; розбирати й усувати несправності у блок-картері та кривошипно-шатунному механізмі; встановлювати поршневі кільця; обслуговувати кривошипно-шатунний механізм; регулювати зазор між штовхачами і клапанами; проводити технічне обслуговування розподільного та декомпресійного механізмів; обслуговувати паливно-підвідні системи; встановлювати регулятор швидкості на різні швидкісні режими; регулювати карбюратори, виявляти та усунати можливих несправностей системи батарейного запалювання; усувати основні несправності генератора; ремонтувати та обслуговувати рухомі частини навантажувача; усувати несправності кермового керування; проводити технічне обслуговування й усунення несправностей гальмівного механізму; обслуговувати та ремонтувати робоче устаткування навантажувачів: вантажопідіймачів, рам і кареток вантажозахоплювальних пристроїв; обкатувати машини після ремонту; проводити технічне обслуговування електроустаткування навантажувача; проводити поточний ремонт електроустаткування;
-----------------------------------	--	--

		розбирати машини на вузлі, механізми; готувати двигун до ремонту та розбирання; розбирати та складати масляні помпи та фільтра. ремонтувати зчеплення; ремонтувати коробки передач; ремонтувати ведучий міст навантажувача; ремонтувати ходову частину гусеничних навантажувачів. Здійснювати контроль за якістю виконаних робіт Дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
Тр Е1, Е2 – 3	Індивідуальне навчання керуванню навантажувачами	
Тр Е1, Е2 – 3.1	Індивідуальне навчання керування навантажувачами	Знати: правила дорожнього руху та безпеки руху. Призначення органів керування навантажувачів та прийомикористування ними. Значення показань контрольних приладів. Послідовність підготовки навантажувачів до пуску і порядок пуску двигуна (безпечні методи пуску двигуна) Уміти: включати та виключати безпечним способом органи керування; запускати безпечним способом двигун; починати рух та зупиняти навантажувачі безпечними прийомами; керувати навантажувачами по прямій та з поворотами на всіх передачах переднього і заднього ходу. Виконувати різні вправи із виконання вантажно-розвантажувальних робіт: уперед, назад, під'їзд до вантажу, введення захоплювальних вил у просвіті піддону та під вантаж, який не потребує піддону, нахил підіймальної рами на себе та від себе, підіймання до максимальної висоти й опускання каретки, розвороти на вільних і стиснутих майданчиках. Дотримуватись правил дорожнього руху та безпеки руху

Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників

Професія: 8331 *Тракторист-машиніст*

сільськогосподарського виробництва

Кваліфікація: тракторист-машиніст

сільськогосподарського виробництва

категорії E1, E2

Загальний фонд навчального часу 191 година

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин				
		Всього годин	Базовий блок	Модуль Тр E1, E2 – 1	Модуль Тр E1, E2 – 2	Модуль Тр E1, E2 – 3
1	Загальнопрофесійна підготовка	3	3			
2	Професійно-теоретична підготовка	67	23	32	12	
3	Професійно-практична підготовка	108		78	30	
3.1	Виробниче навчання	42		30	12	
3.2	Виробнича практика	66		48	18	
4	Консультації	6				
5	Державна кваліфікаційна атестація	7				
6	Загальний обсяг навчального часу (без п.4)	185	26	110	42	
7	Індивідуальне навчання керування навантажувачами					4

Перелік основних засобів навчання (Категорії Е1, Е2)

Найменування		Кількість на групу з 15 осіб		Примітка
		для індивідуального користування	для групового користування	
1		2	3	4
1.	Машини і механізми			
	Навантажувач фронтальний		2	
2.	Устаткування			
	Верстак слюсарний		1	
	Верстат свердлильний настільний		1	
	Верстат точильний універсальний		1	
	Ковадло		1	
	Лещата слюсарні різного призначення		1	
	Прес		1	
3.	Інструменти та пристосування:			
	Набір слюсарних інструментів для виконання розбирально-складальних робіт при ремонті машин		комплект	
	Вимірювальні інструменти, що застосовуються під час слюсарних і ремонтних робіт		комплект	
	Набір спеціальних пристосувань і знімачів для запресовування і випресовування деталей і з'єднань		комплект	
	Комплект знімачів		1	

Міністерство освіти і науки України
Міністерство соціальної політики України

Державний стандарт
професійно-технічної освіти

ДСПТО 8331 .А.01.50 - 2016

(позначення стандарту)

Професія: Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

Код : 8331

**Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорій G1,
G2**

Видання офіційне

Київ - 2016

I. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

1. Професія: 8331 Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

2. Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорій G1, G2

3. Кваліфікаційна характеристика

Завдання та обов'язки

Самостійно керує бульдозерами з потужністю двигуна відповідно до 73,5 і понад 73,5 кВт. Виконує роботи під час розроблення, переміщення та планування ґрунтів, улаштування силосних споруд, споруд для зберігання коренебульбоплодів та ін. Проводить роботи з очищення доріг від снігу, поверхневого поліпшення лук і пасовищ, під час заготівлі силосу, сінажу, зерносінажу.

Виконує землевпорядкувальні роботи під час ремонту сільських та польових доріг сільськогосподарських підприємств різних форм власності. Проводить землевпорядкувальні роботи під час озеленення сільських територій, вкриття землею сховищ коренебульбоплодів, гноєсховищ тощо. Виконує монтажні та демонтажні роботи під час навішування та зняття лопати з трактора відповідної потужності. Проводить слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, техобслуговування та ремонту бульдозерів. Виконує щозмінне технічне обслуговування бульдозера, бере участь у його планово-запобіжному ремонті.

Дотримується правил дорожнього руху, правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки, охорони навколишнього природного середовища.

Повинен знати: будову, принцип дії, технічні характеристики, правила монтажу, демонтажу навісного устаткування бульдозера; правила технічної експлуатації, техобслуговування та ремонту бульдозерів; причини виникнення, способи виявлення та усунення несправностей; техніку виконання робіт під час розроблення, переміщення та планування ґрунтів при улаштуванні силосних споруд, споруд для зберігання коренебульбоплодів тощо; техніку і правила очищення доріг від снігу, проведення поверхневого поліпшення лук і пасовищ; способи та прийоми проведення землевпорядкувальних робіт під час озеленення сільських територій; вкриття землею споруд для зберігання коренебульбоплодів; способи проведення слюсарних робіт під час експлуатації, техобслуговування та ремонту бульдозерів; техніку і правила змащування; норми витрат паливно-мастильних матеріалів та способи їх економії; правила дорожнього руху, охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки, охорони навколишнього природного середовища.

Кваліфікаційні вимоги

Повна або базова загальна середня освіта. Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання за програмами підготовки тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва. Кваліфікаційна атестація на право керування машинами категорії G1, G2. Наявність кваліфікаційного посвідчення на право керування тракторами цієї категорії. У разі підготовки за двома або кількома категоріями – без вимог до стажу роботи. За інших умов – стаж керування машинами категорії A1 не менше одного року.

Приклади робіт

1. Виконувати операції технічного обслуговування бульдозерів.
2. Виконувати операції з технологічного налагодження бульдозерів.
3. Керувати бульдозерами.
4. Виконувати технологічні операції на бульдозерах:
 - планування території;
 - розчищення території;
 - зняття верхнього шару ґрунту;
 - для будівництва земляного полотна автомобільних і залізниць;
 - спорудження гребель і дамб;
 - риття каналів і котлованів;
 - засипання траншей і ям;
 - планування будівельних майданчиків, територій і зрошуваних полів;
 - очищення доріг і аеродромів, підготовки трас;
 - валки дерев, корчування пнів, зрізки та прибирання чагарників і дрібноліссі;
 - прибирання валунів;
 - згрібання торфу;
 - розпушування промерзлих ґрунтів;
 - розробці міцних і скельних ґрунтів;
 - землевпроваджувальні роботи під час ремонту сільських і польових доріг.
5. Визначати несправності бульдозерів та усувати їх.
6. Виконувати операції з зберігання бульдозерів.

4. Вимоги до освітнього рівня осіб, які навчатимуться в системі професійно-технічної освіти

4.1. При продовженні навчання

Повна або базова загальна середня освіта.

4.2 При підвищенні кваліфікації

Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, стаж роботи за професією тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва категорії А1 не менше 1 року.

4.3. Після закінчення навчання

Повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії G1 чи G2.

5. Сфера професійного використання випускника

КВЕД ДК 009:2010: 01 Сільське господарство, 41 Будівництво.

6. Специфічні вимоги

6.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється відповідно до законодавства.

6.2. Стать: чоловіча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затверджених наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993, п. 2.7).

6.3. Медичні обмеження.

7. Порівняльна таблиця кваліфікаційної характеристики та професійних профільних компетентностей

Код компе-т	Найменування компетентності	Згідно з ДКХП, категорії G1, G2
----------------	--------------------------------	---------------------------------

ЕНТ-носії		
Тр G1, G2 – 1	Виконання робіт бульдозерами	Самостійно керує бульдозерами з потужністю двигуна відповідно до 73,5 і понад 73,5 кВт; виконує роботи під час розроблення, переміщення та планування ґрунтів, улаштування силосних споруд, споруд для зберігання коренебульбоплодів та ін.; проводить роботи з очищення доріг від снігу, поверхневого поліпшення лук і пасовищ, під час заготівлі силосу, сінажу, зерно сінажу; Виконує землевпоряджувальні роботи під час ремонту сільських та польових доріг сільськогосподарських підприємств різних форм власності; проводить землевпоряджувальні роботи під час озеленення сільських територій, вкриття землею сховищ коренебульбоплодів, гноєсховищ тощо. Дотримується правил дорожнього руху, правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки, охорони навколишнього природного середовища
Тр G1, G2 – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту бульдозерів	Проводить слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, техобслуговування та ремонту бульдозерів; виконує щозмінне технічне обслуговування бульдозера, бере участь у його планово-запобіжному ремонті; Виконує монтажні та демонтажні роботи під час навішування та зняття лопати з трактора відповідної потужності
Тр G1, G2 – 3	Індивідуальне навчання керування бульдозерами	дотримується правил дорожнього руху, правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки, охорони навколишнього природного середовища

(типова програма базового блоку)
Інтегральна компетентність: готовність до подальшого засвоєння модулів

Код компетентностей	Найменування компетенцій	Зміст професійних базових компетентностей
БК.1	Розуміння та дотримання Правил дорожнього руху	Знати: правила узгодження з національною поліцією щодо перевезення техніки, при русі в колоні; вимоги дорожніх знаків, правила проїзду перехресть, залізничних переїздів; вимоги ПДР щодо проїзду негабаритних транспортних засобів Уміти: готувати техніку до перевезення чи самостійного переїзду; виконувати вимоги ПДР в особливих умовах; підготувати документацію на рух в населених та поза населеними пунктами
БК.2	Дотримання та виконання вимог охорони праці.	Знати: вимоги нормативних актів про охорону праці, вимоги інструкцій підприємства з охорони праці та пожежної безпеки; вимоги до організації робочого місця; правила технічної експлуатації устаткування, що обслуговується Уміти: застосовувати первинні засоби пожежогасіння; забезпечувати особисту безпеку в процесі виконання робіт; безпечно експлуатувати машини та обладнання
БК.3	Розуміння та дотримання вимог безпеки руху	Знати: основні елементи теорії руху навантажувачів; дорожньо-транспортні пригоди, причини їх виникнення та відповідальність водіїв за порушення; основи безпеки керування навантажувачами Уміти: застосовувати вимоги безпеки руху
БК.4	Використання інформаційних технологій	Знати: необхідність використання автоматизованих систем керування (АСК) при виконанні робіт; види сучасних АСК технікою; основи моніторингу техніки; основи автоматизованого збору даних на основі GPS навігації; основи оперативного обліку механізованих робіт; основи технологічного планування й управління. основи візуалізації переміщення техніки Уміти: використовувати АСК при виконанні робіт; робити моніторинг техніки; робити оперативний облік механізованих робіт

Зміст професійних профільних компетентностей

Код навчальних модулів	Код компетентностей	Найменування професійних профільних компетентностей та навчальних модулів (або однакова назва для компетентності та модуля)
Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорій G1, G2		
Керування машинами категорії G1, G2		
Тр G1, G2	Оволодіння операціями, способами та видами робіт, які повинен виконувати тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорій G1, G2	
	Тр G1, G2 – 1	Виконання робіт бульдозерами
	Тр G1, G2 – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту бульдозерів
	Тр G1, G2 – 3	Індивідуальне навчання керування бульдозерами

Навчальні модулі

Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорій G1, G2

Код та найменування компетентностей	Код модуля компетентностей	Найменування модулів компетентностей
Тр G1, G2 – 1 Виконання робіт бульдозерами	Тр G1, G2-1.1	Виконання робіт бульдозерами
Тр G1, G2 – 2 Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту бульдозерів	Тр G1, G2 – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування
	Тр G1, G2 – 2.2	Виконання ремонту бульдозерів
Тр G1, G2 – 3 Індивідуальне навчання керування бульдозерами (поза сіткою навчального плану)	Тр G1, G2 – 3.1	Індивідуальне навчання керування бульдозерами

**Типова програма
з підготовки за професією
Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва
категорій G1, G2**

Код	Професійні профільні компетентності	Зміст професійних профільних компетентностей
Модуль «Тр G1, G2-1» Виконання робіт бульдозерами		
Тр G1, G2-1.1	Виконання робіт бульдозерами	Знати: грунти та їх властивості; види робіт, що виконуються бульдозерами; організація і технологія виконання робіт бульдозерами; виконання земляних робіт в різних кліматичних умовах; підготовку машин до роботи; технологічне налагодження; облік і планування робіт на підприємстві; правила охорони праці та збереження оточуючого середовища; Уміти: готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; проводити технологічні регулювання, налагодження з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов; запобігати втратам матеріалів. Самостійно керувати бульдозерами з потужністю двигуна відповідно до 73,5 і понад 73,5 кВт; виконувати роботи під час розроблення, переміщення та планування ґрунтів, улаштування силосних споруд, споруд для зберігання коренебульбоплодів та ін.; проводити роботи з очищення доріг від снігу, поверхневого поліпшення лук і пасовищ, під час заготівлі силосу, сінажу, зерносінажу; виконувати землевпоряджувальні роботи під час ремонту сільських та польових доріг сільськогосподарських підприємств різних форм власності; проводити землевпоряджувальні роботи під час озеленення сільських територій, вкриття землею сховищ коренебульбоплодів, гноєсховищ тощо; розробляти ґрунти на косогорах і виїмках; виконувати монтажні та демонтажні роботи під час навішування та зняття лопати з трактора відповідної потужності; перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію; дотримуватися правил технічної експлуатації, правил дорожнього руху, правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки

Тр G1, G2 – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту бульдозерів	
Тр G1, G2 – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування	Знати: засоби технічного обслуговування; щозмінне технічне обслуговування; періодичність та порядок проведення технічного обслуговування ТО-1, ТО-2, ТО-3; зміст операцій сезонного технічного обслуговування планово-запобіжну систему технічного обслуговування; технічне обслуговування під час обкатки, експлуатації та зберігання бульдозерів; безпечні методи праці Уміти: виконувати щозмінне технічне обслуговування бульдозерів; виконувати періодичне технічне обслуговування №1,2; проводити технічне обслуговування бульдозерів під час обкатки та експлуатації машин; проводити технічне обслуговування у процесі підготовки бульдозерів до зберігання; дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
Тр G1, G2 – 2.2	Виконання ремонту бульдозерів	Знати: призначення, загальна будова та класифікація бульдозерів; коротка технічна характеристика; бульдозери з неповоротним відвалом; бульдозери з поворотним відвалом; основи ремонту бульдозерів; планово-запобіжна система технічного обслуговування бульдозерів; засоби технічного обслуговування; технічне обслуговування двигунів, агрегатів та механізмів силової передачі, ходової частини, механізмів керування і електрообладнання; технічне обслуговування під час обкатки, експлуатації бульдозерів; контроль за якістю ремонту; вимоги безпеки праці під час виконання ремонтних робіт Уміти: проводити слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, техобслуговування та ремонту бульдозерів, а саме: - розбирати та складати прилади автоматичного керування відвалом бульдозера; розбирати гідромеханічну коробку передач; - розбирати лебідки, регулювати зазор між конусами фрикціона і прилягання гальмівної стрічки до барабана;

		регулювати сили затягування конічних підшипників барабана і підшипників шестерні; складати лебідки; - оглядати штовхаючі рами, ножі бульдозера, межі відвала, а також кріплення ножа до відвала; перевіряти і регулювати затягування кріплення блоків піднімального поліспада; - регулювати кут різання на бульдозері з поворотним відвалом; оглядати і регулювати затягання кріплення підкосів з штовхаючими рамами і кріплення штовхаючих рам до цапф; - виконувати монтажні і демонтажні роботи під час навішування та зняття лопати з трактора відповідної потужності; - запасовувати канат бульдозерного обладнання; - оглядати і перевіряти технічний стан механізмів і систем двигунів (внутрішнього згоряння, муфти зчеплення, гальмівних стрічок, коробки передач, заднього моста, вузлів і агрегатів ходової частини); - виконувати ремонт бульдозерного обладнання; - брати участь у його планово-запобіжному ремонті. Здійснювати контроль за якістю виконаних робіт; дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
Тр G1, G2 – 3	Індивідуальне навчання керуванню бульдозерами	
Тр G1, G2 – 3.1	Індивідуальне навчання керуванню бульдозерами	Знати: правила дорожнього руху та безпеки руху; призначення органів керування бульдозерів та прийоми користування ними; значення показань контрольних приладів; послідовність підготовки бульдозерів до пуску і порядок пуску двигуна (безпечні методи пуску двигуна) Уміти: включати та виключати безпечним способом органи керування; запускати безпечним способом двигун; починати рух та зупиняти бульдозери безпечними прийомами; керувати бульдозерами по прямій та з поворотами на всіх передачах переднього і заднього ходу. Виконувати різні вправи із виконання земляних робіт; дотримуватись правил дорожнього руху та безпеки руху

II. Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників

*Професія: 8331_Тракторист-машиніст
сільськогосподарського виробництва
Кваліфікація: Тракторист-машиніст
сільськогосподарського виробництва
категорій G1, G2*

Загальний фонд навчального часу – 199 годин

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин				
		Всього годин	Базовий блок	Модуль Тр G1, G2 – 1	Модуль Тр G1, G2 – 2	Модуль Тр G1, G2 – 3
1	Загальнопрофесійна підготовка	3	3			
2	Професійно-теоретична підготовка	61	23	24	14	
3	Професійно-практична підготовка	114		84	30	
3.1	Виробниче навчання	48		36	12	
3.2	Виробнича практика	66		48	18	
4	Консультації	6				
5	Державна кваліфікаційна атестація	7				
6	Загальний обсяг навчального часу (без п.4)	185	26	108	44	
7	Індивідуальне навчання керуванню бульдозерами					6

Перелік основних засобів навчання (Категорії G1, G2)

<i>Найменування</i>		<i>Кількість на групу з 15 осіб</i>		<i>Примітка</i>
		<i>для індивідуального користування</i>	<i>для групового користування</i>	
<i>1</i>		<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
1.	Машини і механізми			
	Бульдозер (потужність двигуна до 73,5 кВт.)		1	
	Бульдозер (потужність двигуна понад 73,5 кВт.)		1	
2.	Устаткування			
	Верстак слюсарний		1	
	Верстат свердлильний настільний		1	
	Верстат точильний універсальний		1	
	Ковадлю		1	
	Лещата слюсарні різного призначення		1	
	Прес		1	
3.	Інструменти та пристосування:			
	Набір слюсарних інструментів для виконання розбирально-складальних робіт при ремонті машин		комплект	
	Вимірювальні інструменти, що застосовуються під час слюсарних і ремонтних робіт		комплект	
	Набір спеціальних пристосувань і знімачів для запресовування і випресовування деталей і з'єднань		комплект	
	Комплект знімачів		1	

Міністерство соціальної політики України

**Державний стандарт
професійно-технічної освіти**

ДСПТО 8331 .А.01.50 - 2016

(позначення стандарту)

Професія: Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

Код: 8331

Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії Н

Видання офіційне

Київ - 2016

**І. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного
навчального закладу**

(підприємства, установи та організації, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення кваліфікації) кваліфікованих робітників)

1. Професія: 8331 Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

2. Кваліфікація: тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва

категорії Н

3. Кваліфікаційна характеристика

Завдання та обов'язки

самостійно виконує сільськогосподарські роботи на самохідних машинах для боротьби з хворобами та шкідниками сільськогосподарських культур згідно з вимогами агротехніки та агротехнології. Виконує меліоративні роботи на самохідних і причіпних меліоративних машинах. Проводить технологічні регулювання та техобслуговування самохідних машин для боротьби з хворобами і шкідниками сільськогосподарських культур, меліоративних та інших машин, які не включені до попередніх категорій. Виконує слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, техобслуговування та ремонту самохідних машин для боротьби з хворобами і шкідниками сільськогосподарських культур, меліоративних та інших машин, які не включені до попередніх категорій. Дотримується правил дорожнього руху та правил технічної експлуатації самохідних машин для захисту сільськогосподарських культур від хвороб і шкідників, меліоративних та інших машин, які не включені до попередніх категорій. Дотримується правил виробничої санітарії, особистої гігієни під час внесення пестицидів, гербіцидів та інших засобів хімічного захисту рослин і меліоративних роботах. Правильно користується індивідуальними засобами захисту під час внесення хімічних засобів захисту рослин. Додержується правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, особистої гігієни та пожежної безпеки.

Повинен знати: правила, способи та особливості виконання робіт з внесення пестицидів, гербіцидів та інших засобів захисту рослин на самохідних машинах для боротьби з шкідниками і хворобами сільськогосподарських культур, меліоративних та інших робіт; будову, принцип дії та правила технічної експлуатації самохідних машин із захисту рослин, меліоративних та інших машин, які не включені до попередніх категорій; особливості обслуговування машин під час застосування хімічних засобів захисту рослин; правила дорожнього руху; способи виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту самохідних машин із захисту рослин від шкідників та хвороб, меліоративних та інших машин, які не включені до попередніх категорій; конструктивні особливості будови та експлуатації самохідних машин із захисту рослин від хвороб і шкідників, меліоративних та інших машин, які не включені до попередніх категорій; правила та способи проведення технологічних регулювань, налагоджень і ремонту самохідних машин із захисту рослин від хвороб та шкідників, меліоративних та інших машин, які не включені до попередніх категорій; правила і норми з охорони праці, виробничої санітарії, особистої гігієни, пожежної безпеки під час внесення хімічних засобів захисту рослин, меліоративних та інших робіт.

Кваліфікаційні вимоги

Повна або базова загальна середня освіта. Професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання за програмами підготовки тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва. Кваліфікаційна атестація на право керування машинами, які не ввійшли до попередніх категорій. Наявність кваліфікаційного посвідчення

на право керування тракторами цієї категорії. Сертифікат на внесення хімічних засобів захисту рослин від хвороб та шкідників. У разі підготовки за двома або кількома категоріями – без вимог до стажу роботи. За інших умов – стаж керування машинами категорії А1 не менше одного року.

Приклади робіт

1. Виконувати операції технічного обслуговування машин, на які дається дозвіл на право керування.
2. Виконувати операції з технологічного налагодження машин, на які дається дозвіл на право керування.
3. Керувати машинами, на які дається дозвіл на право керування.
4. Виконувати технологічні операції на машинах, на які дається дозвіл на право керування:
5. Керувати машинами, на які дається дозвіл на право керування.
6. Визначати несправності машин та усувати їх.
7. Виконувати операції з зберігання машин та зняття зі зберігання.

4. Вимоги до освітнього рівня осіб, які навчатимуться в системі професійно-технічної освіти

- 4.1. При продовженні навчання – повна або базова загальна середня освіта.
- 4.2. При підвищенні кваліфікації – професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, стаж роботи за професією тракториста-машиніста сільськогосподарського виробництва категорії А1 не менше одного року.
- 4.3. Після закінчення навчання – повна або базова загальна середня освіта, професійно-технічна освіта або професійно-технічне навчання, освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» за професією Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії Н.

5. Сфера професійного використання випускника КВЕД ДК 009:2010: 01 Сільське господарство.

6. Специфічні вимоги

- 6.1. Вік: прийняття на роботу здійснюється відповідно до законодавства.
- 6.2. Стать: чоловіча (обмеження отримання професії по статевій приналежності визначається переліком важких робіт і робіт із шкідливими та небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок, затверджених наказом МОЗ України № 256 від 29.12.1993, п. 2.7).
- 6.3. Медичні обмеження.

7. Порівняльна таблиця кваліфікаційної характеристики та професійних профільних компетентностей

Код компетенції	Найменування компетентності	Згідно з ДКХП, категорії Н
-----------------	-----------------------------	----------------------------

Тр Н – 1	Виконання робіт машинами категорії Н, на які дається дозвіл на право керування	самостійно виконує сільськогосподарські роботи на самохідних машинах для боротьби з хворобами та шкідниками сільськогосподарських культур згідно з вимогами агротехніки та агротехнології. Виконує меліоративні роботи на самохідних і причіпних меліоративних машинах. Проводить технологічні регулювання та техобслуговування самохідних машин для боротьби з хворобами і шкідниками сільськогосподарських культур, меліоративних та інших машин, які не включені до попередніх категорій. Дотримується правил технічної експлуатації самохідних машин для захисту сільськогосподарських культур від хвороб і шкідників, меліоративних та інших машин, які не включені до попередніх категорій. Дотримується правил виробничої санітарії, особистої гігієни під час внесення пестицидів, гербіцидів та інших засобів хімічного захисту рослин і меліоративних роботах. Правильно користується індивідуальними засобами захисту під час внесення хімічних засобів захисту рослин. Додержується правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, особистої гігієни та пожежної безпеки
Тр Н – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту машин категорії Н, на які дається дозвіл на право керування	Виконує слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, техобслуговування та ремонту самохідних машин для боротьби з хворобами і шкідниками сільськогосподарських культур, меліоративних та інших машин, які не включені до попередніх категорій
Тр Н – 3	Індивідуальне навчання керування машинами категорії Н, на які дається дозвіл на право керування	Дотримується правил дорожнього руху

Базовий навчальний блок та зміст професійних базових компетентностей
(типова програма базового блоку)

Код компетентностей	Найменування компетенцій	Зміст професійних базових компетентностей
---------------------	--------------------------	---

БК.1	Розуміння та дотримання Правил дорожнього руху	Знати: правила узгодження з національною поліцією щодо перевезення техніки, при русі в колоні; вимоги дорожніх знаків, правила проїзду перехресть, залізничних переїздів; вимоги ПДР щодо проїзду негабаритних транспортних засобів Уміти: готувати техніку до перевезення чи самостійного переїзду; виконувати вимоги ПДР в особливих умовах; підготувати документацію на рух в населених та поза населеними пунктами
БК.2	Дотримання та виконання вимог охорони праці.	Знати: вимоги нормативних актів про охорону праці, вимоги інструкцій підприємства з охорони праці та пожежної безпеки; вимоги до організації робочого місця; правила технічної експлуатації устаткування, що обслуговується Уміти: застосовувати первинні засоби пожежогасіння; забезпечувати особисту безпеку в процесі виконання робіт; безпечно експлуатувати машини та обладнання
БК.3	Розуміння та дотримання вимог безпеки руху	Знати: основні елементи теорії руху; дорожньо-транспортні пригоди, причини їх виникнення та відповідальність водіїв за порушення; основи безпеки керування Уміти: застосовувати вимоги безпеки руху
БК.4	Використання інформаційних технологій	Знати: необхідність використання автоматизованих систем (АСК) при виконанні робіт; види сучасних АСК технікою; основи моніторингу техніки; основи автоматизованого збору даних на основі GPS навігації; основи оперативного обліку механізованих робіт; основи технологічного планування й управління. основи візуалізації переміщення техніки Уміти: використовувати АСК при виконанні робіт; робити моніторинг техніки; робити оперативний облік механізованих робіт

Зміст професійних профільних компетентностей

Код навчальних модулів	Код компетентностей	Найменування професійних профільних компетентностей та навчальних модулів (або однакова назва для компетентності та модуля)
Кваліфікація: категорія Н Керування машинами категорії Н		
Тр Н	Оволодіння операціями, способами та видами робіт, які повинен виконувати тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії Н	
	Тр Н – 1	Виконання робіт машинами категорії Н, на які дається дозвіл на право керування.
	Тр Н – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту машин категорії Н, на які дається дозвіл на право керування
	Тр Н – 3	Індивідуальне навчання керування машинами категорії Н, на які дається дозвіл на право керування

Навчальні модулі

Кваліфікація: Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії Н.

Код та найменування компетентностей	Код модуля компетентностей	Найменування модулів компетентностей
Тр Н – 1 Виконання робіт машинами категорії Н, на які дається дозвіл на право керування	Тр Н-1.1	Виконання робіт машинами категорії Н, на які дається дозвіл на право керування
Тр Н – 2 Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту машин категорії Н, на які дається дозвіл на право керування	Тр Н – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування
	Тр Н – 2.2	Виконання ремонту машин категорії Н, на які дається дозвіл на право керування

Тр Н – 3 Індивідуальне навчання керування машинами категорії Н, на які дається дозвіл на право керування (поза сіткою навчального плану)	Тр Н – 3.1	Індивідуальне навчання керування машинами категорії Н, на які дається дозвіл на право керування
--	------------	---

**Типова програма
з підготовки за професією
Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва категорії Н**

Код	Професійні профільні компетентності	Зміст професійних профільних компетентностей
Модуль Тр Н-1 Виконання робіт машинами категорії Н, на які дається дозвіл на право керування		
Тр Н-1.1	Виконання робіт машинами категорії Н, на які дається дозвіл на право керування	Знати Об'єкти праці та їх властивості. Види робіт, що виконуються машинами, на які дається дозвіл на право керування. Основні відомості з будови машин категорії Н. Організацію і технологію виконання робіт. Підготовку машин до роботи. Технологічне налагодження. Облік і планування робіт на підприємстві. Правила охорони праці та збереження оточуючого середовища Уміти Готувати робоче місце, вживати заходів з метою уникнення шкоди для людей та довкілля; Проводити технологічні регулювання, налагодження з урахуванням виробничих, технічних і погодних умов. Запобігати втратам матеріалів. Самостійно виконувати сільськогосподарські роботи на самохідних машинах для боротьби з хворобами та шкідниками сільськогосподарських культур згідно з вимогами агротехніки та агротехнології. Виконувати меліоративні роботи на самохідних і причіпних меліоративних машинах. Проводити технологічні регулювання та техобслуговування самохідних машин для боротьби з хворобами і шкідниками сільськогосподарських культур, меліоративних та інших машин, які не включені до попередніх категорій. Дотримуватися правил виробничої санітарії, особистої гігієни під час внесення пестицидів, гербіцидів та інших засобів хімічного захисту рослин і меліоративних роботах. Правильно користуватися індивідуальними засобами захисту під час внесення хімічних засобів захисту рослин. Перевіряти якість виконаної роботи; проводити розрахунки, оформляти документацію. Дотримуватися правил технічної експлуатації, правил дорожнього руху, правил і норм з охорони праці, виробничої санітарії, пожежної безпеки

Тр Н – 2	Виконання слюсарних робіт під час експлуатації, технічного обслуговування та ремонту машин категорії Н, на які дається дозвіл на право керування	
Тр Н – 2.1	Виконання операцій технічного обслуговування	Знати Засоби технічного обслуговування. Щозмінне технічне обслуговування. Періодичність та порядок проведення технічного обслуговування ТО-1, ТО-2, ТО-3. Зміст операцій сезонного технічного обслуговування. Планово-запобіжну систему технічного обслуговування. Технічне обслуговування під час обкатки, експлуатації та зберіганні машин, на які дається дозвіл на право керування. Безпечні методи праці Уміти Проводити техобслуговування самохідних машин для боротьби з хворобами і шкідниками сільськогосподарських культур, меліоративних та інших машин, які не включені до попередніх категорій; виконувати щозмінне технічне обслуговування; виконувати періодичне технічне обслуговування №1,2; Проводити технічне обслуговування під час обкатки та експлуатації машин. Дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці

Тр Н – 2.2	Виконання ремонту машин категорії Н, на які дається дозвіл на право керування	Знати Призначення, загальна будова та класифікація машин, на які дається дозвіл на право керування. Основи ремонту машин, на які дається дозвіл на право керування. Планово-запобіжна система технічного обслуговування. Засоби технічного обслуговування. Контроль за якістю ремонту. Вимоги безпеки праці під час виконання ремонтних робіт Уміти Виконувати слюсарні роботи середньої складності під час експлуатації, техобслуговування та ремонту самохідних машин для боротьби з хворобами і шкідниками сільськогосподарських культур, меліоративних та інших машин, які не включені до попередніх категорій. Здійснювати контроль за якістю виконаних робіт Дотримуватись технологічних вимог та безпечних методів праці
Тр Н – 3	Індивідуальне навчання керуванню машинами категорії Н, на які дається дозвіл на право керування	
Тр Н – 3.1	Індивідуальне навчання керуванню машинами категорії Н, на які дається дозвіл на право керування	Знати: правила дорожнього руху та безпеки руху. Призначення органів керування машин, на які дається дозвіл на право керування та прийоми користування ними. Значення показань контрольних приладів. Послідовність підготовки машин, на які дається дозвіл на право керування до пуску і порядок пуску двигуна (безпечні методи пуску двигуна) Уміти: включати та виключати безпечним способом органи керування; запускати безпечним способом двигун; починати рух та зупиняти машини, на які дається дозвіл на право керування безпечними прийомами; керувати машинами, на які дається дозвіл на право керування по прямій та з поворотами на всіх передачах переднього і заднього ходу. Дотримуватись правил дорожнього руху та безпеки руху

II. Типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників

Професія: 8331 Тракторист-машиніст
сільськогосподарського виробництва

Кваліфікація: Тракторист-машиніст сільськогосподарського
виробництва категорії Н

Загальний фонд навчального часу – 191 година

№ з/п	Навчальні предмети	Кількість годин				
		Всього годин	Базовий блок	Модуль Тр Н – 1	Модуль Тр Н – 2	Модуль Тр Н – 3
1	Загальнопрофесійна підготовка	3	3			
2	Професійно-теоретична підготовка	61	23	28	10	
3	Професійно-практична підготовка	114		84	30	
3.1	Виробниче навчання	48		36	12	
3.2	Виробнича практика	66		48	18	
4	Консультації	6				
5	Державна кваліфікаційна атестація	7				
6	Загальний обсяг навчального часу (без п.п.4.5)	185	26	112	40	
7	Індивідуальне навчання керуванню машинами категорії Н, на які дається дозвіл на право керування					6

Примітка: навчання проводиться відповідно до конкретних марок машин, на які дається дозвіл на право керування.

Перелік основних засобів навчання (Категорія Н)

<i>Найменування</i>		<i>Кількість на групу з 15 осіб</i>		<i>Примітка</i>
		<i>для індивідуального користування</i>	<i>для групового користування</i>	
<i>1</i>		<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
1.	Машини і механізми			
	Машини, на які дається дозвіл на право керування		1	
2.	Устаткування			
	Верстак слюсарний		1	
	Верстат свердильний настільний		1	
	Верстат точильний універсальний		1	
	Ковадло		1	
	Лещата слюсарні різного призначення		1	
	Прес		1	
3.	Інструменти та пристосування			
	Набір слюсарних інструментів для виконання розбирально-складальних робіт при ремонті машин		комплект	
	Вимірювальні інструменти, що застосовуються під час слюсарних і ремонтних робіт		комплект	
	Набір спеціальних пристосувань і знімачів для запресовування і випресовування деталей і з'єднань		комплект	
	Комплект знімачів		1	

Керівник проекту

Кучинський М. С. – директор департаменту професійної освіти Міністерства освіти і науки України.

Авторський колектив

Коваленко С. П. – начальник відділу взаємодії з соціальними партнерами та виробництвом департаменту професійної освіти Міністерства освіти і науки України.

Багмут О. М. – завідувач наукового сектору прогнозування потреб у професійних навичках відділу професійної освіти і тренінгів Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

Бадюк В. В. – директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Вінницькій області.

Паржницький О. В. – директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області.

Слічний Ю. О. – методист вищої категорії Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Вінницькій області, вчений агроном.

Кривенко І. І. – директор Державного навчального закладу «Гушинецьке ВПУ».

Ковальчук М. І. – директор Комаргородського вищого професійного училища.

Василенко В. П. – старший майстер вищого професійного училища №42 м. Погребище.

Дубина В. П. – заступник директора з навчально-виробничої роботи ДНЗ «Гушинецьке вище професійне училище».

Шміль О. В. – головний агроном ТОВ «Хмельницьке».

Консультанти

Палига О. В. – директор Державного навчального закладу «Василівський професійний ліцей» Запорізької області.

Болбат С. Ю. – заступник директора з навчально-виробничої роботи Державного навчального закладу «Решетилівський професійний аграрний ліцей ім. І. Г. Боровенського» Полтавської області.

Христенко О. В. – майстер виробничого навчання Державного навчального закладу «Василівський професійний ліцей» Запорізької області.

Рецензенти

Іщенко Т. Д. – в.о. директора науково-методичного центру «Агроосвіта», канд. пед. наук, професор.

Зубченко Ю. О. – начальник управління агропромислового розвитку Тульчинської районної державної адміністрації.

Літературний редактор

Кайтановська О.М. – провідний спеціаліст відділу професійної освіти і тренінгів Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

Технічний редактор

Блажко П. М. – викладач спецдисциплін вищого професійного училища №41 м. Тульчин.

Примітка

Зауваження та пропозиції щодо змісту державного стандарту надсилати за адресою:

03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, Інститут модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

Телефон: (044)248-91-16.